

Public service- redovisningen 2017

© Sveriges Utbildningsradio AB

Kontakt: UR Strategi, 105 10 Stockholm

Redaktör: Mette Hultgren

Skribenter: Gabriella Ekelund, Pia Lyckeberg Ståhle, Jannike Qvarnsköld, Karl Eriksson, Peder Olsson

AD: Mats Larsson

Omslagsbilden är tagen i samband med inspelningen av UR:s tv-serie Nationen, fotograf Mattias Bardå
UR:s public service-redovisning 2017 har behandlats och beslutats av UR:s styrelse den 22 februari 2018

Innehåll

Kapitel 1 Inledning

1.1	Vd har ordet	4
1.2	UR i ett föränderligt medielandskap	5
1.3	Årets public service-redovisning	5

Kapitel 2 Det här vill UR

2.1	Oberoende	6
2.2	Värde	6
2.3	Genomslag	7

Kapitel 3 Detta har UR bidragit med

3.1	Värde för samhället och individen	9
3.2	Mångfald och spegling	10
3.3	Relevans och användbarhet	10
3.4	Tillgänglighet och sökbarhet	11
3.5	Slutsatser	11

Kapitel 4 Kvalitet och utveckling

4.1	Uppdrag och kvalitet	13
4.1.1	UR-metoden	13
4.1.2	Externa produktionsbolag	13
4.1.3	Publicistiskt ansvar	14
4.1.4	Samverkan och återkoppling	14
4.2	Utveckling och utbildning	15
4.3	Priser och utmärkelser	16
4.4	Svenska språket	16
4.5	Granskningsärenden	16
4.6	Nya tjänster	17
4.7	Sändningskvalitet	17
4.8	Teknisk utveckling	17

Kapitel 5 Här finns UR

5.1	Radio	19
5.2	Tv	19
5.3	Text-tv	19
5.4	UR på nätet	20
5.5	UR och sociala medier	20
5.6	Utlåning i digitala nätverk	22
5.7	Kärnverksamhet och kompletterande verksamhet	22

Kapitel 6 Bredden i utbudet

6.1	Utbildningsområden	24
6.2	Barn och unga	24
6.3	Utbildningsprogram och folkbildande program	25
6.4	Ämnesområden	25
6.5	Utbud i tiden	26

Kapitel 7 Särskilda uppdrag och målgrupper

7.1	Jämställdhet, mångfald och spegling	29
7.1.1	Definition och mål	29
7.1.2	Mångfald och spegling i programproduktion	29
7.1.3	Representation, rekrytering och utbildning	31
7.1.4	Att mäta mångfald	31
7.2	Nyheter och samhällsbevakning	33
7.3	Kultur	35
7.4	Barn och unga	36
7.4.1	Barn	36
7.4.2	Unga	37
7.4.3	Nyheter och fakta	38
7.4.4	Kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och unga	38
7.4.5	Nyproduktion och egenproduktion	39

7.4.6	Utveckling av programverksamheten för äldre barn och unga	39
7.5	Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning	40
7.5.1	Textning	40
7.5.2	Teckenspråkstolkning	40
7.5.3	Syntolkning	41
7.5.4	God hörbarhet	41
7.5.5	Uppläst text	41
7.5.6	Tillgänglighet för barn och unga med funktionsnedsättning	41
7.5.7	Program för särskilda målgrupper	42
7.5.8	Dialog	43
7.5.9	Ökad tillgänglighet via digitala plattformar	43
7.6	Minoritetsspråk	44
7.6.1	Program på finska, samiska, meänkieli, romani chib och svenskt teckenspråk	44
7.6.2	UR:s utbud	45
7.6.3	Minoritetsspråk för barn och unga	45
7.6.4	Program på jiddisch	45
7.6.5	Program på andra minoritetsspråk	45
7.6.6	Dialog	45
7.7	Variation i produktionsformer	46
7.8	Det utökade utbildningsuppdraget	46
7.9	Särskilda satsningar	48
7.9.1	Normkritik	48
7.9.2	Hållbar utveckling	48
7.9.3	Nationella minoriteter	49
7.9.4	MIK-satsning	49

Kapitel 8 Användarna

8.1	Här finns användarna	51
8.2	Lyssnande	51
8.3	Tittande	52
8.4	Synpunkter från användarna	52
8.4.1	Synpunkter från lärarna	52
8.4.2	Synpunkter från allmänheten	53
8.4.3	Synpunkter från barn	53

Kapitel 9 Resursanvändning

9.1	Intäkter	55
9.2	Kostnader	55
9.2.1	Resursförbrukning per utbildningsområde	56
9.3	Produktivitet och kostnadseffektivitet	56
9.3.1	Produktivitet	57
9.3.2	Effektmått	57
9.3.3	Utveckling över tid	59
9.3.4	Investeringar	59
9.3.5	Åtgärder för ökad effektivitet och produktivitet	59
9.3.6	Koncernsamarbeten	59
9.4	Sidoverksamhet	59
9.5	Kommersiella samarbeten	59

Kapitel 10 Planer inför framtiden

10	Planer inför framtiden	61
----	------------------------	----

Kapitel 11 Bilagor

11.1	Kontakter	62
11.2	Bilaga uppfyllelse av krav i sändningstillstånd och anslagsvillkor	63
11.3	Minoritetsspråk alla bolagen	65

1.1 Vd har ordet:

Med användaren ännu mer i centrum

FOTO: Lili Trulsson

Genom att producera redaktionellt oberoende program med en hög pedagogisk kvalitet, har UR i snart 40 år bidragit till utbildningen. UR medverkar med sitt utbildnings- och folkbildningsuppdrag till att barn, elever, studenter och lärare i hela Sverige, från förskola till högskola, får tillgång till ett sakligt och redaktionellt oberoende utbildningsutbud i form av pedagogiskt gestaltade radio- och tv-program. Ett utbud som breddar, förstärker och kompletterar det andra gör på utbildningsområdet och inom folkbildningen. Därigenom har UR på ett ansvarsfullt sätt varit med och skapat förutsättningar för att stärka utbildningens och public services demokratiska uppdrag.

UR ska göra skillnad i människors lärande och har därför alltid haft användarna i fokus. Tidigare benämndes de av UR som publik, när det enbart handlade om sändning i radio och tv. Redan på 90-talet var det för UR:s del fokus på efteranvändning ut i skolorna via AV-/mediecentraler. I dag görs detta genom att användarna själva via internet och slutna nätverk söker rätt på utbildningsprogrammen – i klassrummen, lärarrummen, vid köksbordet, på bussen etcetera. Begreppet användare har därigenom åter fått en ny innebörd i det nu allt mer digitaliserade medielandskapet. För UR:s del handlar det fortsatt om att kombinera journalistik och pedagogik, men teknik, kommunikation och relationsbyggande med målgrupperna är också kritiska framgångsfaktorer.

2017 var ett utvecklingsår för UR. Den nya användarlogiken ställer andra krav på organisation och arbetssätt, nya och uppdaterade tekniska system (redigering, backup, lagring), utveckling och fördjupning av dialog och kontakt

med användarna liksom utveckling av sökfunktioner på de digitala plattformarna. UR har växlat om från avdelningsekonomi till projektkonomi. Ingen del av UR står utanför förändringen - en spännande utvecklingsresa som öppnar upp nya möjligheter, bitvis turbulent, men med stort lärande som UR har med sig in i 2018.

Under 2017 har UR prövat olika vägar för att bättre nå ut och skapa relation med användarna i syfte att säkerställa trovärdighet och relevans med målet att öka effekten i lärandet. Att producera volymer för sändning i broadcast balanseras med att också nå ut med programutbudet på digitala plattformar där en stor del av målgrupperna finns. UR har fortsatt att utveckla olika former av samverkan, både med specifika målgrupper, olika myndigheter och en ökad bredd av externa produktionsbolag.

UR gjorde under 2017 fortsatta programsatsningar inom de tre fokusområdena Ny i Sverige, MIK (medie- och informationskunnighet) och Kunskapsmålen i skolan. Särskilda satsningar gjordes också på hållbar utveckling, normkritik och program både om de nationella minoriteternas historia i Sverige samt program på de nationella minoritetsspråken. Sedan länge är moderna språk prioriterade i programutbudet och några av de mest populära radioprogrammen i UR:s programutbud är de återkommande språk- och nyhetsprogrammen *Newsreel*, *¿Qué pasa?* och *Nouvelles en français*. I tider då allt färre elever väljer att läsa moderna språk fyller UR:s språkutbud en viktig funktion.

UR förstärker, breddar och kompletterar de utbildningsinsatser som görs av andra, ofta inom områden där det finns

mycket litet kommersiellt intresse. Ett exempel är lärarpodden *Didaktorn* som tar upp så specifika frågor att ett avsnitt sällan angår alla, men alltid engagerar vissa extra mycket.

UR gör årligen en effektmätning med hjälp av Novus. Den visar att nio av tio bland allmänheten och nästan alla lärare (98 procent) känner till UR. 88 procent av lärarna som använder UR:s program kan tänka sig att rekommendera utbudet till kollegor, vilket betyder att målet att nio av tio lärare ska vilja rekommendera utbudet vid utgången av 2019 nästan är nått. I vissa lärargrupper är målet redan nått med råge. Ett annat mål är att åtta av tio lärare ska anse att UR:s utbud speglar mångfalden av människor i samhället, det anser i senaste mätningen 76 procent av lärarna. Glädjande är också att 77 procent av lärarna upplever att UR:s utbud bidrar i elevernas lärande.

2017 var också året då UR vann två kategorier i det svenska tv-priset Kristallen, Årets dokumentärprogram: *Say something* (om våld i nära relationer) och Årets realityprogram: *Zero impact* (om hållbar utveckling).

Användningen av UR:s program ökade under 2017. Uppspelningarna av UR:s tv-program på webben ökade med nio procent jämfört med 2016. De mest använda programmen på UR:s webbplatser under 2017 var *Livet i Bokstavslandet* med tre säsonger samt *Livet i Mattelandet*, bägge serierna riktar sig till 6-9 åringar. Dessa program hade vid årsskiftet 2017/18 startats över 2,7 miljoner gånger sedan premiären. Användningen av UR:s radioprogram på webben ökade med 14 procent jämfört med 2016. Förutom att strömma UR:s ljudfiler finns flera titlar att ladda ner och under 2017 ökade antalet nedladdningar med 150 procent. En starkt bidragande orsak till den kraftiga ökningen är UR:s lansering av *NPF-podden*, där en psykolog och en logoped svarar på lyssnarnas frågor om neuropsykiatriska diagnoser.

UR:s uppdrag handlar i grunden om att stärka vårt demokratiska samhälle. Demokrati bygger på att alla kan vara med och påverka. Då är kunskap och ett källkritiskt förhållningssätt nödvändigt. Det börjar i förskolan och fortsätter i ett livslångt lärande. Ingen ska behöva stå utanför det demokratiska samtalet för att man saknar kunskap.

2018 är det valår och UR fyller 40 år i allmänhetens tjänst. UR fortsätter att bidra med utbildnings- och kunskapsprogram, både för skolan och den breda allmänheten. Både i broadcast och på digitala plattformar.

Men först avslutar vi 2017. Välkommen till UR:s public serviceredovisning!

Per Bergkrantz, tf vd ▶

► 1.2 UR i ett föränderligt medielandskap

Liksom övriga public service-bolag och andra medieaktörer befinner sig UR i en förflyttning från broadcast till online för att följa användarnas förändrade medievänor. Utmaningarna för att nå publiken på såväl kort som lång sikt kräver därför olika strategier.

Ännu så länge når UR sina användare på i huvudsak två olika sätt; en växande andel av användarna, företrädesvis lärare och elever inom den formella utbildningen, hittar programutbudet online medan en fortfarande väsentlig, men minskande andel av allmänheten, hittar utbudet via broadcast.

Digitaliseringen påverkar användarbeteende och medievänor vilket i sin tur får betydelse även i skolan. Lärare använder i allt högre utsträckning rörligt material i undervisningen och barn och unga är uppkopplade stora delar av dygnets vakna timmar och vana att kunna ta del av utbudet av rörligt material på de plattformar och vid den tidpunkt de själva väljer. Omställningen ställer krav och UR fortsätter att ställa om organisation och arbetssätt för att framtidssäkra verksamhetens förmåga att snabbt kunna anpassa sig till nya användarbehov och beteenden med en löpande planering och nära dialog med användare och målgrupper.

UR:s roll att bidra till lärandet och ökad kunskap i samhället betyder i allt högre grad att utbudet behöver vara sökbart och lätt att använda, både inom utbildningsväsendet och för den breda allmänheten.

För att möta användarna behöver UR:s utbud finnas även på andras plattformar, såväl på SVT:s och Sveriges Radios plattformar som på tredjepartsplattformar, exempelvis i sociala medier. UR ska dock aldrig bli beroende av kommersiella aktörers plattformar och kommer även fortsatt vara där med restriktivitet. Syftet med UR:s närvaro på tredjepartsplattformar är att öka möjligheterna att upptäckas av och ha dialog med användare som är svåra att nå enbart på de egna plattformarna.

UR:s utbud kan främja barns, ungas och vuxnas lärande och utveckling och därmed bidra till att stärka demokratiska värden. Därför måste UR fortsätta utveckla dialogen med användarna för att se till att möta upp med ett utbud som gör skillnad och som kommer till användning.

1.3 Årets public service-redovisning

Public service-redovisningen visar hur UR under 2017 fullgjort det uppdrag som fastställts av riksdag och regering och som finns beskrivet i sändningstillstånd och anslagsvillkor, i radio- och tv-lagen

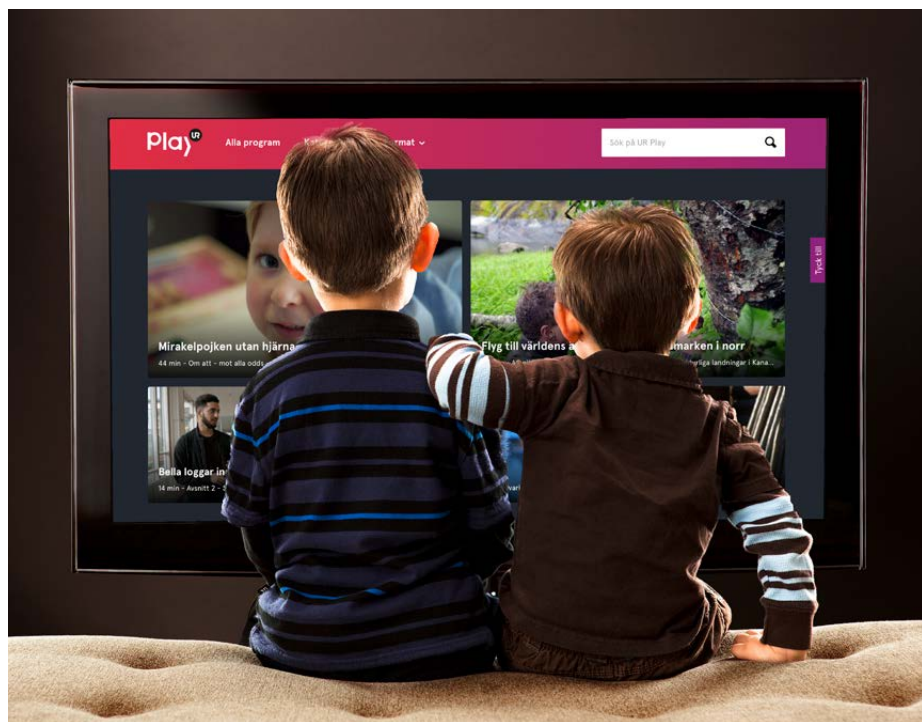

FOTO: Chris Stein

och i yttrandefrihetsgrundlagen.

I årets redovisning har UR utvecklat definitioner, mål och resultatbeskrivningar ytterligare. Bland annat redogörs för en metod för ett nytt effektmått (kapitel 9) som både tar hänsyn till hur och i vilken utsträckning ett enskilt program har använts samt hur stor lärandeffekt ett program har.

Under 2017 har stort fokus legat på att utveckla och fördjupa kontakterna med olika användare. Erfarenheten av det arbetet visar tydligt att relationsbyggande med användare sker på de plattformar och de sätt som är specifika för respektive grupp av användare.

Med hänsyn till att de tre public service-bolagen har olika uppdrag, styrning, förutsättningar och mål kan inte alla definitioner eller indikatorer vara gemensamma. Varje bolag behöver ge egna exempel och beskrivningar och ibland även egna definitioner och indikatorer som bäst motsvarar det specifika uppdraget.

Allt som redovisas i tabeller och text avser sändningar i marknätet om inte annat anges.

Liksom förra året redovisar UR tid och innehåll uppdelat på yngre barn, äldre barn och unga. En viss överlappning mellan åldersgrupperna förklaras av att utbildningsstadiet avgränsas med läsår i stället för kalenderår. I alla tabeller återges utbildningsområden enligt tabellen längst ned på sidan:

I kapitel 2 redovisas vad UR vill bidra

med och i kapitel 3 beskrivs effektiviteten utifrån UR:s uppsatta effektmål och hur UR bidrar till samhälle och individ.

Kapitel 4 beskriver UR:s produktions-

process och publicistiska ansvar samt utvecklingen inom ett antal områden.

I kapitel 5 redovisas utbudet fördelat på kanaler och tjänster på olika plattformar, och kapitel 6 visar på bredden i utbudet.

I kapitel 7 redovisas uppföljningen av särskilda public service-uppdrag.

Kapitel 8 beskriver hur användarna tar emot UR:s utbud.

Kapitel 9 redovisar intäkter och kostnader, produktivetsförbättringar och produktivitet samt metod för det nya effektmåttet. Och sist, i kapitel 10, beskriver UR planer för framtiden. ■

”UR ska göra skillnad i människors lärande och har därför alltid haft användarna i fokus”

Utbildningsområde	Motsvarar utbildningsstadium
Yngre barn (0–9 år)	Förskola samt grundskola åk F–3
Äldre barn (9–12 år)	Grundskola åk 4–6
Unga (12–19)	Grundskola åk 7–9 samt gymnasium
Högskola	Inkluderar bl a Lärarutbildning och fortbildning
Folkhögskola/studieförbund	Organiserad folkbildning
Folkbildning	Allmänt folkbildande program

2 Det här vill UR

UR är ett oberoende public service-bolag med ett särskilt uppdrag att förstärka, bredda och komplettera det andra gör inom utbildningsområdet. UR producerar, sänder och tillgängliggör radio- och tv-program för alla åldrar och alla utbildningsstadier. Utbudet präglas av mångfald och speglar hela landet och den variation som finns hos befolkningen.

2.1 Oberoende

UR har till uppgift att bedriva programverksamhet inom utbildningsområdet i allmänhetens tjänst. Verksamheten ska präglas av oberoende och stark integritet och bedrivs självständigt i förhållande till såväl staten som olika ekonomiska, politiska samt andra intressen och maktsfärer i samhället.

UR har ett särskilt uppdrag att förstärka, bredda och komplettera det andra gör inom utbildningsområdet. Därför producerar, sänder och tillgängliggör UR radio- och tv-program för alla åldrar och alla utbildningsstadier, från förskola till högskola, inklusive folkhögskolor och studieförbund, samt även allmänt folkbildande program. UR prioriterar under tillståndsperioden tre fokusområden inom både utbildning och folkbildning: Kunskapsmålen i skolan, MIK (medie- och informationskunnighet) samt Ny i Sverige.

UR:s unika röst

UR:s program utmärks av ett pedagogiskt gestaltande, publicistiskt oberoende, hög trovärdighet och hög kvalitet både till form och innehåll. Programmen används, uppskattas av målgrupperna och vinner även priser. Dessutom är UR:s program tillgängliga för de flesta under en lång tid på de digitala plattformarna.

UR:s programproduktion bygger på en kombination av oberoende journalistik samt pedagogiskt gestaltande och berättande vilket gör UR till en unik medieaktör. I uppdraget ingår också att användarna, särskilt inom utbildningsväsendet, ska ges möjligheter att framföra synpunkter och önskemål gällande programverksamheten. UR har alltid det publicistiska ansvaret och gör det redaktionella urvalet inför, under och efter varje produktion och publicering.

UR:s utbud har alltid ett pedagogiskt syfte oavsett om programmen riktar sig till barn, ungdomar eller vuxna användare. Programproduktionen utgår från användarnas behov, styrdokument inom utbildningen samt bygger på vad forskningen i dag vet om pedagogik och kognition, begreppsbildning och inläring.

UR gör skillnad i människors lärande

UR:s program ska ha effekt på längre sikt än bara den senaste sändningen/publiceringen. För att programmen ska kunna göra skillnad i människors lärande krävs att de är användbara inom utbildningen och behöver därför ha en hållbarhet som är längre än till exempel ett nyhets- eller aktualitetsprogram. Det betyder i sin tur att UR har en rik programsfatt som är hållbar över tid. I december 2017 fanns

drygt 14 300 program tillgängliga på UR:s digitala plattformar och drygt 19 200 i UR:s slutna nätverk inom utbildningsväsendet.

2.2 Värde

Programutbudet ska tillföra värde för användarna, i form av ökad förståelse, kunskap och bildning. UR har under året arbetat med att ta fram en ny metod för att kunna mäta effekt på lärandet, som genom både kvalitativa och kvantitativa mätningar tar fasta på hur användbart programmet är utifrån ett lärandeperspektiv, vilket redovisas i kapitel 9. Dessutom undersöker UR årligen användarnas attityder utifrån tre definierade områden (se nedan) med vardera två till fyra effektmål för tillståndsperioden. Resultaten redovisas i kapitel 3 och 8. Målet är att användarnas attityder under perioden ska utvecklas så att effektmålen har uppnåtts vid utgången av 2019.

UR fortsätter att utveckla utbudet inom de tre fokusområdena: Kunskapsmålen i skolan, MIK (mediainformationskunnighet) och Ny i Sverige. Dessa områden är även prioriterade samhällsfrågor och UR:s programutbud inom dessa områden svarar mot samhällets behov och bidrar därmed till samhällsnyttan.

FOTO: Lili Trullisön

Inspelning av **Orka plugga** i UR:s green screen studio.

- UR undersöker dessutom lärares och allmänhetens uppfattning om i vilken utsträckning UR:s program bidrar till samhällsvärde liksom individuellt värde.

2.3 Genomslag Mångfald och spegling

Att öka mångfalden såväl i programutbudet som bland medarbetarna är ett strategiskt mål för UR och ett sätt att höja kvaliteten på programmen. UR:s programutbud ska vara till för alla och ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen. Under 2017 har UR arbetat med att ta fram en tydligare policy och definition av mångfald och spegling. Detta för att kunna arbeta mer strukturerat för att öka mångfald och spegling, både i programutbudet och bland medarbetare, men också för att kunna följa upp arbetet på ett mer systematiskt sätt. Se kapitel 7.1. UR har sedan tidigare definierat två effektmål på detta område: åtta av tio användare ska anse att UR:s utbud speglar hela befolkningen (mäts i Novus årliga undersökning) samt mångfalden av medverkande i UR:s programutbud ska öka. Det senare målet mäts via den mångfaldsmätning av UR:s utbud som forskare vid Lunds universitet årligen gjort sedan 2010. Under 2017 har UR

påbörjat arbetet med att utveckla en kompletterande intern mångfaldsmätning av UR:s utbud, se kapitel 7.1. På sikt hoppas UR därmed att tydligare kunna mäta hur arbetet med att öka mångfalden i programutbudet utvecklas över tid.

Relevans och användbarhet

UR:s utbud ska bidra till ökad förståelse, kunskap och bildning oavsett ålder, förutsättningar och utbildningsnivå. UR utgår alltid från användarnas behov, och står i ständig kontakt med dem. Dels för att ta del av deras synpunkter som bidrar till att utveckla programverksamheten och dels för se till att programmen är relevanta. Inom området användbarhet har UR sedan tidigare definierat två effektmål: dels att åtta av tio användare upplever att UR:s utbud bidrar i deras lärande, dels att nio av tio pedagoger vill rekommendera UR:s program till en kollega. Två effektmål har tillkommit: åtta av tio pedagoger anser att UR:s utbud bidrar i deras elevers lärande samt sju av tio 11–15-åringar tycker att de lär sig av UR:s program. Liksom för övriga effektmål gäller att de ska vara uppnådda vid utgången av 2019. De nytillkomna effektmålen mäts i Novus årliga attitydundersökning och resultaten redovisas i kapitel 3 och 8.

Tillgänglighet och sökbarhet

UR:s programutbud ska finnas där användarna finns och med god tillgänglighet. Huvuddelen av programutbudet finns fritt tillgängligt under lång tid på de digitala plattformarna UR Play, UR Skola samt ett slutet nätverk inom utbildningsväsendet, UR Access.

Den omfattande förvandling av mediebranschen som är tydlig bort från broadcast till en huvudsakligen digital distribution och användning, ställer stora krav på UR och andra medieaktörer. I ett allt större utbud av mediekanaler i kombination med ett mer individualiserat användarbete blir det viktigare än tidigare för UR att se till att programutbudet både är sökbart och hittbart för att det ska bli använt. UR arbetar kontinuerligt med att göra programutbudet tillgängligt för fler och flera olika användargrupper med specifika behov, till exempel genom att utveckla metadata, sökfunktioner och tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. UR:s effektmål inom området är dels att åtta av tio användare upplever att UR:s utbud är lätt att hitta, dels att åtta av tio användare ska anse att utbudet är lätt att ta del av oavsett individens förutsättningar. ■

I **De yttersta barnen** möter tittaren barn bosatta i de yttersta platserna i Sverige – så långt man kan komma i de fyra väderstrecken. Vad är unikt för just den platsen? Hur mår den? Emilia i Abisko berättar om sin plats.

3 Detta har UR bidragit med

UR bidrar till såväl samhälls- som individuell nytta, både i traditionella sändningar och online, med ett utbud som stärker kunskapsnivån i alla utbildningsstadier från förskola till högskola, studieförbund och folkhögskolor. UR bidrar också till folkbildning för allmänheten.

UR utgår alltid från användarnas behov för att programmen ska upplevas som relevanta, trovärdiga och användbara. Användningen av UR:s utbud sker i allt högre grad på olika digitala plattformar och det ställer stora krav på vidareutveckling av UR:s arbetssätt och tillgänglighet.

I takt med att användarna rör sig bort från linjärt broadcast-tittande och -lyssnande måste UR, i likhet med andra mediebolag, arbeta för att möta användarna på de plattformar där de finns för att de ska hitta och ta del av programutbudet.

UR:s kvalitet och relevans utvecklas och anpassas allteftersom digitaliseringen slår igenom inom utbildningen

och samhället med förändrade pedagogiska behov och användarbeteenden.

Med hjälp av en större attitydundersökning via Novus kartläggs årligen användarnas inställning till programutbudet och till UR som mediebolag. Fyra grupper intervjuas: lärare i alla stadier, allmänheten 16–79 år, föräldrar med hemmavarande barn i åldern 0–17 år samt barn 8–15 år gamla. Resultaten i 2017 års undersökning visar att UR bidrar till såväl samhällsnytta som individuell nytta och att UR:s program upplevs som trovärdiga, relevanta och användbara.

UR har satt upp effektmål för användarnas uppfattning om mångfald och spegling, användbarhet och tillgänglighet. Varje effektmål redovisas under respektive rubrik.

3.1 Värde för samhället och individen

Kännedomen om UR är hög. Nästan alla lärare (98 procent) känner till UR:s verksamhet och 90 procent av allmänheten vet vad som står bakom UR:s logotyp. Undersökningen visar också, liksom föregående år, att pedagoger har en positiv inställning till UR och ser UR som en trovärdig aktör. 66 procent av lärarna och 56 procent av allmänheten anser att UR har ett högt samhällsvärde, vilket ligger i nivå med föregående års resultat. När det gäller värde för

individen skiljer sig resultaten mellan grupperna mer. 61 procent av lärarna jämfört med 27 procent

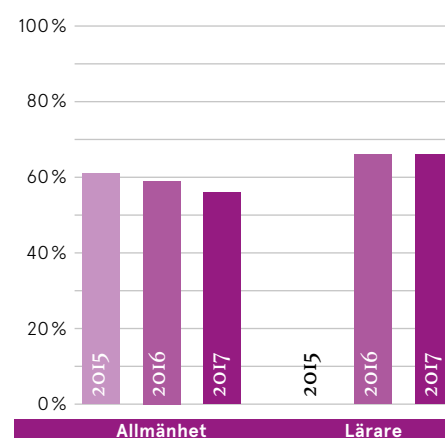
bland allmänheten (31 procent bland föräldrar) anser att UR har ett mycket eller ganska stort värde för dem som individer. Lärare i årskurserna F–3 (72 procent) och 4–6 (71 procent) anser att UR har ett ännu högre individuellt värde. Dessa lärare uppvisar också högre resultat gällande kännedom, attityd och användning vilket troligen bidrar till de positiva resultaten. Kvinnor och högutbildade tillskriver också UR ett högre värde än andra, både vad gäller värde för samhälle och individ. Personer vars båda föräldrar är födda utomlands anser i högre grad än andra att UR har ett stort värde för samhället.

Skillnaden i attityd mellan lärare och allmänhet har sannolikt sin förklaring i att UR:s programutbud både är mer känt och använt bland landets lärare medan

85% Av lärarna är mycket eller ganska positivt inställda till UR

Diagram 3.1.1

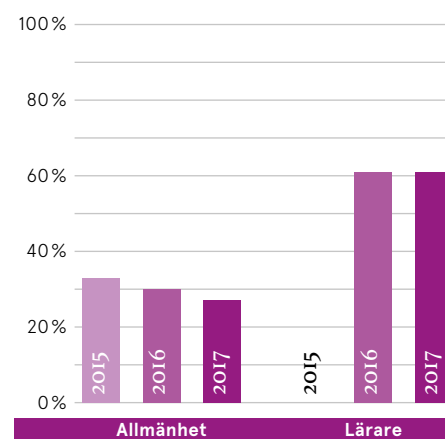
Andel av lärare och allmänhet som anser att UR har ett mycket eller ganska stort värde för samhället i stort (procent). Källa: Novus.

(2015 ställdes frågan endast till allmänheten)

Diagram 3.1.2

Andel av lärare och allmänhet som anser att UR har ett mycket eller ganska stort individuellt värde (procent). Källa: Novus.

(2015 ställdes frågan endast till allmänheten)

FOTO: Linn Riad

Dokumentärserien **Nåt måste göras** utspelar sig i stadsdelen Hageby i Norrköping. Ett område med låg utbildningsnivå och hög arbetslöshet. I över ett år följer vi Toni Haddo, Natalia Bonilla och Thomas Lindquist i deras kamp för att människor som kommer till Norrköping ska få en ärlig chans att bli en del av samhället.

► utbudet i broadcast är svårare att identifiera för tittare och lyssnare eftersom UR sänder i Sveriges Radios och SVT:s kanaler liksom i Kunskapskanalen är det inte självklart för användarna att det är UR som är avsändare.

3.2 Mångfald och spegling

UR har som effektmål att åtta av tio användare vid utgången av 2019 anser att UR:s utbud speglar hela befolkningen. Årets attitydundersökning visar att i gruppen lärare ökar den andelen och når nu 76 procent, bland allmänheten är andelen lägre, runt hälften anser att UR:s utbud speglar hela befolkningen (diagram 3.2).

”UR som varumärke är mycket väl känt bland allmänheten.”

Ett annat effektmål är att mångfalden av medverkande ska öka årligen i UR:s utbud. Detta mäts via den mångfaldsmätning av UR:s utbud som forskare vid Lunds universitet årligen gjort sedan 2010, resultatet redovisas i kapitel 7.1.

3.3 Relevans och användbarhet

UR:s effektmål att 90 procent av lärarna vid utgången av 2019 vill rekommendera utbudet till en kollega är nära att uppfyllas. 88 procent av alla lärarna i undersökningen är villiga att rekommendera UR:s utbud till kollegor och för lärare i förskola och åk F–3 är andelen en bit över 90 procent. Dessa siffror ökar också jämfört

med förra året (diagram 3.3).

Ett annat effektmål är att åtta av tio användare vid utgången av 2019 upplever att UR:s utbud bidrar i deras lärande. Resultatet från årets undersökning visar att 76 procent av lärarna anser att UR:s utbud bidrar i deras eget lärande. Bland allmänheten är resultatet dock lägre, runt hälften upplever att UR:s utbud bidrar till deras lärande. Forskollärare är de som i störst utsträckning (84 procent) anser att UR:s utbud bidrar i deras eget lärande och detta är en signifikant ökning jämfört med föregående år.

Ett nytt effektmål är att åtta av tio pedagoger anser att UR:s utbud bidrar i deras elevers lärande. Årets undersökning visar att 77 procent av lärarna anser att UR:s utbud bidrar i deras elevers lärande. Lärare i årskurserna F–3 (86 procent) och 4–6 (85 procent) anser i högre grad än övriga lärare att UR:s

Diagram 3.2

Andel av lärare och allmänhet som anser att UR:s utbud speglar mångfalden av människor i samhället (procent). Källa: Novus.

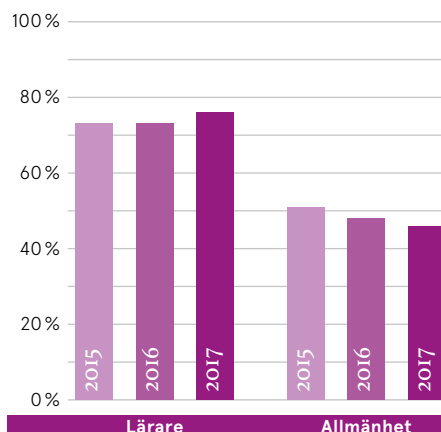
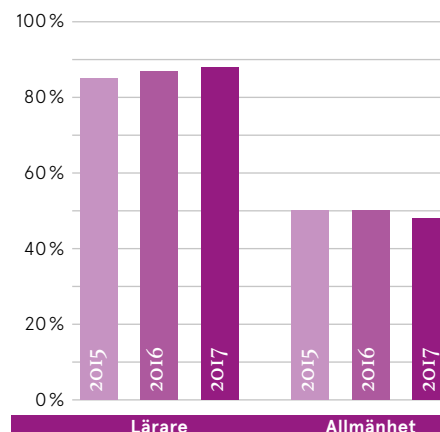

Diagram 3.3

Andel av lärare och allmänhet som kan tänka sig att rekommendera UR:s utbud till kollegor (procent). Källa: Novus.

76% Av lärarna anser att UR:s utbud speglar hela befolkningen

88% Av lärarna vill gärna rekommendera UR:s utbud till en kollega

77% Av lärarna upplever att UR:s utbud bidrar i deras elevers lärande

Illustrationer: Peter Bengtsson och Selma Svensson

Jack och jordens utveckling. När Jack kommer med sin klass till det stora museet får han till uppgift att hitta fakta om jordens utveckling. Jack smiter i väg och hamnar på en helt egen upptäcktsfärd i museets olika skrymslen och upplever mängder av olika tidsåldrar.

▶ utbud bidrar i deras elevers lärande. Dessa lärare har också högre kännedom om UR och har en mer positiv attityd till UR samt använder UR:s utbud i högre utsträckning än andra lärare vilket troligen har en gynnsam effekt på resultatet.

UR har även beslutat om ytterligare ett effektmål som tar fasta på lärandet: sju av tio 11–15-åringar tycker att de lär sig av UR:s program. I 2017 års attitydundersökning instämde 65 procent i påståendet "UR har program som jag lär mig saker av" vilket är en något större andel än föregående mätning där 61 procent instämde i påståendet.

"UR har program som jag lär mig saker av."

3.4 Tillgänglighet och sökbarhet

Ett av effektmålen är att åtta av tio användare vid utgången av 2019 upplever

att UR:s utbud är lätt att hitta. Lärare i åk F–3 ligger nära det målet, 77 procent tycker att UR:s utbud är lätt att hitta. Totalt anser 65 procent av lärarna att UR:s utbud är lätt att hitta. Ett delmål i detta är att användarna ska anse att UR:s utbud är lätt att hitta på webben och här instämmer hela 83 procent av lärarna inom åk F–3 och tre av fyra lärare i förskola och åk 4–6. Som tidigare nämnts

är dessa lärare flitiga användare av UR. Bland allmänheten anser endast tre av tio att UR:s utbud är lätt

att hitta. Bland allmänheten är det fler som anser att UR:s utbud är lätt att hitta i tv- och radioutbudet, medan fler lärare tycker att UR:s utbud är lätt att hitta på

webben. Återigen visar det sig att satsningen på den digitala plattformen UR Skola fungerar väl medan det fortfarande är en utmaning för UR att göra sig sedda och hörda i broadcast (diagram 3.4.).

Vad gäller tillgänglighet är målet att åtta av tio användare upplever att UR:s utbud är lätt att ta del av oavsett förutsättningar. Bland lärare håller 77 procent med i påståendet och bland allmänheten instämmer knappt hälften, resultaten ligger på samma nivå som föregående år.

3.5 Slutsatser

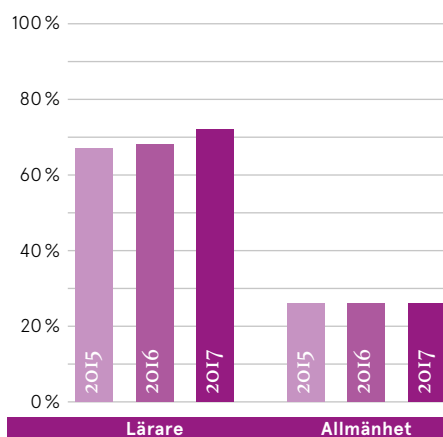
En del av förklaringen till allmänhetens lägre siffror när det gäller alla de effektmål UR har ställt upp beror rimligen på att en lägre andel av de svarande bland allmänheten faktiskt tar del av UR:s utbud. En annan delförklaring är att tittare och lyssnare som tar del av UR:s utbud i SVT och Sveriges Radio har svårt att identifiera det som program från UR eftersom UR bortsett från Kunskapskanalen sänder i andras kanaler.

UR som varumärke är dock mycket väl känt bland allmänheten och UR som del av public service har höga förtroendesiffror. Av attitydundersökningen framgår att de som verkligen använder programutbudet i signifikant högre utsträckning vill rekommendera utbudet, anser att det speglar hela befolkningen, upplever att utbudet är lätt att hitta samt att det bidrar i deras lärande. Detta gäller för såväl gruppen lärare som gruppen barn.

En slutsats som kan dras av resultaten i undersökningen är att det finns en stor potential att öka såväl användningen som uppskattningen av UR:s programutbud. Exempel på hur UR har arbetat för att nå användarna i specifika målgrupper på nya sätt ges i kapitel 8.3. ■

Diagram 3.4

Andel av lärare och allmänhet som anser att UR:s utbud är lätt att hitta på webben (procent).
Källa: Novus.

72% Av lärarna upplever att UR:s utbud är lätt att hitta på webben

70% Av lärarna har mycket eller ganska god kännedom om UR

68% Av lärarna använder årligen program från UR i undervisningen

Geografens testamente Europa. Följ med Holger, Esmé och Mortensen på äventyr genom Europa. Upplev Europas regioner och se olika natur- och kulturlandskap. Under resan ställs vi inför geografiska frågor, som varför olika platser ser ut som de gör och hur människa och natur samspelar.

FOTO: Pernilla Theilhaus

4 Kvalitet och utveckling

UR utgår från användarnas behov och för dialog med flera olika målgrupper för att säkra att programmen är relevanta, men också för att möta användarna på de plattformar där de hittar UR. Programmen används, uppskattas av målgrupperna och vinner även priser.

4.1 Uppdrag och kvalitet

UR producerar radio-, tv- och webbproduktioner med ett utbildande innehåll. Genom hög publicistisk kvalitet i fakta, urval, gestaltning och upplevelser, kombinerat med kunskap inom såväl pedagogik som kognition om vad som underlättar lärande, främjas lust till lärande och delande av kunskap vilket bidrar till att höja kunskapsnivån i samhället.

UR:s kvalitet och relevans utvecklas och anpassas allt eftersom digitaliseringen slår igenom inom utbildningen och samhället med förändrade pedagogiska behov och användarbeteenden. UR:s program utmärks av ett pedagogiskt gestaltande, publicistiskt oberoende, hög trovärdighet och hög kvalitet både till form och innehåll

4.1.1 UR-metoden

UR:s programutbud ska göra skillnad i människors lärande oavsett ålder, förutsättningar och utbildningsnivå. Utbudet inriktas mot barn- och ungdomsutbildning, högskole- och annan vuxenutbildning, studieförbund och folkhögskolor samt folkbildning. Det som utmärker ett UR-program är det utbildande innehållet som i sin tur ställer särskilda krav på produktionsprocessen. För att programutbudet ska bidra till ökat lärande krävs en kunskap om målgruppernas specifika behov i respektive utbildningsstadium.

Utifrån omvärldsanalyser, behov och beteende hos användare formuleras uppdrag till verksamheten för produktion, publicering, kommunikation och tillgängliggörande.

I UR:s uppdrag ingår att förstärka, bredda och komplettera det andra gör inom utbildningsområdet vilket förutsät-

ter en kontinuerlig bevakning av och dialog med utbildningssektorn. Genom samverkan med användare, pedagoger och forskare utformas och utvecklas UR:s utbud med fokus på utbildningsområdenas behov, så som det kontinuerligt kartlagts i dialog, förstudier och omvärldsanalyser.

UR:s sammantagna utbud ska både tilltala en allmänhet i Sveriges Radios och SVT:s kanaler samt Kunskapskanalen och komma till nytta inom utbildningsområdet. Det ska kunna användas under lång tid och därför är UR:s verksamhetsplanering inriktad på att tillgodose både nya och långsiktiga behov. I UR:s planering fastställs vad som ska produceras och sändas inom varje utbildningsområde och ämne samt vilka programprojekt som ska prioriteras. I samband med detta planeras även för lärarhandledningar som ger tips och råd kring hur programmen kan användas i utbildningssammanhang.

För att säkra att utbudet motsvarar utbildningens behov målsätter UR användarnas upplevelse av användbarhet och tillgänglighet. Målen följs upp i attitydundersökningar som också visar på hur användarna bedömer kvaliteten, se kapitel 3 och 8.

4.1.2 Externa produktionsbolag

För UR är det väsentligt att medverka till att det finns en sektor med svenska fristående produktionsbolag; externa medverkande och olika produktionsformer bidrar till att göra UR:s utbud varierat. När UR gör utlägg resulterar det ofta i en variation i gestaltningen vilket i sin tur bidrar till en mångfald i berättandet. UR säkerställer i alla kontakter med externa

produktionsbolag att det finns kunskap om de villkor som gäller för UR:s verksamhet, exempelvis krav på opartiskhet, oberoende, saklighet, mångfald, spegling och jämställdhet. UR har tydliga rutiner för beställning och inköp av extern produktion, och har kriterier för hur inkommande programförslag värderas. De krav som UR ställer på samarbetspartner för extern produktion finns formulerade i de avtal som UR upprättar med produktionsbolagen. Där finns kapitel som behandlar programregler med paragrafer om otillbörligt gynnande, saklighet och opartiskhet. Dessutom finns riktlinjer för rättighetshantering vid produktionsutläggningar och samproduktioner samt programinköp.

UR strävar efter en mångfald i val av externa producenter och under 2017 har UR systematiskt arbetat med att initiera samarbeten med sådana externa producenter som UR inte tidigare har samarbetat med. Målsättningen är att sprida uppdragen så mycket som det är möjligt i syfte att bidra till mångfald och en variation i produktionsformerna.

UR sänder inte sponsrade program, däremot kan det förekomma indirekt sponsring i inköpta program, helt i enlighet med villkoren i sändningstillståndet. När UR köper visningsrätter av exempelvis dokumentärer säkerställs oberoendet genom publicistisk kontroll. UR försäkrar sig om att programinnehållet följer sändningstillståndet och att det inte finns någon aktör som på något sätt gynnas i programmet. Information om eventuella sponsorer lämnas i programmens eftertexter. Alla medarbetare som arbetar med beställning och inköp är utbildade i dessa frågor.

FOTO: Charlotta Tengroth

I **Habla ya!** reser programledaren Tika med de svenska tonåringarna Carl och Matilda till Málaga. I Spanien ger Tika ungdomarna olika språkliga utmaningar som de måste tala spanska för att klara av. Här syns Carl och Tika.

► 4.1.3 Publicistiskt ansvar

UR försäkrar sig inför varje publicering om att programinnehållet följer sändningstillståndet, radio- och tv-lagen samt ytterst även yttrandefrihetsgrundlagen, oavsett om det handlar om program som är producerade internt, av externa bolag eller inköpta dokumentärer eller språkprogram. Utgivarskapet delas av innehållschef, produktionschef samt exekutiva producenter och det förs en kontinuerlig diskussion i programprojektet kring publicistiska principer. Programskapande är en process där UR-medarbetare gör urval och avvägningar, varje dag, i varje program och inför varje publicering, både för att försäkra sig om att programinnehållet följer sändningstillståndet och andra riktlinjer samt håller en hög kvalitet till såväl innehåll som form. UR genomför därför kontinuerligt och vid behov internutbildning för medarbetare om de programrelaterade bestämmelserna. I samarbete med SVT och Sveriges Radio arrangeras även varje år programpolitiska seminarier som medarbetare deltar i.

4.1.4 Samverkan och återkoppling

Användarna av UR:s programutbud, särskilt inom utbildningsväsendet, ska enligt sändningstillståndet ges möjlighet att framföra synpunkter och önskemål

gällande programverksamheten. UR samverkar med flera utbildningsinstanser, enskilda forskare, myndigheter och organisationer runtom i landet både för att få värdefull återkoppling på de program som publicerats och för att inhämta kunskap om de behov som finns. Under 2017 har UR haft kontakt med flera hundra aktörer med koppling till utbildningsväsendet. Se bilaga II.1.

Utbildningssektorn

UR för en nära dialog med användarna och samverkar med olika utbildningsaktörer och -verksamheter för att säkerställa att utbudet möter de behov som finns inom utbildningsväsendets respektive stadier. Pedagoger, studenter, elever och förskolebarn deltar i tester, utvärderingar och referensgrupper kring programmen vilket ökar förutsättningarna för att programutbudet upplevs som relevant och därmed blir använt. Dialogen sker såväl genom personliga möten som via digitala sociala nätverk. Pedagoger och blivande lärare har till exempel nåtts genom *Lärlabbets blogg*, som även har publicerat olika gästbloggare (aktiva lärare, rektorer, forskare inom utbildningssektorn), och via andra sociala nätverk.

Under 2017 gick UR in i ett utforskande av delvis nya arbetssätt och

metoder för att komma ännu närmare användarna. Det fanns bland annat ett behov av att möta lärare ännu mer direkt. Kontakterna ligger därför numera allt oftare på individnivå vilket medför att kopplingen till exempelvis enskilda förskolor, skolor och universitet inte längre är lika tydlig.

Arbetet har inneburit att UR ännu mer aktivt söker upp lärare över hela Sverige. Bland annat har UR under 2017 varit i kontakt med många enskilda lärare via kvalitativa telefonintervjuer.

I ett annat projekt knöts drygt tjugo lärare till UR för ett tätare samarbete – så kallade UR-lärare. Dessa valdes ut så att de skulle representera så olika slags skolor, upptagningsområden och kommuner som möjligt. UR-lärarna representerade alla åldrar, från förskolan till gymnasiet samt alla skolämnen. Projektet är nu under utvärdering för att se hur det kan vidareutvecklas.

I samband med att programmen sänds i radio och tv eller publiceras på webben presenterar UR:s mediepedagoger programmen för förskolor och skolor på olika utbildningsmässor och konferenser. Flera medarbetare deltar även på större mässor som till exempel Bok- och biblioteksmässan för att presentera UR:s utbud och möta användare.

De synpunkter och önskemål som

FOTO: Mikael Blomné

Romernas Historia 1900-tal. Hur har det varit att leva och växa upp som rom i Sverige under 1900-talet? I tv-serien berättas om den politik som fördes mot romer och hur många resanderomer steriliserades och hamnade på barnhem.

- framkommer före, under och efter produktioner och som användarna och publiken framför i personliga möten, via UR.se, sociala medier, dialoggrupper och UR:s kundtjänst ger viktig återkoppling till UR:s fortsatta verksamhet.

UR-dialogen

UR har länge arbetat med att ta fram kunskapshöjande radio- och tv-program för de nationella minoriteterna och på de nationella minoritetsspråken. Sedan flera år ingår det i UR:s uppdrag att föra en strukturerad dialog med dessa grupper för att öka inkludering och delaktighet i de produktioner som genomförs. Detta gäller även olika grupper inom funktionshinderrörelsen (se kapitel 7.5.8). UR har utvecklat och förbättrat kommunikationen under 2017. Målsättningen är att genomföra minst ett dialogmöte per år och grupp. En utökad dialog och kommunikation med användarna är nödvändig för att försäkra sig om att programutbudet blir både hittat och använt av dessa grupper.

UR har bedrivit arbetet med att inkludera användarna i olika nationella minoritetsgrupper i produktionerna för att de ska kunna vara medskapande. Att de minoriteter som ska använda programutbudet ser och hör sig själva är viktigt och en del av speglingsuppdraget, möjlig-

heten till identifikation stärker dessutom lärandet. Under 2017 har UR producerat och sänt *Romernas historia – 1900-tal* (åk 7–9), samt producerat *Samernas tid* (folkbildning) och *Min samiska historia* (åk 7–9), med sändning 2018. I nämnda projekt har dialog med och medverkan av berörda grupper varit en försäkran för att skapa ett trovärdigt och relevant innehåll.

UR påbörjade 2017 arbetet med att ta fram en ny kommunikationsplan för att stärka synlighet och tillgänglighet för program om nationella minoriteter och på nationella minoritetsspråk. Ett viktigt mål är att fler lärare ska använda programmen.

4.2 Utveckling och utbildning

Användningen av UR:s utbud sker i allt högre grad på olika digitala plattformar och det ställer stora krav på vidareutveckling av UR:s arbetssätt och tillgänglighet. Det är också i huvudsak orsaken till den omorganisation som UR inledde 2017. I takt med att mediekonsumtionen blir allt mer individualiserad ökar vikten av kunskap om användarna, deras behov och mediebetende. För att nå de olika målgrupperna kartlägger och undersöker UR regelbundet hur behoven ser ut hos användarna liksom mediebetendet bland annat genom förstudier och i

dialog med referensgrupper. Detta för att säkra ett berättande och tilltal som riktar sig till den aktuella målgruppen.

Under 2017 har UR genomfört flera utbildningsinsatser internt med fokus på användarna, bland annat deltog ett antal programprojekt i ett pilotprojekt med syfte att fördjupa insikterna om användarnas behov och beteende.

Redaktionerna för såväl *Tänk till* som *Orka plugga*, som båda riktar sig till unga, har under 2017 nått ut och ökat engagemang och dialog med den unga svårnådda målgruppen. Utan att ge avkall på det publicistiska ansvaret har redaktionen för *Tänk till* skapat klipp tillsammans med de unga användarna med syftet att höja ungas röster. Genom detta arbetssätt och innehåll har *Tänk till* nått fram till fler och skapat mer engagemang än tidigare. Såväl *Tänk till* som *Orka plugga* har startats som Youtubekanaler och dialogen med användarna har inledningsvis skett i sociala medier för att skapa kontakt med användarna. Nu pågår arbete med att se till att allt material även finns på UR:s egna plattformar. Läs mer om utveckling av programverksamheten i kapitel 7.4.6.

En annan större utbildningsinsats under året har fokuserat på UR:s arbete med att öka mångfald och spegling i såväl programutbud som bland medarbetare. Se mer kapitel 7.1. ►

FOTO: Film & Tell / UR

Say something. Isabells uppväxt har präglats av att se sin mamma misshandlas av sin pojkvän. Say something skildrar relationen mellan Isabella och hennes mamma, hur de försöker förstå varandra och finna förlåtelse. Say something vann en kristall i kategorin Årets dokumentärprogram.

► 4.3 Priser och utmärkelser

Flera av UR:s program för både radio och tv samt poddcast har under 2017 nominerats till flera kvalitetspriser och även vunnit några.

För första gången vann UR två Kristaller med programserien *Zero impact* i kategorin Årets realityprogram och dokumentärfilmen *Say something* (en samproduktion) som vann kategorin Årets dokumentärprogram. Ytterligare tre produktioner blev nominerade till Kristallen: *PK-mannen*, i kategorin Årets fakta och aktualitetsprogram, *Skolpoj-karna* i kategorin Årets dokumentärprogram samt *Geografens testamente Europa* i kategorin årets barn- och ungdomsprogram. *Geografens testamente Europa* var även nominerat till Nordic Kids Awards.

Förutom att vinna en Kristall blev *Zero impact* dessutom nominerad till Japan Prize och Prix Europa.

Även en radioproduktion, *Världens bästa berättelser*, var nominerad till Prix Europa i kategorin Radio fiction och poddcasten *NPF-podden* var med och tävlade i kategorin Digital Audio.

Ett av UR:s inköpta program, *Timecode*, har deltagit i flera tävlingar, bland annat European Film Awards och Goya Awards där den vann i kategorin Bästa kortfilm. Filmen var även med och täv-

lade om en Oscarstatyett i kategorin Best live action short film.

4.4 Svenska språket

UR har ett särskilt ansvar för det svenska språket och dess ställning i samhället.

UR, SVT och Sveriges Radio samarbetar kring en språkvårdsenhet som arbetar för att öka den språkliga kompetensen. Språkvårdarna arrangerar seminarier, ger enskilda råd till medarbetare samt ger ut ett språkbrev som förmedlar språkråd skraddarsydda för programbolagen. Det finns även en webbaserad språkdatabas med språkråd, Dixi.

UR har en titelpolicy för program- och serietitlar som prioriterar korrekt och vårdad svenska. Vidare kvalitetsgranskas alla programbeskrivande texter utifrån olika regelverk, till exempel Svenska skrivregler och Svenska Akademiens ordlista.

UR arbetar på flera olika sätt med ämnet svenska. UR har ett stort och varierat utbud av litteraturprogram i radio för barn och ungdomar med uppläsningar, dramatiseringar och författarpresentationer. Av det totala radioutbudet 2017 sände UR närmare 49 timmar i ämnet svenska, motsvarande siffra för tv var 121 timmar.

Förutom rena språkinriktade pro-

gram är ett övergripande mål för UR:s barnproduktioner att programmen ska ha ett språkutvecklande perspektiv, beskriva begrepp som är kopplade till programmets kunskapsinnehåll samt hjälpa eleven att själv formulera sig på ett för ämnet relevant språk.

4.5 Granskningsärenden

Under 2017 sände UR 8 269 program (sändningstillfällen), fördelat på 7 249 tv-program och 1 020 radioprogram. Till Granskningsnämnden inkom gällande UR:s program totalt 14 anmälningar där elva anmälningar avsåg tv-program och tre anmälningar avsåg radioprogram. Av de anmälda programmen är två inköpta program som visats i Kunskapskanalen, sju är barn- och ungdomsprogram (bestående av egen- eller samproduktioner samt ett utlägg), och övriga avser målgruppen högskola/folkbildning (bestående av samproduktioner och egenproduktioner). Samtliga anmälda program, utom ett som i skrivande stund är under behandling, har avskrivits eller friats genom ordförandebeslut. Grunden för anmälningarna var huvudsakligen opartiskhet och saklighet, och de övriga programmen anmäldes på grunden mediets genomslagskraft. Under 2017 har UR ombetts att inkomma med tre ytt- ►

FOTO: Saga Berlin

Zero Impact. Familjen Akbar Kurda har antagit utmaningen att genomgå en klimatsmart livsstilsförändring. På 30 dagar ska familjen förändra sina levnadsvanor så att koldioxidutsläppen inte överstiger två ton per person och år. Zero Impact vann en kristall i kategorin Årets realityprogram.

► randen för tv-program som sändes under 2016, alla tre avsåg inköpta program för Kunskapskanalen. Programmen prövades för opartiskhet och saklighet och samtliga friades av Granskningsnämnden efter UR:s yttranden. Under 2017 inkom ingen begäran om genmäle eller beriktigande till UR. Internt uppdagades det under året en felaktighet som föranledde en rättelse.

4.6 Nya tjänster

Under 2017 har inga nya permanenta programtjänster eller tjänster av större betydelse lanserats inom ramen för UR:s kärnverksamhet eller kompletterande verksamhet. Inte heller har tjänster på försök lanserats under året.

4.7 Sändningskvalitet

UR sänder i Sveriges Radios och SVT:s kanaler, vilka har analog utsändningsteknik för marksänd ljudradio och digital utsändningsteknik vid sändning av bild och ljud för marksänd tv.

Alla tv-produktioner produceras och levereras i hd-kvalitet. Kabel-tv-operatörer och andra ska med hänsyn till användarkvalitet kunna välja att distribuera i hd-kvalitet. Till Sveriges Radio levererar UR digitala ljudfiler i hög kvalitet.

Vid all ljudmixning, för både radio

och tv, tar UR stor hänsyn till UR:s policy om hörbarhet (se kapitel 7.5.4) Under 2017 har UR förberett för ny mätteknik, så kallad loudness-mätning, vilken ska jämnna ut nivåskillnaderna mellan de utsända programmen i alla Sveriges Radios och SVT:s sändningstjänster, detta görs i samarbete med övriga Public Service-bolag.

Alla program kvalitetskontrolleras innan utsändning för att säkerställa hög teknisk sändningskvalitet vad gäller ljud och bild. Även material som tillgängliggörs på webben genomgår en liknande kvalitetsgranskning.

Hela UR:s programutbud textas med hjälp av ett textningsbolag. Varje undertextfil som skickas till UR kvalitetsgranskas först av textningsbolaget innan leverans till UR. Därefter gör UR en teknisk stickprovskontroll av varje undertextfil innan den levereras till SVT för sändning.

För de program som sänds via UR:s programkontroll (*UR Samtiden* som sänds på eftermiddagar och helger i Kunskapskanalen) görs kvalitetskontroller på liknande sätt.

4.8 Teknisk utveckling

Den tekniska kvaliteten på sändningarna ska vara hög vilket kräver att UR

kontinuerligt lägger tid och resurser på utvecklingsarbete, nya rättighetslösningar och teknikinvesteringar för att följa med i utvecklingen av teknik och tillgänglighet. Det innebär att tekniken för produktion och distribution kontinuerligt uppdateras och förbättras.

Under 2017 har UR gjort betydande tekniska investeringar för att säkerställa produktionsflöden och kvalitet, bland annat har ett nytt video-redigeringsystem för tv (Adobe Premiere) införts, liksom ny mjukvara, (Strawberry Production Asset management), för att strukturera och sortera allt inspelat material inför redigering. Detta har initialt krävt en större utbildningsinsats för all berörd personal.

För att säkerställa allt material har UR under 2017 även uppdaterat och säkrat det centrala lagringssystemet som därmed är mer robust men också lättare att söka i än tidigare. Även ett nytt backupsystem har införts under året. Systemen för ljudbearbetning uppdateras kontinuerligt för att säkerställa funktion och driftsäkerhet.

Sammantaget har det skett en omfattande utveckling av flera tekniska system med syftet att skapa robustare och säkrare system för redigering, lagring och sändning. ■

Tripp, Trapp, Träd. Ekollonen Tripp och Trapp bor i Träd. Tripp är liten och Trapp är stor men störst är Träd. Varje morgon ramlar Tripp och Trapp ner från Träd för att vara med om äventyr. På utflykterna ställs Tripp och Trapp inför utmaningar och får träffa oväntade invånare som bor i Träd. Och i Träds bio visas filmer om vardagsrutinerna för barn i förskoleåldern.

5 Här finns UR

UR:s programutbud sänds i radio och tv och tillgängliggörs på UR:s digitala plattformar. Under 2017 har radiolyssnandet liksom nedladdning av ljudfiler ökat. Tittning på linjär tv fortsätter att minska samtidigt som streamingen på de digitala plattformarna ökar.

Tabell 5.1.1

Sändningstid i radio per kanal (timmar)

RADIO	2015	2016	2017
P1	167	166	167
P2	50	52	51
P3	3	39	39
P4 Riks	133	135	139
TOTALT	353	392	396

Tabell 5.1.2 Sändningstid i radio – förstasändning och repriser (timmar)

RADIO	2015	2016	2017
Förstasändning	203	221	201
Repriser	150	171	195
TOTALT	353	392	396

Tabell 5.2.1

Sändningsvolym i tv per kanal (timmar)

TV	2015	2016	2017
SVT1	137	117	113
SVT2	209	177	163
SVT24	19	41	53
Kunskapskanalen	3 116	2 699	2 593
Barnkanalen	298	297	295
TOTALT	3 779	3 331	3 216

Tabell 5.2.2 Sändningsvolym i tv – förstasändningar och repriser (timmar)

TV	2015	2016	2017
Förstasändning	981	843	771
Repriser	2 798	2 488	2 445
TOTALT	3 779	3 331	3 216

UR:s produktioner sänds i radio och tv samt online. UR sänder i marknätet i Sveriges Radios och i SVT:s kanaler, samt i Kunskapskanalen, som UR driver tillsammans med SVT. Sändningstider och sändningsvolym beslutas i samråd med Sveriges Radio och SVT och regleras i sändningstidsavtal. Avtalen är ramar för planeringen under hela tillståndspérioden, men tiderna kan också justeras över tid, i samråd mellan bolagen. UR:s utbud i radio och på tv publiceras också på UR Play, UR.se, UR Skola och kunskapskanalen.se. En del material publiceras enbart på webben.

5.1 Radio

Radiosändningar av UR-program har 2017 ökat med 4 timmar jämfört med 2016, till 396 timmar (392). Fördelningen mellan kanalerna följer samma mönster som tidigare, med mest sändningsvolym i P1 och P4.

Tabellerna 5.1.1 och 5.1.2 visar hur sändningsvolymen i radio fördelat sig mellan kanaler samt mellan förstasändningar och repriser.

5.2 Tv

I sändningsvolym räknat är Kunskapskanalen UR:s främsta distributionskanal. Drygt 80 procent av UR:s tv-utbud, 2 593

timmar, har under 2017 sänts i Kunskapskanalen. Programmen i Kunskapskanalen riktar sig till vuxna (högskola, pedagoger, folkbildning) och allmänhet (folkbildande), och består av både dokumentärer och egenproducerade program, som exempelvis UR Samtiden.

Under 2017 har UR:s sändningstid minskat något i alla tv-kanaler utom i SVT24 där den ökat något sedan 2016. Förklaringen är dels att en tydligare inriktning på utbildningsuppdraget gjort att UR minskat satsningen på primetime-tider (räknas som sändningar mellan klockan 20 och 22) i SVT1 och SVT2, dels att fördelningen av sändningstid mellan UR och SVT kan variera något från år till år då kanalen sändningsplaneras av en bolagsgemensam kanalledning som ska anpassa utbudet utifrån ett tittarperspektiv. Ökningen i SVT24 beror på ett ökat antal sändningar av syn- och teckentolkade program som framför allt sänds i denna kanal.

Tabellerna 5.2.1 och 5.2.2 visar hur UR:s tv-sändningar 2017 fördelat sig på kanaler samt mellan förstasändningar och repriser.

5.3 Text-tv

UR:s service i text-tv innehåller tablä-information på de sidor som visar hela

- programutbudet från SVT och UR i samtliga tv-kanaler. Utöver den servicen tillhandahåller UR information om företagets särskilda uppdrag på de sidor UR självständigt förfogar över.

5.4 UR på nätet

Under 2017 har UR ytterligare utvecklat och anpassat den digitala närvaron till de olika målgruppernas behov och betenden när det gäller mediekonsumtion. Syftet är att möta användarna på UR:s digitala plattformar men också på andra plattformar där användarna befinner sig.

UR.se

På UR.se kan allmänhet och arbets-sökande läsa om UR:s uppdrag och UR som arbetsplats. På denna sajt finns information om vissa radio- och tv-program samt pressmeddelanden från UR. Här finns också information som rör UR:s produktionsformer och målgrupper, samt riktlinjer för vad ett programförslag till UR behöver innehålla och relevanta kontaktpersoner.

UR Skola

UR Skola är UR:s service för pedagoger

inom utbildningsväsendet och samtidigt en tjänst tillgänglig för alla. UR Skola innehåller cirka 15 000 program, med lång tillgänglighetstid, som kan användas inom utbildning och fortbildning. Under 2017 har ett omfattande arbete gjorts med byte av teknisk plattform i syfte att kunna erbjuda användarna av UR:s material en ännu mer stabil streamingtjänst.

På UR Skola finns även kompletterande material som stödjer användningen av programmen. Det är lärarhandledningar, studiehandledningar och arbetsmaterial, undertextning på olika språk samt möjlighet att markera och länka till avsnitt för att situationsanpassa användningen av program för utbildning.

UR Play

UR Play vänder sig till en kunskapsintresserad allmänhet. Där presenterar UR drygt 2 500 program. Innehållet kan sorteras, och är därmed sökbart, på olika genrer och format och även efter programlängd.

Under 2017 har UX- och designförbättringar gjorts på UR Plays alla plattformar, för att nå användarna bättre. Bland annat har ”Syntolkat” och ”Teckenspråk” lagts till under Kategorier för att tydligare tillgängliggöra programmen för användare med syn-och hörselnedsättningar. Den nya funktionen ”Autoplay” spelar automatiskt upp nästa avsnitt om man tittar på en serie, och ”Nedladdningsbart”-knappen tillåter användarna att spara ett program, för att se det vid ett senare tillfälle, utan uppkoppling.

Alla UR Plays appar (iOS, Android, Apple tv) har uppdaterats löpande under året, den mest markanta uppdateringen kan man se på Android-appen, som nu är native, vilket innebär att appen är skriven direkt för den smarta mobilens operativsystem. En native iOS-app för UR Play beräknas lanseras i början på 2018.

5.5 UR och sociala medier

I dag publicerar UR sitt radio- och tv-utbud i Kunskapskanalen, i Sveriges Radios och SVT:s kanaler samt på de egna digitala ►

▶ plattformarna (UR Play, UR Skola och kunskapskanalen.se). UR distribuerar och marknadsför därför sitt utbud även via kommersiella tredjepartsplattformar, speciellt för de målgrupper UR har svårt att nå i broadcast och på sina egna plattformar. Vissa målgrupper, särskilt i de yngre åldersgrupperna, nås i nuläget främst via tredjepartsplattformar vid sidan om skolan.

Även om UR är närvarande på tredjepartsplattformar förlitar UR sig aldrig på dessa utan strävar efter att värna sitt tekniska/kommersiella oberoende. Detta gör UR genom att vara närvarande på tredjepartsplattformar med konsekvent restriktivitet.

Med kommunikationen i sociala medier strävar UR efter att bredda och öka kännedomen om UR och UR:s utbud. Genom att presentera relevant innehåll för olika målgrupper, samt bygga relationer till och föra dialog med användarna bidrar UR till ökat lärande, diskussion och inspiration att dela med sig till andra. Dessutom hoppas UR öka användningen av UR:s utbud genom att driva konvertering till de egna plattformarna.

Dialogen i sociala medier ger också användarna möjlighet att komma med synpunkter på UR:s produktioner och bidra till programutveckling.

Under 2017 har UR tagit fram en policy för UR:s närvaro på kommersiella tredjepartsplattformar, däribland sociala medier. UR:s policy omfattar kriterier och principer för UR:s publicering av programinnehåll i sociala medier.

UR:s hållning till kommersiella tredjepartsplattformar är att UR:s närvaro där är viktig men att den samtidigt ska vara restriktiv och präglas av oberoende och stark integritet/stort ansvar. Syftet med policyn är att säkerställa att UR:s närvaro i sociala medier är restriktiv. Det innebär att UR gör följande överväganden vid varje val av en tredjepartsplattform och vid varje publicering på den:

- Uppfylls UR:s generella utgångspunkter/principer?
- Uppfylls UR:s kriterier för urval av plattformar?
- Uppfylls UR:s principer för att distribuera/marknadsföra på de utvalda plattformarna?
- Vad gör UR om principerna bryts?

UR och Facebook

Användningen av UR:s Facebook-konton ökade under 2017. I slutet av året uppgick antalet personer som följer något av UR:s konton till över 150 000.

Under 2017 nådde UR ett brett genomslag för en yngre målgrupp genom *Tänk Till*-kanalen där stor räckvidd kombineras med högt engagemang hos användarna. Kanalen hade en stadig tillväxt av följare under 2017.

Även kanaler med smalare målgrupper som UR:s *Lärlabbet* visar under 2017 högt engagemang kring innehållet. Som tidigare är visat har *Lilla Aktuellt Teckenspråks* Facebook-kanal en trogen publik som tar del av UR:s nyhetsprogramsinnehåll. En viktig funktion fyller även UR Skola som kan lyfta fram aktuella program från UR:s programbank kopplat till läroplan, studieår eller andra utbildningsaspekter.

Youtube

Under 2017 har UR fortsatt att tillgängliggöra program, delar av program och webbunika klipp på Youtube för att nå olika målgrupper, till exempel ungdomar, nyanlända och lärare. Mer än en ▶

FEJK är en radioserie där programledarna Anna Charlotta Gunnarson (till vänster) och Maja Åström (till höger) med hjälp av populärkulturen tar sig an ämnet kritiskt tänkande. De visar med en rad exempel att "fake news" inte är nytt, utan att människan alltid hanterat falska historier och medvetet ljugande.

FOTO: Andreas Viklund

Podden Didaktorn är smal, nördig och viktig. Natanael Derwinger intervjuar Navid Modiri om konflikthantering i skolan och varför det är så svårt att prata med folk som inte tycker som du. Målgruppen är lärare.

► fjärdedel (27 procent) av alla svenskar använder Youtube varje dag, och användningen ökar. Bland 12–15-åringar använder 86 procent Youtube varje dag, och alla använder Youtube minst en gång i månaden. *Tänk till*-kanalen tar upp frågor som berör ungas liv – exempelvis identitet, MIK, yrkesval och normer. *Orka plugga*-kanalen fokuserar på ungas behov och utmaningar kopplat till skolan och ger råd och strategier för en bra studieteknik. Innehållet i båda kanalerna tas fram i nära samarbete med målgruppen för bästa nytta och relevans. För *Orka Plugga* fungerar Youtube ofta som en programbank där flera äldre inslag används lika ofta som nyare innehåll.

Ny i Sverige-kanalen riktar sig till nyanlända och lär ut enkla svenska ord som fungerar i vardagliga situationer. 2017 producerade UR även en julkalender med utmaningar för lärare och elever i årskurs 5 som en del av UR:s satsning på programmering: *Programmera mera 2.0*.

Poddar

UR erbjuder flera program som poddsändningar vilket möjliggör nedladdning för lyssning även offline. UR:s poddutbud finns på UR Skola och även på Itunes, Acast och Spotify och består av bland annat serierna *Didaktorn*, *Skolministeriet*, *Bildningsbyrå*, *Mifforadio* och *Barnministeriet dokumentär*.

Under året har poddformatet utvecklats vidare och utöver de redan etablerade webbexklusiva poddarna *NPF-podden*, *UR pedagogerna* och *Didaktorn*, har det under året tillkommit två nya om källkritik: *Fejk* och *Kjellkritik*, som båda sändes i radio. Ytterligare en radioserie som har poddats och som under året väckte stor uppmärksamhet var *Jobba, sova dö* – om människans relation till arbetet.

Dessutom poddades några av UR:s nyhetsprogram på de moderna språken spanska, tyska, franska och engelska: *Que pasa*, *Nachrichten auf Deutsch*, *Nouvelles en Français* och *Newsreel*.

5.6 Utlåning i digitala nätverk

UR kan även erbjuda lärare och pedagoger användning av ett utökat programutbud riktade till målgrupper från förskola till gymnasieskola och folkhögskola /studieförbund, via UR Access som är en lösenordsskyddad tjänst.

Genom att skolor och andra utbildningsanordnare runt om i landet sluter avtal med UR och Copyswede förbinder sig utbildningsanordnaren att inrätta en egen mediecentralsverksamhet, eller

anlita en extern mediecentral, för att kunna använda UR-programmen i UR Access. En sådan inrättad eller anlitad mediecentral får tillgång till att ladda ner UR:s programutbud från UR:s tjänst och göra det tillgängligt i undervisningsverksamhet. Utöver programfiler och metadata finns undertexter för tv-program, lärarhandledningar och annat arbetsmaterial kopplat till programmen.

I slutet av december 2017 fanns det drygt 19 200 program tillgängliga via UR:s slutna nätverk. 146 fristående skolor, 40 universitet och högskolor, 134 studieförbund och folkhögskolor samt samtliga 290 kommuner har avtal med UR och Copyswede för användning av utbudet i slutna nätverk. Kungliga biblioteket ger via Libris tillgång till information om och länkar till UR-program som finns tillgängliga via nätverken.

5.7 Kärnverksamhet och kompletterande verksamhet

De medel som UR tilldelas ska användas för företagets kärnverksamhet, att producera och sända radio- och tv-program till allmänheten, samt till kompletterande

”Antalet nedladdningar av ljudfiler har ökat med 150 procent.”

FOTO: Haben Solomon

TÄNK TILL har som syfte att vara demokratistärkande genom att höja ungas röster. I serien Ordet är mitt läste poeten Faysa Mohamud upp en dikt.

- ▶ verksamhet i syfte att utveckla och stödja kärnverksamheten och förbättra möjligheterna för allmänheten att tillgodogöra sig utbudet. Den kompletterande verksamheten ska utgå från och ha en tydlig koppling till kärnverksamheten (anslagsvillkor 2017).

Allmänheten tar i dag inte enbart del av radio och tv genom traditionella sändningar utan via många fler plattformar och kanaler. Lyssnande och tittande på olika digitala plattformar blir allt vanligare, särskilt i de yngre åldersgrupperna. Därmed har att ”sända radio- och tv-program till allmänheten” fått en vidare betydelse och omfattar tillgängliggörande av radio och tv såväl i marknätet som på olika plattformar. I anslagsvillkoren finns också angivet att UR ska delta i den tekniska utvecklingen av produktions- och distributionsteknik för radio och tv. För att nå tittarna är det nödvändigt att kärnverksamheten tillgängliggörs på olika plattformar.

Utifrån ovanstående resonemang anser UR att kärnverksamhet är:

- att producera program och att
  - tillgängliggöra program på olika plattformar, såväl linjärt som icke linjärt.
- Följande verksamheter ingår därmed i kärnverksamheten:
- Produktion av program
  - Sändningar av program i marknätet

- Sändningar av program online, direkt, simultant med sändning i marknät eller webbexklusivt
- Olika playtjänster där program som tidigare sänts i marknätet eller online finns tillgängliga för uppspelning. UR definierar kompletterande verksamhet som det arbete som görs i syfte att komplettera kärnverksamheten.

UR:s kompletterande verksamhet består av

- pedagogiskt stödmaterial i form av exempelvis lärarhandledningar och övningsuppgifter
- text, ljud och bild som har koppling till och stödjer programmets användning, exempelvis lärare som i videoinslag berättar hur de använder och arbetar med UR-material eller spelliknande applikationer som syftar till att öka elevernas engagemang och förståelse.

UR:s kompletterande verksamhet är nära sammanlänkad med eller ingår som integrerade delar i produktionsarbete och produktionsbudget och går inte att skilja från kärnverksamheten.

Ofta kan information som samlas in för att producera ett program komma till nytta även när en lärarhandledning till samma program tas fram. På liknande sätt kan delar av ett program (kärnverk-

samhet) bearbetas för att användas i marknadsföring (kompletterande verksamhet). Olika produktioner resulterar i – och kräver – olika mycket kompletterande material. Det är näst intill omöjligt att identifiera och särredovisa kostnader för den kompletterande verksamheten från kärnverksamheten. UR strävar emellertid efter att bibehålla god kontroll och balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet. Den huvudsakliga verksamheten, en övervägande del av allt UR gör, är kärnverksamhet. God balans är enligt UR när kärnverksamhet är det dominerande i verksamheten, inte kompletterande verksamhet.

På UR arbetar de flesta större delen av sin tid med att producera eller tillgängliggöra program, alternativt med att stödja dem som har som huvudsaklig arbetsuppgift att producera eller tillgängliggöra program. UR kan därmed, utan att det exakt mäts i kronor, konstatera att en övervägande del av företagets resurser tydligt går till kärnverksamhet. UR bedömer att balansen mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet är god. ■

6 Bredden i utbudet

UR erbjuder radio- och tv-program för alla åldrar och alla utbildningsstadier, samt även allmänt folkbildande program. Bredden i utbudet bidrar till kunskapsinhämtning för alla. Barnprogram, föreläsningar, dokumentärer och folkbildande program utbildar och fortbildar inom alla tänkbara ämnen.

6.1 Utbildningsområden

Utbudet från UR är indelat i olika ämnen och nivåer av utbildning. På så sätt anpassas innehållet i programmen till relevanta kunskapsmål och pedagogiska behov för

respektive utbildningsstadium. I utbildningsområdet högstskola ingår lärarutbildning och lärarfortbildning. Som yngre barn räknas förskola och grundskola åk F–3, som äldre barn grundskola åk 4–6

medan unga räknas som grundskola åk 7–9 samt gymnasieskola. Utöver dessa finns program för utbildningsområdet folkhögskola och studieförbund samt allmänt folkbildande program.

Tabell 6.2.1 Sändningsvolym i radio och tv per utbildningsområde (timmar)

Utbildningsområde	2016		2017	
	Radio	Tv	Radio	Tv
Yngre barn	194	42	171	47
Äldre barn	105	39	124	27
Unga	226	65	208	75
Högskola	1 608	118	1384	106
Folkhögskola och Studieförbund	156	33	78	37
Folkbildning	1 043	95	1252	104
Totalt	3 331	392	3216	396

Tabell 6.2.2 Sändningsvolym tv per utbildningsområde – antal program samt andel av totala utbudet

Utbildningsområde	Volym	Antal	% volym	% antal
Barn och unga	502	2 768	16 %	38 %
Högskola	1 384	2 341	43 %	32 %
Folkhögskola och studieförbund	78	128	2 %	2 %
Folkbildning	1 252	2 012	39 %	28 %
Totalsumma	3 216	7 249	100 %	100 %

Tabell 6.2.3 Sändningsvolym radio per utbildningsområde – antal program samt andel av totala utbudet

Utbildningsområde	Volym	Antal	% volym	% antal
Barn och unga	149	601	38 %	59 %
Högskola	106	209	27 %	20 %
Folkhögskola och studieförbund	37	68	9 %	7 %
Folkbildning	104	142	26 %	14 %
Totalsumma	396	1 020	100 %	100 %

6.2 Barn och unga

Nära hälften av de program som UR producerar och tillgängliggör är för barn och unga men av total sändningsvolym utgör barn- och ungdomsprogrammen 18 procent. Däremot är antalet program för barn och ungas utbildning större än antalet program för högstskola eller folkhögskola och studieförbund. Se tabellerna 6.2.2 och 6.2.3. Eftersom program för barn och unga generellt är väsentligt kortare, av pedagogiska och kognitiva skäl, än program för vuxna ger jämförelse i antal program därför en mer rättvisande bild av hur redaktionellt arbete och kostnader fördelar sig i UR:s totala utbud. UR:s fokus på barn och unga är naturligt då en majoritet av de som är i utbildning finns inom barn- och ungdomsskola. Omkring två miljoner elever finns inom förskola, fritidshem, skola och annan pedagogisk verksamhet. Skolan är en av samhällets mötesplatser för lärande, åsiktsbildning, informationsutbyte och bildning och är den kanske viktigaste platsen för såväl individuell som demokratisk utveckling.

FOTO: Patrik Svedberg

NPF-podden är en av UR:s mest nedladda ljudfiler. I podden svara psykologen Bo Hejlskov Elvén och logopeden Ulrika Aspeflo på lyssnarnas frågor om neuropsykiatriska diagnoser.

► 6.3 Utbildningsprogram och folkbildande program

UR:s mål är att till övervägande del sända program för det formella utbildningsväsendet samt för det organiserade lärandet inom folkbildningen. UR:s programutbud ska förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra inom utbildningsområdet. Under 2017 var andelen utbildningsprogram 74 procent av total sändningsvolym och andelen för allmän folkbildning var 26 procent.

För att särskilja program för det formella utbildningsväsendet och den organiserade folkbildningen har UR gjort ett förtydligande i den interna definition som styr hur programutbudet registreras.

För utbildningsprogram gäller att utbudet tar sin utgångspunkt i pedagogiskt behov, i läro- eller kursplan eller motsvarande eller i samarbete med en utbildningsanordnare. Till ett utbildningsprogram är det möjligt att utveckla pedagogisk handledning eller mediepedagogiskt stöd.

Ett allmänt folkbildande program i UR:s utbud har också pedagogiskt syfte men har inget krav på förankring eller knytning till styrdokument eller annat utbildningsdokument.

Samtliga program katalogiseras, beskrivs och metadatamärks för att göras sökbara.

6.4 Ämnesområden

Bredden i UR:s utbud återspeglas i den mångfald av ämnen som UR producerar, sänder och tillgängliggör under ett år. Från utbildningsprogram i skolämnen till folkbildande program om hållbar utveckling eller neuropsykiatriska diagnoser till smala, nischade program för små, specifika målgrupper.

”Det går så otroligt fort när han blir arg! Från noll till hundra!” En mamma och en förskollärare ringer tillsammans in till programmet *NPF-podden*. Det de berättar är allmängiltigt och engagerar många föräldrar och lärare. Avsnittet *Starka känsloutbrott om 7-åringen* är ett av UR:s mest spelade och mest delade program via podd, webb och sociala medier i ämnet neuropsykiatriska diagnoser, trots att det sändes redan hösten 2016. *NPF-poddens* alla andra program var under 2017 några de mest nedladdade ljudfilerna från UR.

I föreläsningen *Många har åsikter om ADHD* bemöts fördomar och missförstånd kring ADHD och diagnosticering och i tv-programmet *Jag funk*ar möter tittaren Theresa som berättar om sin ”snedfördelade” begåvning. Hon är en analytisk, fantasifull ingenjör med diagnosen asperger.

Alla dessa program behandlar på olika sätt en aktuell fråga som engagerar

och berör olika grupper i samhället. *NPF-podden* med sitt användarnära tilltal, föreläsningarna som bygger kunskap och bemöter fördomar, expertisen som delar med sig av metoder och den dokumentära rösten som är en av alla dessa barn och vuxna som själv hanterar sin funktionsvariation.

För att underlätta användning av UR:s utbildningsprogram delas programutbudet in enligt barn- och ungdomsskolans ämnen, kompletterat med övergripande ämnen som till exempel pedagogiska frågor respektive värdegrund. Se tabell 6.4.

En relativt stor andel av programutbudet i tv kan klassificeras som samhälle och ekonomi. Ett skäl till det är att inköpta dokumentärer ofta har ett brett ämnesanslag. På samma sätt har *UR Samtiden* många föreläsningar ämneskodade som samhälle.

UR har fortsatt att producera radioserier i pedagogiska frågor såsom *Lärarrummet* som porträtterar lärare och *Skolministeriet* som belyser aktuella skolfrågor. Tv-serien *Lärلابbet student* tar upp frågor om ledarskap, konflikthantering och planering. I serien *Från vardagspråk till skolspråk* berättar lärare forskare och lärarfortbildare om metoder kring språkutveckling. Lärarpodden *Didaktorn* tar upp så specifika frågor i sina kvartar att ett avsnitt sällan angår alla, men alltid ►

FOTO: David Wikdahl

Moderland. Moder Mothanna Magid misstänktes, jagades och greps efter anklagelser om att vara terrorist. Bara några dagar efter att han greps släpptes han fri. I dokumentären berättar han hur det kändes och alla frågor han har. Han undrar vad som hände och varför just han blev gripen och förhörd för ett så allvarligt brott.

► engagerar vissa extra mycket. Serien tar upp pedagogik, didaktik, kollegialt lärande, skolpolitik och forskning.

Utbudet klassificeras också enligt SAB, ett klassifikationssystem för svenska bibliotek. Detta möjliggör dels en etablerad och hållbar kunskapsorganisation av UR:s hela utbud över tid, dels att alla program från UR blir sökbara via söktjänsten Libris som visar över 10 miljoner titlar från cirka 400 bibliotek. Att ha hög kvalitet på klassificeringen av UR:s utbud är avgörande ur flera aspekter. Antalet tillgängliga program är omfattande och dessutom under många

år. En del program blir inaktuella och gallras ut, andra kan användas i undervisningen i skolan under lång tid – som vissa språkprogram till exempel. UR bibehåller genom klassificeringen en för branschen fullständigt unik kunskap om hela sin produktion som dessutom används för sortering och sökning via egna webbtjänster och de externa sökmotorer som användarna föredrar.

6.5 Utbud i tiden

Under 2017 har UR gjort ett antal särskilda satsningar inom områden som är aktuella och angelägna för skolan och samhället i stort. Under hösten 2017 användes hashtaggen #metoo för att avslöja mäns sexuella trakasserier mot kvinnor. Debatten om konsekvenser av patriarkatet och mansnormer tog fart, men den hade på sina håll redan påbörjats via UR:s utbud. UR inledde året med flera serier som ur olika perspektiv problematiserar normer. Livet som vit, heterosexuell man i serien *PK-mannen* belyser bland annat mansnormen. I serien *Normer i fokus* får tittare möta personer som arbetat normkritiskt. Genom serien *Nationen* får man grunden för att förstå normers betydelse genom historien.

Digitalisering, artificiell intelligens och automatisering är också aktuella ämnen UR har sänt program om. Tv-serien *Programmera mera 2.0* vänder sig till elever i mellanstadiet och syftar till att elever i åk 4–6 eleverna ska få hjälp att

förstå tekniken bakom skärmen. För de som vill fördjupa sig i robotteknik finns både flera föreläsningar och dokumentärfilmen *Skaparen av mänskliga robotar*. Hur skolan ska möta den snabba tekniska utvecklingen med robotar, nanoteknik och artificiell intelligens diskuteras i avsnittet *Skolan och framtiden* i radioserien *Skolministeriet*.

Radioserien *Fejk* visar med en mängd exempel att fenomenet "fake news" inte är nytt, utan att människan alltid hanterat falska historier, medvetet ljugande och konspirationsteorier. Och radioserien *Kjellkritik* lyfter hur källkritiska vi behöver vara i en komplex tid.

Under 2017 sändes dramaserien *Berätta för mig* för åk 4–6. Serien är tänkt att användas som diskussionsunderlag för frågeställningar om mobbning, utsatthet och gruppträck. *Min brorsa heter Noa* är en inläst berättelse för radio av författaren Anna-Clara Tidholm om rasism, vänskap och om att stå upp för det man tror på. Serien vänder sig till åk F–3. För högstadiet finns korta avsnitt i serien *Näthat med Nellie och Daniel*.

I radioserien *Bildningsbyrån – Tänka mot strömmen* som vänder sig till målgruppen folkhögskola/studieförbund porträtteras omtalade personligheters tänkande; Ellen Key, Hanna Arendt, Sokrates, Gandhi och många fler.

Genom bredden i utbudet kan UR göra skillnad i lärandet för många olika målgrupper i skolan och samhället i stort. ■

Tabell 6.4 Ämnesfördelning i total sändningsvolym radio och tv (timmar)

Ämne	Radio	Tv
Estetiska ämnen	1	61
Geografi och miljö		249
Historia, religion och filosofi	17	317
Hälsa och samlevnad	54	341
IT och media	3	90
Matematik	3	33
Naturvetenskap och teknik	7	342
Pedagogik	103	262
Samhälle och ekonomi	107	1 155
Språk		
Svenska	49	121
Svenska som andraspråk	–	–
Nationella minoritetsspråk	25	65
Moderna språk	26	70
Övriga språk	1	16
Övrigt	1	92
Totalt	396	3 216

Fira ortodox påsk med Belul ur barnradioserien *Högtider*. Följ med Belul och hennes familj när de firar den ortodoxa påsken. Den ortodoxa påsken varar i flera dagar under vilka man besöker kyrkan, sjunger, ber och äter god mat. Under påsken bryts fastan och då får man äta kött, fisk och ägg igen. Men Belul tycker att det bästa med påsken är att vara tillsammans med familjen och leta efter påskägg.

Antonia Rodrigues da Silva
teckenspråkstolkare i UR:s studio.

FOTO: Lili Trulsson

7 Särskilda uppdrag och målgrupper

UR:s programutbud ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen samt som helhet präglas av folkbildningsambitioner. Det innebär att UR producerar radio- och tv-program, poddar och klipp specifikt riktade till flera olika målgrupper utifrån användarnas behov och beteenden. UR är till för alla.

7.1 Jämställdhet, mångfald och spegling

För att uppnå en hög programkvalitet och ge möjlighet för användarna att både känna igen sig och möta nya perspektiv i programutbudet är det ett strategiskt mål för UR att öka mångfalden bland de medverkande i programutbudet. En av förutsättningarna för att nå det målet är att även öka mångfalden och lyfta in fler perspektiv bland medarbetarna. Genom att ta vara på en variation av röster, åsikter och perspektiv strävar UR efter att spegla hela befolkningen så att alla som tar del av utbudet ska kunna identifiera sig i delar av det. UR är till för alla och utbudet ska vara relevant för användarna.

Enligt sändningstillståndet ska UR:s programverksamhet bedrivas ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv. Programmen ska utformas så att de genom tillgänglighet och mångsidighet tillgodoser skiftande förutsättningar och intressen hos befolkningen i hela landet. Programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen samt som helhet präglas av folkbildningsambitioner.

För att detta ska synas och märkas i det UR producerar och publicerar under året arbetar UR kontinuerligt och i varje enskilt projekt för att säkerställa att jämställdhet, mångfald och spegling är utgångspunkter i varje produktion. Se kapitel 7.1.2 för exempel.

7.1.1 Definition och mål

UR har under 2017 arbetat med att revidera och uppdatera såväl mångfaldsstrategi och -policy som definition av begreppen mångfald, jämställdhet och spegling. Under året har även ett arbete påbörjats med att inventera hur varje redaktion och projekt arbetar för att mångfald, jämställdhet och spegling ska vara självklara utgångspunkter i programprojekten. Ett företagsövergripande projekt har under året pågått som ska utveckla, målsätta, systematisera och driva frågor som främjar att flera perspektiv är representerade i frågor om utbud, rekrytering, arbetsmiljö, utbildning och utveckling.

Eftersom mångfald är ett begrepp som förändras i takt med att samhället förändras, kan nya betydelser inkluderas allteftersom. Betydelser och fokus för mångfald skiftar också genom programmens uppdrag och målgrupper.

UR:s definition av mångfald och spegling tar hänsyn till flera aspekter: *kön, svensk/utländsk bakgrund, regional spegling, socioekonomisk bakgrund, utbildningsnivå, religiös tro/livsåskådning, kulturell identitet, nationella minoriteter, funktionsvariationer, sexuell orientering/identifikation och ålder*. För att UR ska vara en relevant medieaktör för hela landet och den variation som finns i befolkningen är det viktigt att människor med olika bakgrund och perspektiv syns och hörs i programmen och är delaktiga i att producera dem.

UR har ett antal målsättningar när det gäller mångfaldsarbetet:

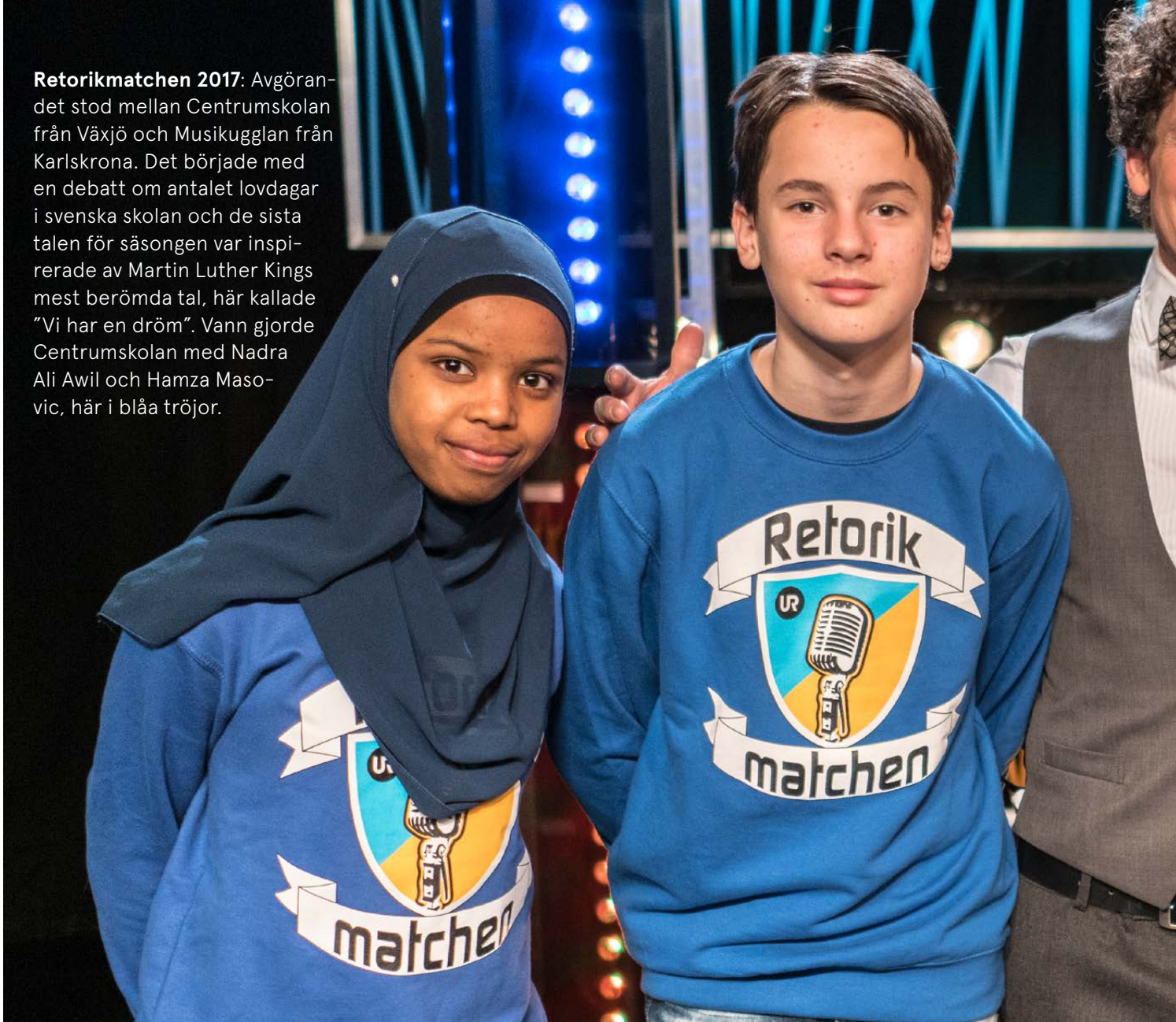
Det ska finnas en balans mellan kvinnor och män, såväl i programutbudet som bland anställda. Detta mål följs upp via HR-avdelningen vad gäller anställda, för programutbudet via mätningar som görs av forskare vid Lunds universitet varje år samt via en intern mångfaldsmätning som är under utveckling. Se kapitel 7.1.4.

Mångfald i såväl programutbud som bland medarbetare ska öka. Detta mål följs upp via nämnda undersökning vid Lunds universitet, Novus attitydundersökning och via en intern mätning som är under utveckling (ny för 2017). Vad gäller personalens sammansättning följs detta upp via uppgifter från HR-avdelningen. Läs mer i kapitel 7.1.4.

7.1.2 Mångfald och spegling i programproduktion

För att systematiskt arbeta med att alla projekt tar hänsyn till mångfald och spegling ska varje programprojekt/redaktion göra upp en plan för arbetet och som stöd för det finns en checklista. Syftet är att kunna göra medvetna val om vilka perspektiv som lyfts, vem som tillåts att vara berättare, vilka som synliggörs i produktionerna och i vilka roller. UR eftersträvar också att undvika framställningar som förstärker stereotypa föreställningar.

Retorikmatchen 2017: Avgörandet stod mellan Centrumskolan från Växjö och Musikugglan från Karlskrona. Det började med en debatt om antalet lov dagar i svenska skolan och de sista talen för säsongen var inspirerade av Martin Luther Kings mest berömda tal, här kallade "Vi har en dröm". Vann gjorde Centrumskolan med Nadra Ali Awil och Hamza Masovic, här i blåa tröjor.

► UR producerar program både med, för och om olika grupper som vanligtvis är underrepresenterade i medierna. För att säkerställa ett relevant innehåll arbetar UR strukturerat med dialoger och inkludering i programprocessen, till exempel med referensgrupper som bistår med sakkunskap. Under produktionen av programserien *Romernas historia 1900-tal* utvecklade redaktionen en metod för delaktighet som innefattar regelbunden och löpande dialog med de olika grupperna inom den nationella minoriteten romer, liksom med målgruppen för programmen (elever och lärare). Detta gjordes både i början – då kunskapsinhämtning, research och nätverkande står i fokus – liksom löpande under processen, då kunskap byggs på och i slutet då programmen kvalitetssäkras ur många olika aspekter. Den djupa förståelsen för en minoritetsgruppens perspektiv, historia, kultur, språk och utmaningar kan endast tillägnas genom dialog och nära samarbete med de som bär kunskapen – i det här fallet romerna själva. På så sätt kan

stereotypa bilder och berättelser undvikas och innehållet kvalitetssäkras både faktamässigt och genom representation. Detta bidrar till autentiskt berättande, ökad trovärdighet, kvalitet och relevans. Möjligheten till identifikation stärker dessutom lärandet. UR har under hela processen fullt ut axlat ansvaret för det redaktionella oberoendet och förmedlat och säkrat de grundläggande och absoluta public service-värdena, som till exempel saklighet och oberoende.

Tv-serien *Zero impact* är ett annat exempel på hur UR kan arbeta för att öka mångfald och motverka stereotypa bilder. Redaktionen arbetade medvetet med castingen av deltagarna för att de skulle representera flera olika perspektiv med hänsyn till kön, etnicitet, socioekonomisk status och geografisk spridning. Fyra familjer deltog för att var och en under 30 dagar pröva om det är möjligt att sänka familjens koldioxidutsläpp till FN:s mål om max två ton per person och år. I serien får tittarna möta familjer med såväl svensk som nysvensk bakgrund från såväl

välbärgade Östermalm i Stockholm som förort och landsbygd, kärnfamiljer som ensamstående förälder med barn. På detta sätt lyckas *Zero impact* bidra till att spegla olika förhållanden i hela landet.

Två andra produktioner som kan nämnas är dels *PK-mannen*, vars syfte är att synliggöra hur fördomar om personer som på ett eller annat sätt avviker från normen påverkar dem och samhället, samt *Nationen*. Genom att berätta om historiska händelser ur ett normkritiskt perspektiv breddar programmen bilden av vilka som framträder i historieskrivningen. Dessutom programleddes varje avsnitt i *Nationen* av personer som annars sällan är representerade i medierna.

När det gäller barnprogram är det kanske tydligaste exemplet på hur spegling av hela landet gestaltas i radioserien *Retorikmatchen* som genom sitt upplägg riktar sig till elever i årskurs sex över hela landet. Varje klass representeras av en kille och en tjej. I finalen möttes 2017 Centrumskolan från Växjö och Musikugglan från Karlskrona. ►

FOTO: Lili Trulsson

► Vad som är viktigt och hur mångfald betonas kan skifta mellan redaktioner och produktioner beroende på målgrupp och ämnesval. *UR Samtiden* som spelar in föreläsningar över hela Sverige arbetar till exempel systematiskt med att hålla en jämn fördelning mellan män och kvinnor som föreläser. I möjligaste mån försöker redaktionen även spela in föreläsningar med viss geografisk spridning. Däremot finns det parametrar som redaktionen inte kan påverka, som till exempel åldersfördelningen eller etniskt ursprung bland dem som föreläser. Inspelningarna av föreläsningarna är en spegling av hur den akademiska föreläsningvärlden i Sverige ser ut.

UR har som effektmål att åtta av tio användare vid utgången av 2019 ska anse att UR:s utbud speglar hela befolkningen. Årets Novusundersökning visar att i gruppen lärare ökar den andelen och når nu 76 procent. Bland allmänheten är andelen lägre, runt hälften anser att UR:s utbud speglar hela befolkningen, se diagram 3.2.

7.1.3 Representation, rekrytering och utbildning

Under 2017 har ett företagsövergripande projekt pågått som ska utveckla, målsätta, systematisera och driva frågor som främjar att flera perspektiv är representerade i frågor om utbud, rekrytering, arbetsmiljö, utbildning och utveckling. Projektet har bland annat initierat samtal, en rad workshops med inbjudna experter och medarbetare, föreläsningar och labbar som tar fasta på hur UR kan öka representationen och mångfalden såväl i programmen som bland anställda som programutbudet. Frågor som lyfts är till exempel hur mångfald definieras och hur den säkerställs och systematiseras i program och produktioner. Hur mäts mångfald bland anställda och i programutbudet utan att tumma på etik och personlig integritet? Och vad händer om vi inte mäter? Projektet avslutas under första halvåret 2018.

7.1.4 Att mäta mångfald

För att ta reda på hur mångfald representeras i programutbudet genomförs sedan

2010 kontinuerliga undersökningar av Lunds universitet på uppdrag av UR två gånger per år enligt modellen syntetiska veckor. Mätningarna genomförs genom analys av samtliga sändningar under en syntetisk vecka på våren och en på hösten. Syntetisk vecka innebär en analytisk konstruktion, där undersökningen utgår från material under en period om sju veckor, där måndagens sändningar analyseras under första veckan, tisdagens under andra veckan, onsdagens under tredje veckan och så vidare.

Där mäts mångfald utifrån antal representerade personer ur ett tittar- och lyssnarperspektiv. De medverkande kodas utifrån bland annat kön, etnicitet, nationellt minoritetsspråk, funktionsvariation, teckenspråk och ålder. Även stereotyper mäts utifrån sju kriterier som expert, offer, hjälte med flera.

Mätningen för 2017 visar en obalans mellan kvinnor (42 procent) och män (58 procent) och är en försämring jämfört med de närmast föregående åren. (Se tabell 7.1.4).

FOTO: Karin Andersson

Radiodokumentären **Pojkarna på Diani Beach** var ett av UR:s bidrag till Musikhjälpen. 2017 års tema var Barn till salu.

► Procentandelen experter är generellt högre bland männen än bland kvinnorna vilket även det är en försämring. Andelen personer ur nationella minoriteter i programmen har däremot ökat senaste året, liksom antalet teckenspråkiga samt aktörer med såväl fysisk som psykisk funktionsvariation.

Resultaten för UR måste dock tolkas med försiktighet. De syntetveckor som mäter mångfald förläggs inte med självklarhet just de veckor som UR har en tabblagd temasatsning. Detta innebär att en del av utbudet, till exempel program på jiddisch, inte har noterats i mätningen eftersom programmen har sänts under en annan tid än under syntetveckorna. Enskilda program med ett högt antal medverkanden kan få ett oproportionerligt stort genomslag då mätningen endast görs på de program som sänds under en begränsad måttid. Och omvänt kan urvalsmetoden leda till att program med aktörer som till

exempel skulle kunna väga upp obalansen mellan könen överhuvudtaget inte mäts eftersom de inte sänds under den aktuella mätperioden och därför inte kommer med i mätningen.

För att ytterligare mäta mångfalden i programutbudet har UR under 2017 påbörjat utvecklingen av en intern mätning som syftar till att kartlägga hur arbetet har bedrivits och hur det har påverkat de enskilda programprojekten. Precis som i mätningen som utförs av forskare vid Lunds universitet tar den interna mångfaldsmätningen fasta på mångfald utifrån antal representerade personer ur ett tittar- och lyssnarperspektiv. De medverkande kodas utifrån bland annat kön, etnicitet, nationellt minoritetsspråk, funktionsvariation, teckenspråk och ålder. Dessutom innehåller den interna mätningen även en del där projekten får svara på ett antal frågor för att kartlägga hur de arbetat med frågor kring representation och spegling.

Genom att kartlägga arbetet systematiskt kan kunskapen spridas internt och höja kompetensen kring UR:s mångfaldsarbete.

Den interna mätningen har tillkommit som ett komplement till mätningen från Lunds universitet. Efter 2016 års mätning, som inte visade på någon större förändring av mångfalden i programutbudet, trots upplevelsen från redaktionerna att arbetet går framåt, beslöt inom det pågående mångfaldsprojektet att skaffa en mer detaljerad bild av hur mångfaldsarbetet utvecklas. Under 2017 har UR utvecklat metoden och 2018 kommer den interna mätningen förhoppningsvis att kunna genomföras fullt ut. Resultaten från utvärderingen av metoden indikerar att den interna mätningen kan bli ett värdefullt tillskott i arbetet med att utvärdera hur mångfaldsarbete framskrider.

Även antalet anställda vid UR 2017 visar på en viss obalans mellan könen med 58 procent kvinnor och 42 procent män vilket är på samma nivå som de föregående åren. Däremot har representationen bland medarbetarna ökat något under 2017. UR strävar efter en jämn könsfördelning bland de anställda och kommer de närmaste åren anstränga sig för att nå en bättre balans. ►

Tabell 7.1.4 Andelen kvinnor och män i programutbudet 2014–2017

Kvinnor och män i utbudet	2014	2015	2016	2017
Kvinnor	40 %	48 %	46 %	42 %
Män	60 %	52 %	54 %	58 %
TOTALT	100 %	100 %	100 %	100 %

FOTO: IBL, FN, Gettyimages

Vad är kritiskt tänkande? Och hur tänker man kritiskt? I Bildningsbyråns radioserie **Tänka mot strömmen** får lyssnaren ta del av olika historiska personers kritiska tankar som många gånger utmanat och utvecklat sin samtid.

► 7.2 Nyheter och samhällsbevakning

UR har inte ett granskande nyhetsuppdrag som de övriga public servicebolagen, men kompletterar och breddar den nyhetsrapportering som Sveriges Radio och SVT bidrar med. Genom ett stort utbud av samhällsorienterande och faktabaserade program kan UR ge barn, unga och vuxna möjlighet att fördjupa sig i aktuella nyhetshändelser och samhällsfrågor. Huvudparten av programmen kan användas för att förstärka, bredda och komplettera undervisningen i klassrummen.

UR:s nyhetsförmedling är begränsad till barn och unga och nyhetsutbudet för dessa redovisas i kapitel 7.4.3.

Samhällsorienterande program förekommer i hög utsträckning i UR:s programutbud för både barn, unga och vuxna. Det kan handla om såväl nyproducerade som äldre program. Exempel på fördjupande samhällsprogram är *Skolministeriet* (radio) som sedan 2007 granskar och belyser aktuella och viktiga skolfrågor genom levande reportage, egna undersökningar och fördjupande samtal, varje vecka. Redaktionen lyfter små som stora ödesfrågor i skolans värld. Det kan handla

om trender och tendenser i skolans innehåll, men också om de konflikter som uppstår i mötet mellan skolan och det omgivande samhället. Brännande aktuella frågor som religiösa friskolors vara eller icke vara, skolvalets effekter på segregationen eller minoriteters rätt till en likvärdig utbildning är exempel på områden där skolan påverkas av den politiska utvecklingen och av tongångarna i samhällsdebatten. Där söker *Skolministeriet* gärna svar bortom den snabba nyhetsrapporteringen.

För målgruppen årskurs åk 4–6 producerades och sändes 2017 *Så funkår Sverige*, en tv-serie om våra demokratiska rättigheter och skyldigheter.

UR har under flera år haft fokus på att utveckla ett programutbud inom MIK, medie- och informationskunnighet. Till exempel har Radioprogrammet *Bildningsbyrå* under året producerat serien *Tänka mot strömmen* som i 30 program grundligt tar upp vad kritiskt tänkande är och hur man tänker kritiskt.

Under 2017, då begrepp som alternativa fakta, trollfabriker och faktaresistens varit frekventa i samhällsdebatten, har UR bidragit med flera programserier, både för radio och tv och flera målgrupper, för att belysa och klargöra vad som

har hänt med vårt förhållningssätt till fakta och kunskap. För radion producerade UR till exempel serierna *Fejk* (gymnasium och unga vuxna) som med hjälp av populärkultur visade att falska nyheter inte är något nytt fenomen, och *Kjellkritik* som undersöker hur vi kan vara källkritiska i den medievärld där allt fler publicerar och delar fakta.

UR *Samtiden* spelade under 2017 in föreläsningsserier som *Har vi blivit mer faktaresistenta?* och *Sanning eller konsekvens?* UR *Samtiden* spelade även in alla Nobelpristagarnas föreläsningar och publicerade dessa på UR Play innan de sändes i broadcast för att de snabbt skulle bli tillgängliga.

UR har liksom tidigare år deltagit i Musikhjälpen som varje år samlar in pengar till Radiohjälpens. Till årets tema, Barn till salu, producerade UR såväl radio-som tv-inslag till målgrupperna åk 7–9 samt gymnasiet. Till exempel radiodokumentären *Pojkarna på Diani beach*, tv-inslagen *Bacha bazi i Afghanistan* och *Barnbrudar i Libanon*. På grund av årets tema producerades inga program för yngre målgrupper.

En del av UR:s samhällsorienterande program beskrivs vidare i kapitel 7.8 Särskilda satsningar under året. ►

I **Joanna Lumleys japanska äventyr** får tittarna följa henne på resa genom Japan. Bland annat åker hon isbrytare, fågelskådar, tränar karate och besöker den årliga snöfestivalen i Sapporo.

FOTO: Burning Bright Productions

FOTO: Yleisradio OY/UR

Min revolution 1917. Finlands socialistiske regeringschef Oskari Tokoi strävar efter att frigöra sitt land från det ryska styret. Parallellt söker de 17-åriga väninnorna Olivia och Lida större självständighet för egen del. Historien tar sin början våren 1917 när det ryska tsarväldet kollapsar och Finland ser sin chans till frigörelse.

► 7.3 Kultur

I UR:s uppdrag ingår att erbjuda ett mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns i Sverige och innehåller program från olika delar av världen. Det finns i UR:s utbud ett stort antal program som speglar kultur i olika sammanhang i olika delar av Sverige och världen. Tittaren och lyssnaren får möta människor som är bärare av olika kulturuttryck. I utbudet finns program för alla åldrar, alla målgrupper med innehåll som engagerar, speglar och fördjupar. Detta gäller oavsett om programmen är utlägg, inköp, samproduktioner eller egna produktioner. Här nedan ges några exempel på program som sändes under 2017 och som speglar olika kulturer.

I radioserien *Högtidsmusik* (åk F-3) bjuder artister på musik som kommer från olika religiösa traditioner.

Tv-serien *Geografens testamente – Europa* (åk 4-6) låter tittaren uppleva Europas regioner och se olika natur- och kulturlandskap. Serien har också tecken- språkstolkats.

Tänk till – karaktär är en tv-serie (åk 7-9) för den som sysslar med, eller är nyfiken på, cosplay, rollspel och lajv.

Hur kan man förändra samhället genom populärkultur? *Popreel* (åk 7-9) är en tv-serie i ämnet engelska som undersöker populärkulturen världen över.

Tv-serien *Romernas historia 1900-tal* (åk 7-9) skildrar hur det har varit att leva och växa upp som rom i Sverige under 1900-talet.

I slumområdet Kibera i Nairobi, Kenya, bor det omkring två miljoner människor. I radioprogrammet *Barnsexhandel i Kenya* (åk 7-9) träffar lyssnaren bland annat två tonårstjejer som har sålt sex sedan de var 14 år för att kunna försörja sig själva och sina småsyskon. Programmet var en del av Musikhjälpens.

Kortfilmsklubben – samiska (åk 7-9/ gymnasium). Femtonåriga Máigon och

I tv-serien *Musikliv* (folkhögskola/folkbildning) berättar kvinnliga musiker om sina individuella sätt att arbeta med och relatera till musik, med syfte att inspirera ungdomar att arbeta inom musikbranschen.

Det nya hemmet i Alperna (folkbildning) är en dokumentär om Café Waldluft ett före detta turisthotell i tyska Alperna. När turismen sinade och gästerna blev färre beslöt ägarinnan sig för att upplåta hotellet för asylsökande. På Café Waldluft bor numera människor från hela världen.

Raving Iran (folkbildning/gymnasium) Gömda i en liten skrubba bakom

täckta fönster i Teheran producerar två dj:ar förbjuden technomusik i största hemlighet.

Med nunnor genom Indien (folkbildning)

Filmmakaren Caroline Riegel reser tillsammans med en grupp buddhistiska nunnor genom Indien. Nunnorna kommer från den lilla byn Zanskar som ligger vid Himalayas fot och har aldrig tidigare utforskat sitt hemland.

Till fots genom Centralamerika (folkbildning) Upptäcksresanden Levison Wood börjar vandringen på en öde strand i sydöstra Mexiko. Han tar sig genom djungel, mangroveträsk och ruiner från den gamla mayakulturen. Efter två veckor och drygt 40 mil når han gränsen till Belize.

”Kanske sist på bollen i Sverige, men nu har jag upptäckt UR-appen och det är stor risk att jag aldrig kommer att sluta kolla på tv. Magiskt!”

hennes bästa vän Anne-Sire bor i ett litet samhälle på den arktiska tundran. Flickorna är uttråkade och längtar efter äventyr och bestämmer sig för att lifta någon annanstans.

Min revolution 1917 (gymnasium) är en serie om de skeenden som föregick Finlands självständighetsförklaring den 6 december 1917.

Helt knäpp (gymnasium) är en svart komedi om fyra unga personer i Finland och hur de på olika vägar hamnar på en sluten psykiatrisk avdelning. Historien är påhittad, men bygger på berättelser ur verkligheten.

► 7.4 Barn och unga

Redan i förskolan läggs grunden för att barn ska förstå vad demokrati är. Barnkonventionens paragraf om inflytande är integrerad i läroplanen. Barn och unga kan och förväntas göra sina röster hörda och de har rätt att bli lyssnade till. De ska också få möjlighet att öva på att lyssna för att få förståelse för andras åsikter. Utan denna grund saknas förutsättningar för meningsfullt lärande.

All produktion från UR utgår från en genuin nyfikenhet på barns och ungas situation, en övertygelse om att alla har en medfödd lust att lära och att barns kompetens synliggörs och förstärks när de blir bemötta demokratiskt. Utifrån detta barnperspektiv och denna barnsyn har UR producerat program som både lägger grunden inför skolstarten och breddar och förstärker undervisning i skolans ämnen. Syftet är dels att bidra till att alla barn och unga får möjlighet att nå kunskapsmålen, dels att förstärka underlaget till viktiga diskussioner om hur vi bemöter varandra och hur man upptäcker sina egna förutfattade meningar som riskerar att hindra förståelse för en annan människas perspektiv.

Totalt sände UR 651 timmar för barn och unga i radio och tv under 2017 (149 timmar radio och 502 timmar tv) samt publicerade material på internet. Hur sändningarna för barn och unga 2017 fördelade sig på radio, tv och webbexklusiv publicering framgår av tabell 7.4.1. Fördelningen på ämnen ses i tabell 7.4.2. Valet av publiceringsform avgörs av möjligheten att nå önskad effekt, antingen i en pedagogisk kontext, eller för det enskilda lärandet.

Alla produktioner utgår från ett konstaterat behov och tas fram i samverkan med användarnas uttryckta önskemål i olika sammanhang. Det kan handla såväl om besök hos pedagoger, barn och elever som möten med olika referensgrupper eller att målgruppen bjuds in för att titta på produktioner under arbete. Allt för att säkerställa att produktionerna kompletterar undervisning på ett relevant sätt med ett tilltal och en pedagogisk gestaltning som fångar målgruppens intresse. Programmen ska både engagera och stödja inlärningen.

Det händer också att UR blir upp-vaktade. En imponerande informationsinsats från två klasser i årskurs fem ledde till att UR producerade och under 2017 sände ytterligare en säsong i den älskade tv-serien om geografi: *Geografens testamente – Europa*.

7.4.1 Barn

Programmen för barn utgår från den syn på lärande och de kunskapskrav och grundläggande värden som läroplanerna beskriver. Det handlar om att möta

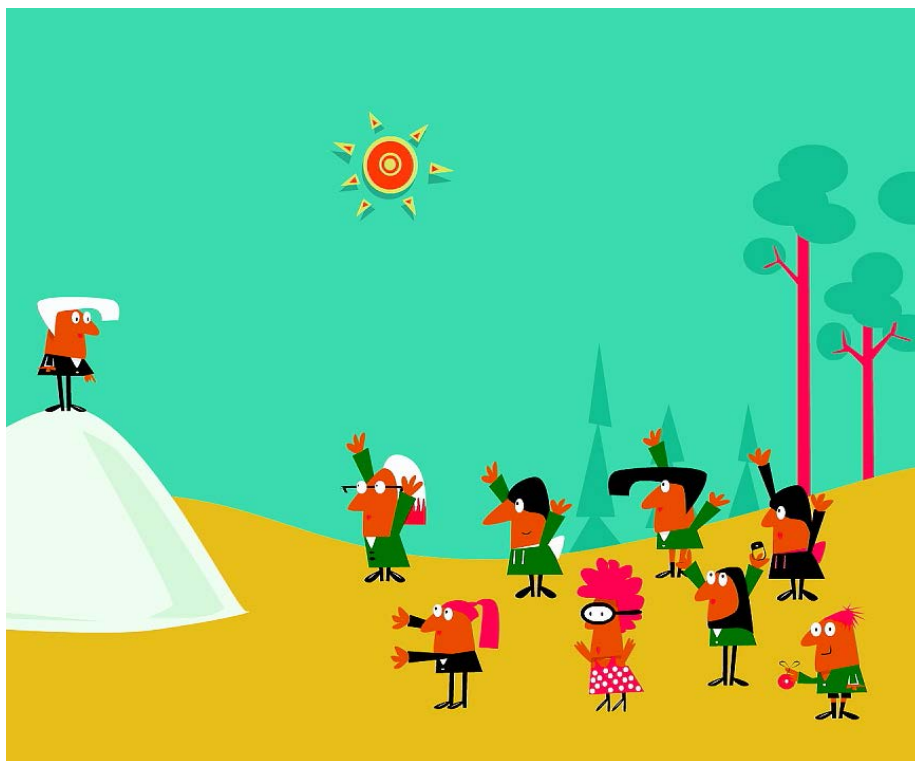

Illustration: Patrik Agemalm

Så funkar Sverige. I Sverige får vi säga vad vi vill så länge vi inte kränker någon. Och alla får vara med och bestämma. Det kallas demokrati. Det är inte demokrati överallt i världen och det har inte alltid varit det i Sverige.

kunskapsbehoven, men även kursplanernas centrala innehåll samt kunskapskrav. Dessutom speglar programmen vår samtids viktigaste frågor i olika stor utsträckning beroende på målgruppens ålder.

Det yngsta barnets lärande börjar i de allra vardagligaste situationerna – som att gå till förskolan, de rutiner som ramar in en vanlig dag, väder och natur, kroppens funktioner och utveckling, relationer

med kompisar, föräldrar och andra. *Tripp, Trapp, Träd* är ett pedagogiskt magasin i form av tv, radio och en app. Här finns sagor, rimsånger och dokumentärer med stark igenkänning för 3–5 åringar. Lärande och identifikation går lekfullt och humoristiskt hand i hand i ett litet barns tempo. Både tv- och radioserien har sänt nya avsnitt under 2017 och appen har vidareutvecklats, läs mer i kapitel 7.8. ►

Tabell 7.4.1 Radio, tv- och webbexklusiva sändningar 2017 för barn och unga (timmar)

Ämne	Radio	Tv	Webbexklusivt	Totalt
Yngre barn (0–9 år)	47	171	–	218
Äldre barn (9–12 år)	27	124	–	151
Unga (12–19 år)	75	208	25	305

Tabell 7.4.2 Radio- och tv-sändningar 2017 för yngre och äldre barn samt unga fördelade på ämnen (timmar)

Ämne	Yngre barn		Äldre barn		Unga	
	Radio	Tv	Radio	Tv	Radio	Tv
Estetiska ämnen	1	1				
Geografi och miljö				23		20
Historia, religion och filosofi	0	3	2	10		19
Hälsa och samlevnad	2	13		9		9
IT och media	3	4		8		5
Matematik		7		6		17
Naturvetenskap och teknik		44		23		23
Pedagogik						18
Samhälle och ekonomi	2	13	2	26	47	34
Språk						
Svenska	23	21	14	10		
Nationella minoritetsspråk	13	30	5	6	7	4
Moderna språk	2	10	3	3	21	51
Övriga språk	0	7	1	1		8
Övrigt	1	18				
Totalt	47	171	27	124	75	208

FOTO: Lili Trullsson

I **Programmera Mera 2.0** är syftet att elever i åk 4–6 ska få hjälp att förstå sig på tekniken som ligger bakom det som händer på skärmen. Fokus är att sätta in programmering i ett sammanhang, snarare än att lära ut programmeringsspråk. Zinab, Eira och Malte.

- Barnen i tv-serien *De yttersta barnen* (åk F–3) har en djup kunskap om den natur, det djurliv och det kulturlandskap där de bor. Dessa platser ligger så långt man kan komma i vart och ett av de fyra väderstrecken. Barnen är tittarens guide i sin hemmiljö. De har sett och upplevt hur miljön där de bor är utsatt för klimatförändringar, föroreningar och utsläpp.

Barn har bra koll. Det visar sig i radioserien *Tisdagskollen med Farzad*. I varje avsnitt intervjuas ett barn som har riktigt bra kunskap inom ett ämne – som fotboll, truggymnastik, slajm eller som 7-åriga Benjamin från Vetlanda som vet allt om sladdar. Serien tar sin utgångspunkt i ett källkritiskt förhållningssätt.

I radioserien *Retorikmatchen* deltar elever i årskurs 6 från hela landet. Eleverna tävlar i förmågan att uttrycka sig övertygande. I finalen debatterades antalet lov dagar, att våga stå upp mot rasism och rätten till sin egen kropp. Inspirationen till talen var Martin Luther Kings tal ”Jag har en dröm”, som också finns tillgängligt på UR:s plattformar. Till serien finns arbetsblad och lärarhandledningar med övningar. Serien har sänts sedan 2011.

Tv-serien *Geografens testamente – Europa* (åk 4–6) är den tredje säsongen av en mycket omtyckt berättelse om ingenjör Mårtenssons och Holger Nilssons äventyr. Serien beskriver Europa utifrån dess olika regioner och ger exempel på många olika natur- och kulturlandskap. Spänning, äventyr, humor och fantas-

tiska naturscenarier bidrar till att kartan i klassrummet får liv.

I andra säsongen av tv-serien *Programmera mera 2.0* (åk 4–6) lär sig elever hur programmering fungerar genom att programmera helt utan datorer och mobiler. Syftet är att öka kunskapen om den teknik och de grundläggande principer som ligger bakom programmering. Hur robotar är programmerade kan till exempel jämföras med hur människan använder sina sinnen.

De flesta barn i åldern 9–12 känner igen sig i tv-serien *Berätta för mig*. Serien handlar om mobbning, utsatthet och grupstryck och är dramatiserade situationer som utgår från samtal med elever i målgruppen.

7.4.2 Unga

Under 2017 har UR producerat flera serier om normer för att komplettera värdegrundsarbetet i grundskola och gymnasiet. För att kunna diskutera normer behöver man först få syn på dem. Det är osynliga värderingar och föreställningar som vi ser som självklara. I korta klipp på en eller ett par minuter för webb i serien *Få syn på normerna* presenteras normer om sexualitet, könstillhörighet, kropp och svenskhet till exempel. I flera serier problematiseras normerna, bland annat i serien *PK-mannen* (åk 7–9, gymnasiet). Får man säga ”handikappad” om någon som har en funktionsvariation? Hur ser en svensk ut? Är det oförargligt att skämtsamt kalla någon ”kärring” eller ”bögg”? När pro-

gramledaren i serien *PK-mannen* möter andra som bryter normen upptäcker han att han kanske inte var så öppen och fördomsfri som han berömt sig om att vara.

Att förmedla handlingskraft och hopp i kombination med kunskaper har varit målet för produktionerna för ungdomar om klimathotet. I serierna *Zero impact* (gymnasiet) och *Klimatresan* (åk 7–9) följer vi fyra svenska familjer när de reser till olika delar av världen för att möta platser och människor som på olika sätt påverkas hårt av rika länders miljöfarliga livsstil. Väl hemma efter sina resor får vi ta del av hur de försöker minska sin förbrukning av energi, prylar och kött. Målet är att sänka koldioxidutsläppen till FN:s mål om max två ton per person och år och på så sätt förbättra framtidsutsikterna för kommande generationer. Till serien *Klimatresan* finns lärarhandledning med begrepp eleverna först bör behärska för att arbeta med serien, förslag på diskussionsfrågor, övningar och fördjupningsuppgifter samt guidande citat ur läroplanens kursplaner i skolämnen som samhällskunskap, naturkunskap, biologi, kemi, geografi och internationell ekonomi.

UR:s Youtubekanal *Tänk till* har som syfte att vara demokratistärkande genom att höja ungas röster med utgångspunkten att även unga behöver public service. Till en början delade kanalen klipp från andra UR-produktioner för att nå den svårnådda målgruppen 16–20-åringar och redan under första året nådde man långt fler i målgruppen än via andra produktio-

FOTO: Niclas Jensen

Popreel besöker vi konstnärinnan Anindita Dutta och hennes konstverk "Everything Ends and Everything Matters" på utställningen India Art Fair. I bild Anindita arbetar med det sista av konstverket.

► ner. Under 2017 har redaktionen arbetat vidare och samproducerar nu kortare klipp med, av och för unga och har på så sätt nästan fördubblat sin publik.

Redaktionen har bland annat följt tävlingen *Ortens bästa poet*, ett nationellt förortsmästerskap i poetry slam, där flera av deltagarna har blivit filmade och publicerade på *Tänk till*. Under rubriken *Ordet är mitt framför* unga olika slags berättelser som de själva skickat in manus till och som de sedan fått hjälp med att bearbeta och sedan filma.

Innan ett klipp publiceras har redaktionen kontakt med unga som får reagera och tycka till kring det specifika klippet för att försäkra sig om ett relevant innehåll och uttryck innan det läggs ut. *Tänk till*-redaktionen står hela tiden i kontakt med sina användare både via sociala medier men också genom personliga möten, i referensgrupper och ute på skolor och andra sammanhang. Under året har redaktionen rest runt i landet till bland annat Umeå, Uppsala, Göteborg och Malmö för att träffa målgruppen och skapa dialog. Vad är det unga själva vill lyfta fram? Och hur vill de gestalta detta? Dialog och samskapande med målgruppen har resulterat i en större publik och

många gånger leder klippet till dialog mellan ungdomar i kommentarsfälten, vilket också kan ses som ett mått på att man lyckats.

7.4.3 Nyheter och fakta

UR:s serier *Lilla Aktuellt skola* och *Lilla Aktuellt teckenspråk* tar upp veckans viktigaste händelser för regelbunden användning i klassrummet. Även radioproduktionerna av nyhetsprogram för språkundervisning används regelbundet i klassrummen. Under 2017 har användandet av falska nyheter diskuterats i medier. Det fångades bland annat upp i en radioserie för gymnasiet, *Fejk* om just detta fenomen. Med hjälp av populärkulturen visar radioserien att "fake news" alltid funnits.

Under året har UR sänt sammanlagt 28,5 timmar nyheter för barn och unga, fördelat på radio och tv enligt tabellen 7.4.3.

Exempel på nyhetsprogram för unga:

Nouvelles en Français är korta nyheter om politik, sociala frågor, kultur och nöjen producerat på franska i Paris. Programserien finns i två svårighetsnivåer för åk 7–9 och gymnasiet.

Qué pasa? är nyhetsprogram på två olika språknivåer från den spanskspråkiga världen om sport, politik kultur och samhälle, för åk 7–9 och gymnasiet.

Nachrichten af Deutsch är nyheter från de tyskspråkiga länderna som sänds på två svårighetsnivåer, för åk 7–9 och gymnasiet. Och på engelska producerar UR *Newsreel* (åk 7–9) där senaste nytt från

den engelskspråkiga världen presenteras på lätt engelska. Det kan handla om politik, sport, musik och samhälle.

Exempel på faktaprogram för barn:

Äta löv och bajs jord är en serie för förskolebarn om vad matjord är och hur det blir till. Daggmaskar och andra jorddjur är både städare och jordtillverkare.

I serien *Om evolution* lär sig elever i åk 4–6 om arterna och deras uppkomst.

The grammar company är en engelsk uppföljning av serien *Grammatikbologa* för åk 4–6. Nu handlar det om engelsk grammatik.

Så funkar Sverige (åk 4–6) är korta animerade program om våra demokratiska rättigheter och skyldigheter.

Exempel på faktaprogram för unga

Barn till salu (tv) och *Barnsexhandel*

i Kenya (radio) (åk 7–9) är två serier

om trafficking som var 2017 års tema i

Musikhjälpen. UR bidrog bland annat

med dessa program och tillhörande

lärrarhandledningar. I serien *Barn till*

salu berättar barnen själva om hur de

drabbas. I *Barnsexhandel i Kenya* träffar

vi tonårstjejer och så kallade beachboys som försörjer sig genom att sälja sex.

I tv-serien *Forskare för framtiden*

(gymnasiet) möter tittarna forskarna

som formar morgondagen. I varje avsnitt

lär man känna en forskare och hans

drivkrafter. Forskarna kommer ur den

absoluta eliten av svensk vetenskap och

alla bär de på en vision om vad vetenskapen kan bidra till.

I tv-serien *Nationen* (gymnasium, folkhögskola) synliggörs den dolda historien, den del som inte har platsat i historieböckerna. Serien försöker visa att vår historia berättas på olika sätt beroende på vem berättelsen utgår ifrån och vilken ställning eller status berättaren representerar.

7.4.4 Kulturella och konstnärliga upplevelser för barn och unga

Exempel på program för barn som gett kulturella och konstnärliga upplevelser:

Småsagor (förskola) är bilderböcker för öronen. I radioserien läser en skådespelare texten och bilderna målas med hjälp av ljud och musik. Berättelserna ger avkoppling och förstärker språklig kompetens.

Tripp, Trapp, Träd (radio) är också uppläsningar av sagor för barn i förskoleåldern.

Tv-serien *Pikaia* är en japansk animé för åk 4–6 som handlar om framtiden. Människosläktet har lämnat jordklotet och lever i rymdkolonier.

I serien *Högtidsmusik* (F–3) spelar artister musik från olika religiösa traditioner. Ett av programmen innehåller musik med den eritreanska ortodoxa kören Abune Tewahdo Aregawi som sjunger bröllops-sången Yredeande Amlakne. Översatt

Tabell 7.4.3 Nyheter för barn och unga 2017 i radio och tv (sända timmar)

Ämne	Radio	Tv	Totalt
Barn	1,50	16,50	18,00
Unga	10,50	-	10,50
Totalt	12,00	16,50	28,50

FOTO: Loa Ble

Vara Kille. Kortfilmer baserade på inskickade berättelser om att växa upp som kille. Om förväntningar, våld, vänskap, sexuella trakasserier och om att våga vara svag.

baksidor och klimatfrågan. I alla dessa områden har UR producerat angelägna programserier som inbjuder till reflektion och vidare diskussioner och därför kan komplettera undervisningen med engagemang och igenkänning.

Radioserien *Fejk* (gymnasium) utgår från populärkultur och visar med en mängd exempel att människan alltid fått hantera falska historier, medvetet ljug och konspirationsteorier. Det handlar bland annat om skrämselfilmer som gått överstyr, att ompröva historiska skildringar, hur vi förändrat vår syn på vetenskapen och varför män och kvinnor beskrivs på olika sätt i uppslagsverk.

I slutet av 2017 fanns ett varierat utbud om mansnormen på plats på UR:s plattformar när diskussionerna om #metoo satte fart i medierna.

Serien *Vara kille* (åk 7–9) är korta filmer publicerade på UR Skola baserade på inskickade berättelser om att växa upp som kille. De handlar om förväntningar kring våld, vänskap, sexuella trakasserier och om att våga vara svag. Avsnitten är fyra minuter långa och fungerar som diskussionsstart. Tv-serien *PK-mannen* (gymnasium) synliggör normer genom att programledarens bedrägliga självbild om att vara fördomsfri om och om igen avslöjas. I avsnittet *Livet som macho* undersöks mans- och maskulinitetsnormer. Lärarhandledningen innehåller diskussionsfrågor om vad som egentligen är manligt och kvinnligt, vilka stereotyper som finns och vilka förväntningar som man själv upplever på det kön man definierar sig som.

Det spelar ingen roll hur bra, faktsäckat och korrekt ett program är om inte formen tilltalar målgruppen. Val av genre är avgörande för att få tittaren att fångas av berättelsen. I tv-serien *Zero impact* valdes därför realitygenren – en berättarform som tilltalar unga. Reality bygger på känslor och serien varvar fakta och information med att följa fyra familjer som får uppleva klimathoten in på bara skinnet. Hur känns det att vara klimat-smart? Hur jobbigt är det egentligen? Det får man insyn i när man följer de familjer som åker till olika delar av världen för att själva se och uppleva effekterna av miljöförstörelsen.

Serien arbetades också om för direkt användning i undervisning i högstadiet och kallas då *Klimatresan*. Till den senare hör en lärarhandledning med konkreta förslag på diskussionsfrågor, fördjupningsfrågor och information om användbara förkunskaper. ▶

► från tigrinja till svenska heter psalmen Vår Gud räddar oss.

I alla tider har människor berättat sagor och historier. Berättelserna har vandrat över världen och blivit tidlösa. Nya berättelser har flätats samman med gamla. I radioserien *Världens bästa berättelser* får vi höra de allra mest välkända. Serien började sändas redan 2016 och under 2017 har fler program tillkommit. Serien vänder sig till åk 4–6.

UR erbjuder alltid uppläsningar av barnböcker av välkända barnboksförfattare. I radioserien *Min brorsa heter Noa* får vi höra Anna-Clara Tidholms berättelse om rasism, vänskap och om att stå upp för det man tror på. Skådespelerskan Happy Jankell läser.

Exempel på program för unga som gett kulturella och konstnärliga upplevelser:

I radioserien *Popreel* för åk 7–9 undersöks populärkulturens betydelse i världen och hur man kan förändra samhället med dess hjälp.

Kortfilmsklubben (tv) presenterar ett stort utbud av språkstärkande filmer på en mängd olika språk. Programmen, är tänkta att användas i språkundervisning men är inte traditionella språkprogram utan har ett varierande innehåll som handlar om människor, livet, döden, kärlek, konflikter, sex, rätt och fel. På UR Skola kan den som tittar välja mellan textning på talat språk, på svenska eller ta bort undertexten helt. Målgrupp: grundskola 7–9 och gymnasieskola.

Filmen *Timecode* är en spansk kortfilm

regisserad av Juanjo Giménez som blev Oscarsnominerad 2017. Filmen kan ses på UR Skola i flera år. Den är en kvart lång och kan användas i spanskaundervisning i gymnasieskolan.

Zu Iherer eigenen Sicherheit är en tysk spännande kortfilm som likaså är en kvart lång och kan användas i tyskaundervisningen.

7.4.5 Nyproduktion och egenproduktion

UR sänder en omfattande egenproduktion för barn och unga. Tabellen 7.4.5 visar volymerna för 2017. I egenproduktion ingår även samproduktioner och produktionsutlägg.

7.4.6 Utveckling av programverksamheten för äldre barn och unga

För att ha en chans att nå äldre elever är val av berättarform liksom att vara aktuell i ämnesvalen viktigt. Att fånga upp det som diskuteras i samhället och fördjupa ämnena med program i olika format och olika berättartekniker är också tacksamt som komplement till en undervisningssituation.

2017 har präglats av diskussioner om effekten av falska nyheter, mansnormens

Tabell 7.4.5 Andel egenproduktion av nyproduktion för barn och unga i radio och tv

Radio nyprod	Radio nyprod	Radio egenprod	Tv nyprod	Tv egenprod
Barn	28	28	77	76
Unga	38	38	42	31
Totalt	66	66	119	107

► 7.5 Tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning

För att nå önskad effekt måste UR:s utbud vara enkelt att hitta, funktionellt att använda och möjligt att sprida och dela. Tillgänglighet är mer än bara distribution och användarupplevelse, det handlar också om att möta speciella behov, exempelvis syn- och teckentolkning, versioner och navigation på flera språk. Dessa olika målgrupper har väsentligt specifika och skiftande behov sinsemellan och är många gånger målgrupper som andra medieaktörer inte riktar sig till specifikt.

UR använder numera internt termen funktionsvariation, som ett resultat av programbolagets mångfaldsarbete. I redovisningen nedan väljer dock UR att använda funktionsnedsättning, såsom det formuleras i sändningstillståndet.

UR har ett särskilt uppdrag för att öka möjligheten för personer med funktionsnedsättning att ta del av UR:s utbud och att förbättra tillgängligheten. Det långsiktiga målet är att hela utbudet ska göras tillgängligt för alla, oavsett bakgrund, utbildningsnivå eller funktionsnedsättning. UR ska finnas för alla i samhället och programutbudet ska vara användbart och leda till ett ökat lärande för alla. Tillgängligheten för barn och unga ska prioriteras.

UR ska vidare prioritera god hörbarhet, producera program för särskilda målgrupper och ha en dialog med de berörda grupperna. I fråga om program om, och för, personer med funktionsnedsättning får UR tillsammans med Sveriges Radio och SVT fördela ansvaret för olika slags insatser och en gemensam överenskommelse lämnades in till Kulturdepartementet den 15 december 2016 för år 2017.

I ett särskilt regeringsbeslut med krav på tillgänglighet till tv-sändningar anges också särskilda kvoter som UR och SVT ska uppfylla avseende textning, syntolkning och teckenspråkstolkning. För 2017 har SVT och UR krav på sig att texta alla förproducerade program på svenska samt 65 procent av de direktsända programmen på svenska. Vidare ska tre procent av utbudet av tv-program på svenska teckenspråkstolkas och lika stor andel av utbudet ska syntolkas.

UR:s övergripande mål är att öka tillgängligheten och att producera program som inkluderar personer med normbrytande funktionsvariationer. Detta ställer i sin tur krav på en kontinuerlig dialog med berörda målgrupper och kompetensutveckling hos medarbetarna för att uppnå målen. Under året har medarbetare därför bland annat deltagit i den av UR, SVT, Sveriges Radio och organisationerna Lika Unika och Funktionsrätt Sverige gemensamt arrangerade

FOTO: Lili Trulsson

NO-Land är en serie producerad direkt på svenskt teckenspråk. NO-land lär ut grundläggande begrepp inom kemi och biologi.

PS Funk-dagen (se kapitel 7.5.8), samt flera interna workshops och seminarier (se kapitel 7.1.3). Att öka tillgängligheten är en del av UR:s arbete med att öka mångfalden.

7.5.1 Textning

UR har under 2017 försett alla program på annat språk än svenska med översättningstext.

Detta gäller dock inte de språkprogram som av pedagogiska skäl sänds på respektive språk eller textas på språket i fråga. Samtliga icke-direktsända tv-program på svenska har under 2017 textats, vilket gör att UR lever upp till kravet på att 100 procent av de icke direktsända programmen på svenska ska vara textade. Av den totala sändningstiden på 3 216 timmar sändes 1 385,5 timmar på svenska, vilket motsvarar 43 procent.

Under 2017 har UR inte direktsänt några tv-program på svenska vilket gör att kravet, att minst 65 procent av de direktsända programmen på svenska ska textas, inte aktualiserats under 2017.

7.5.2 Teckenspråkstolkning

Under 2017 var kvoten för teckenspråkstolkade program för UR tre procent av tv-programutbudet på svenska, tillgängligheten för barn och unga ska prioriteras.

UR anser att tillgängligheten till program för barn och unga har prioriterats när minst 60 procent av antalet sända timmar teckenspråkstolkade program är riktade mot barn och unga. Se tabell 7.5.2. Av dessa program ska minst 40 procent vara riktade till barn och minst 40 procent till unga.

För att säkra språklig kvalitet och förbättra elevens förståelse, som är av stor vikt vid inläring av ett ämne, använder UR i största mån icke hörande tolkar. Tolken utgår från ett manus, skrivet på teckenspråk, i stället för en direkttolkning som utförs av en hörande. Det medför en väsentlig kvalitetshöjning då språket blir korrekt eftersom det förmedlas av en infödd teckenspråkstalare. Förutom att teckenspråkstolka program producerar UR även program direkt på teckenspråk, se kapitel 7.5.6.

Vilka program UR väljer att teckenspråkstolka diskuteras i de referensgruppsmöten UR har kring dessa frågor. Generellt sett prioriteras aktualitetsprogram och program inom de ämnen där man kan se att teckenspråkstalande elever har sämre resultat än svensktalande, till exempel inom NO-ämnena. Ett exempel på programserie inom ämnesområdet som teckenspråkstolkat är *Programmera mera 2.0*, för årskurs 4–6. Under 2017 har UR även producerat *NO-Land*, en serie

Tabell 7.5.2 Teckenspråkstolkade program och syntolkade program – antal timmar och andel

Program	Teckenspråkstolkade		Syntolkade	
	Volym	Procent	Volym	Procent
Barn och unga	29,4	64,7 %	28,5	63,0 %
Vuxna	16,0	35,3 %	16,5	37,0 %
Totalt	45,4	100 %	45,0	100 %

ANIMATION: Selma Svensson
FOTO: Daniel Stein

Lilla **Amanda längtar** alltid till nästa årstid och hennes drömmar är alltid fulla av fina naturbilder, blommor, bär och svamp. Det finns alltid något att längta till. Finns på svenska, amhariska, arabiska, assyriska, bosniska, jiddisch, kirundi, kurdiska, persiska, turkiska och syntolkat.

- ▶ som behandlar grundläggande begrepp inom biologi och kemi för åk 7–9, direkt på svenskt teckenspråk.

Exempel på programserier som teckenspråkstolkats 2017 är:

- *Amanda längtar* (förskola)
- *Berätta för mig* (årskurs 4–6)
- *Geografens testamente – Europa* (årskurs 4–6)
- *PK-mannen* (årskurs 7–9, gymnasiet)
- *Zero impact* (gymnasiet)
- *Nationen* (gymnasiet, folkhögskola)
- *Nåt måste göras* (allmänt folkbildande)

7.5.3 Syntolkning

Kvoten för syntolkade program för UR år 2017 var tre procent av tv-programutbudet på svenska. Samma principer tillämpas vad gäller fördelningen av syntolkning av program riktade till barn och unga som för teckenspråkstolkning, det vill säga minst 60 procent av det totala utbudet av syntolkade program ska riktas till barn och unga, och av dessa ska minst 40 procent vardera riktas till barn respektive unga. Se tabell 7.5.2. Även om andelen av det syntolkade utbudet.

Under 2017 har UR haft som målsättning att öka kunskapen internt kring syntolkning för att höja och garantera kvalitén på tjänsten. Under året har därför den grupp som ansvarar för syntolkningen fördjupat kontakten med brukare av tjänsten för att få återkoppling på UR:s syntolkningar liksom förslag till förbättringar. Utöver dialog med målgruppen har UR deltagit i såväl seminarium tillsammans med bland annat SVT, leverantörer av syntolkning

och brukare av syntolkningstjänster, som konferens anordnad av Myndigheten för delaktighet. Under hösten påbörjade dessutom två syntolkningsproducenter vid UR en syntolkningsutbildning på Fellingsbro folkhögskola. Utbildningen är en distansutbildning på 50 procent som sträcker sig över två terminer med examination till sommaren 2018.

Under året har UR även förbättrat sökfunktionaliteten på UR Play genom att lägga in syntolkning respektive teckenspråkstolkning som sökkategori, vilket ger en enkel presentation av alla syn- eller teckenspråkstolkade program i en vy.

Eftersom merparten av UR:s program används i en klassrumssituation är det viktigt att syntolkningen inte stör filmen eftersom det bör vara möjligt för hela klassen att se den syntolkade versionen. Program som innehåller mycket synintryck och lite dialog bör prioriteras. I övrigt baseras urvalet för vilka program som ska syntolkas generellt på aktualitetsgrad och under året har flera av de program som ingått i särskilda satsningar även syntolkats i samband med att programmen har premiärsänts.

Exempel på programserier som syntolkats är:

- *Amanda längtar* (förskola)
- *Hur vet du det?* (åk F–3)
- *Berätta för mig* (åk 4–6)
- *Geografens testamente – Europa* (åk 4–6)
- *PK-mannen* (åk 7–9, gymnasiet)
- *Zero impact* (gymnasiet)
- *Musikliv* (folkhögskola)
- *Nationen* (gymnasiet, folkhögskola)
- *Nåt måste göras* (allmänt folkbildande)

7.5.4 God hörbarhet

UR prioriterar god hörbarhet i all programproduktion. Som en del i målsättningen att samtliga användare ska kunna ta del av UR:s utbud betonas särskilt vikten av hörbarhet och tydlighet för personer med funktionsnedsättning. Under ljudinspelning och bearbetning inom radio-, tv- och webbproduktion är arbetet med god hörbarhet en central del. För att säkerställa ljudkvalitet och hörbarhet i programutbudet ljudbearbetas en stor del av programmen utifrån ett hörbarhetsperspektiv. UR:s ljudtekniker har en kontinuerlig diskussion kring hörbarheten i programmen och deltar i mässor och andra kompetensstärkande evenemang. Till exempel deltog de i mitten av oktober i den årligen återkommande AES-mässan med cirka 18 000 besökare. AES (Audio Engineering Society) är en förening för ljudtekniker världen över som bland annat tar fram tekniska standarder samt främjar forskning och utbildning inom ljudteknik.

UR har en hörbarhetspolicy och ett arbetsdokument med praktiska råd kring hörbarhet som är väl kända av alla medarbetare. Inför starten av en produktion deltar i regel alltid ljudtekniker för att redan från start beakta god hörbarhet genom hela produktionen. Dessutom ingår alltid ljudtekniker vid inspelning av UR-produktioner.

7.5.5 Uppläst text

UR ska enligt tillgänglighetsbeslut tillhandahålla tjänsten uppläst text. Då UR inte har någon egen programtjänst är det SVT som står för denna tjänst.

7.5.6 Tillgänglighet för barn och unga med funktionsnedsättning

UR ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning och tillgängligheten till program för barn och unga ska prioriteras. UR teckenspråks- och syntolkar program för barn och unga samt vuxna inom en rad olika ämnen. Utbudet för barn och unga är inriktat på användning i en utbildningssituation men ska också fungera i andra situationer då barn och unga tittar. UR anser sig under 2017 levt upp till sändningstillståndets villkor om att prioritera tillgängligheten av program för barn och unga. Dessutom har UR nått det internt uppsatta målet om att minst 60 procent av antalet sända timmar teckenspråks- respektive syntolkade program ska vara riktade mot barn och unga. Av dessa program ska minst 40 procent vara riktade till barn och 40 procent till unga.

UR har under 2017 fortsatt att producera program direkt på teckenspråk: *Lilla Aktuellt teckenspråk* (åk 4–6) som sänds på fredagar och *NO-land* (åk 7–9) en serie om grundläggande begrepp

ILLUSTRATION: Jessica Berglund

Läsa med. Sara har en orm som husdjur. Hennes kompis Hani tyckte att det är väldigt konstigt. Om svenska ormar och om perspektiv. Långsamt berättat och textat för att nybörjarläsaren ska kunna träna sin läshastighet.

► inom kemi och biologi. Fördelen med att producera direkt på teckenspråk är att språket blir korrekt från början. Vid samproduktioner med hörande program (till exempel *Programmera mera 2.0* eller *Hur vet du det?*) krävs det anpassningar till den icke hörande målgruppen då det gäller manus och scenografi med mera eftersom vissa hörande manus innehåller sånger, rim och dylikt som är oanvändbart på teckenspråk.

Produktion direkt på teckenspråk medför högre kostnader än annan produktion. Bland annat krävs det fler funktioner vid inspelningar än vad hörande produktioner behöver. Till exempel medverkar alltid bisittare som kvalitetssäkrar att det blir ett tydligt och bra teckenspråk liksom teckenspråkstolkare som möjliggör kommunikation mellan hörande och döva medarbetare. Kvaliteten blir väsentligt högre vid en produktion som redan från start riktar sig till en särskild målgrupp, i detta fall teckenspråkstalande.

För att öka möjligheterna för barn och unga med funktionsnedsättning att ta del av UR:s utbud har UR under 2017 utvecklat samarbetet med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM). Samarbetet syftar både till att komplettera och fördjupa kunskapen om hur behoven ser ut hos olika grupper av barn och unga med funktionsnedsättningar, men också att sprida information om UR:s utbud och hur det kan användas för olika mål-

grupper. UR producerar alltid program för barn och unga för att alla ska vara inkluderade och ett program ska fungera för alla som sitter i ett klassrum. Det kan till exempel innebära att berättandet är relativt långsamt och att ljud och bild är tydliga. Delar av programutbudet som i första hand riktar sig till åk F-3 kan även vara användbart i särskolans åk 4-6. Till exempel serien *Läsa med* (åk F-3) där läsningen står i centrum. Alla delarna har ett lugnt tempo men varierar i uttryck och svårighetsgrad. Idén är att barnen/eleverna ska läsa texten som berättas på textremsan och på så vis öva läshastigheten. På UR Skola finns även en klippfunktion vilket gör det möjligt att dela upp ett avsnitt i kortare delar och på så vis anpassa till elever som har svårt att hålla koncentrationen under längre tid.

Det har också visat sig att textningen av program är ett extra stöd inte bara för de med hörselnedsättning utan även för elever med språkstörning eller som av andra skäl har språksvårigheter. Även de syntolkade programmen har visat sig vara användbara för grupper i behov av extra språkstöd. UR anser sig därför uppfylla villkoret i sändningstillståndet om att prioritera tillgängligheten för barn och unga med funktionsnedsättningar, utöver syn- och hörselskada.

7.5.7 Program för särskilda målgrupper

UR producerar och sänder utbildnings-

program som kan användas i grundsärskolan, gymnasiesärskolan och Lärvox. Flera av de programserier som UR producerar kan användas av fler än den primära målgruppen.

UR har anpassat innehållet i program för barn och unga med funktionsnedsättningar på följande vis:

Under 2017 sände UR *Läsa med* (åk F-3) i första hand men programmet riktar sig även till grundsärskolan. På samma sätt förhåller det sig med radioserien *Tisdagskollen med Farzad* (åk F-3). UR producerar och sänder sedan hösten 2009 *Mifforadio* där programledarna alla har en intellektuell funktionsnedsättning. Under 2017 har UR påbörjat ett omfattande arbete fört att stärka utbudet riktat mot särskolans alla tre skolformer (grund-, gymnasiesärskolan och Lärvox). Dels görs en inventering av vilka program i UR:s utbud som används av respektive målgrupper och dels kommer UR att under 2018 producera program både för radio och tv mot särskolans målgrupper.

Att alla UR-program har textning är inte bara till stöd för personer med hörselnedsättning utan också för personer som behöver stöd i form av språkförstärkning. Det kan handla om elever som har någon form av språkstörning eller som har en kognitiv funktionsnedsättning. Elever med språkstörning är en grupp vars behov upplevs som eftersatta, enligt SPSM. ►

FOTO: Lili Trulsson

Nationen : Rätten att leva som andra. I Sverige har inställningen till personer med normbrytande funktionsvariationer varierat genom historien. Under 1900-talet rubricerades de som "sinnesslöa", omyndighetsförklarades och institutionaliserades. Journalisten Catrine Lundell berättar om hur de under 1940-talet utsattes för medicinska experiment.

- ▶ På liknande sätt som med de textade programmen har det framkommit i kontakten med SPSM att syntolkade program används av fler målgrupper än de med synnedsättning, framförallt för grupper som är i behov av ett språkstärkande utbud.

7.5.8 Dialog

För att försäkra sig om att samtliga tillgänglighetstjänster håller en hög kvalitet och användbarhet, utvärderas årligen utbudet bland annat genom dialogmöten med olika grupper inom funktionshinderrelsen. Syftet med dialogmötena är att inhämta användarnas återkoppling på programutbudet och tillgänglighöret för att utveckla och anpassa utbudet vidare.

UR arrangerade i maj ett dialogmöte med Synskadades riksförbund (SRF) och deltog med egen programpunkt på SRF:s syntolkningsseminarium den 21 september.

I september besökte UR:s dövredaktion De dövas dag i Jönköping där flertalet dövorganisationer och människor kopplade till dövvärlden deltog. Syftet med UR:s närvaro var att sprida information kring vad och vilka program UR gör riktade mot målgruppen. Närvaron på dagen gav också värdefull återkoppling till UR.

I november bjöd UR in den teckenspråkiga dialoggruppen till ett dialogmöte. Representanter från orga-

nisationer, myndigheter och förbund som är inriktade på svenskt teckenspråk, dövfrågor, dövkultur samt familjer eller anhöriga till döva, hörselskadade, hörselnedsatta eller med språkstörning deltog. En återkommande synpunkt både från De dövas dag och mötet med dialoggruppen har varit att UR:s teckenspråkstolkade utbud inte syns tillräckligt väl för att fler ska hitta det. Dessa synpunkter har bland annat lett till ett utvecklingsarbete som syftar till att det teckenspråkstolkade utbudet på UR:s plattformar ska bli såväl synligare som lättare att söka efter.

I oktober 2017 anordnade UR, Sveriges Radio och SVT tillsammans med organisationerna Lika Unika och Funktionsrätt Sverige, den årliga PS Funk-dagen, som är ett heldagsseminarium med fokus på funktionsrättsfrågor och valprogrammen som public service ska producera under valåret 2018. En uppföljande workshop med fokus på ökad delaktighet för personer med normbrytande funktionsvariation hölls i januari 2018.

Dessutom deltar UR, tillsammans med SVT och Sveriges Radio, i en samverkansgrupp, Nordic Diversity group, där Nordens alla public service-bolag medverkar och träffas årligen för att dela kunskap, erfarenheter och perspektiv kring mångfaldsarbetet i respektive bolag.

Under året har UR även haft regelbundna möten med Specialpedagogiska

skolmyndigheten (SPSM) för att bevaka utvecklingen av olika specialpedagogiska behov inom skolan. Även via nätverk, seminarier, forskning och rapporter samlar UR kunskap om de behov som finns hos respektive målgrupp.

7.5.9 Ökad tillgänglighet via digitala plattformar

De digitala plattformarna är viktiga verktyg i UR:s arbete med att göra utbudet tillgängligt för många och möjligt att ta del av utbudet när användarna kan och vill titta/lyssna. Hela UR:s utbud finns på de digitala plattformarna där utbudet dessutom finns tillgängligt under lång tid. I slutet av 2017 bestod det sammanlagda utbudet av 19 238 program tillgängliga på UR Skola, UR Play och UR Access.

UR har redan i dag tillgängliggjort ett stort programutbud för personer med funktionsnedsättning genom teckenspråks- och syntolkning av en del av utbudet. De digitala plattformarna ger stora möjligheter att anpassa UR:s utbud för målgrupper med specifika behov, till exempel pågår en utveckling av program för dövblinda vilka utgör en mycket liten målgrupp med oerhört specifika behov. Genom att tillgängliggöra program för liknande mindre målgrupper kan UR utöka utbudet och tillgängligheten för dessa.

FOTO: Markus Jordö

Berätta för mig. Rodde går i sexan och när jobbiga saker händer så pratar han med storsyster Julia. Han berättar om gruppträck, mobbing och rädsor. Vad ska man göra när man får reda på att någon blir mobbad? Hur ska man skydda sig från gruppträck? Berätta för mig finns på svenska, finska, meänkieli, nordsamiska, jiddisch och teckenspråkstolkat.

► 7.6 Minoritetsspråk

UR sänder både radio- och tv-program på minoritetsspråk och svenskt teckenspråk. Utöver de i sändningstillståndet specifikt angivna nationella minoritetsspråken har UR även sänt program på jiddisch liksom tio andra minoritetsspråk. UR:s sändningar på de nationella minoritetsspråken och svenskt teckenspråk har ökat med 85 procent sedan 2013. Under 2017 har bland annat program på svenskt teckenspråk ökat väsentligt. Se tabell 7.6.1.

UR:s program på minoritetsspråk och svenskt teckenspråk har bland annat en utbildande ambition och utgår från de utbildnings- och språkbehov som finns, i synnerhet hos barn och unga i de aktuella målgrupperna. UR kartlägger vilka språkstärkande och språkutvecklande program som det finns behov av, bland annat genom de dialoggrupper

inom varje nationellt minoritetsspråk som UR regelbundet har kontakt med, men också genom kontakt med olika skolmyndigheter och forskare. Målet är att förstärka, bredda och komplettera det andra inom utbildningsväsendet gör vad gäller minoritetsspråk. Produktionerna syftar till att öka språkkunskaperna och samtidigt vara ett stöd för dem som inte helt behärskar språken.

7.6.1 Program på finska, samiska, meänkieli, romani chib och svenskt teckenspråk

Enligt sändningstillståndet ska de tre public service-företagens sammantagna programutbud på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt på svenskt teckenspråk öka årligen och ökningen ska vara betydande.

Bedömningen kan inte göras utifrån en jämförelse i timmar eftersom public

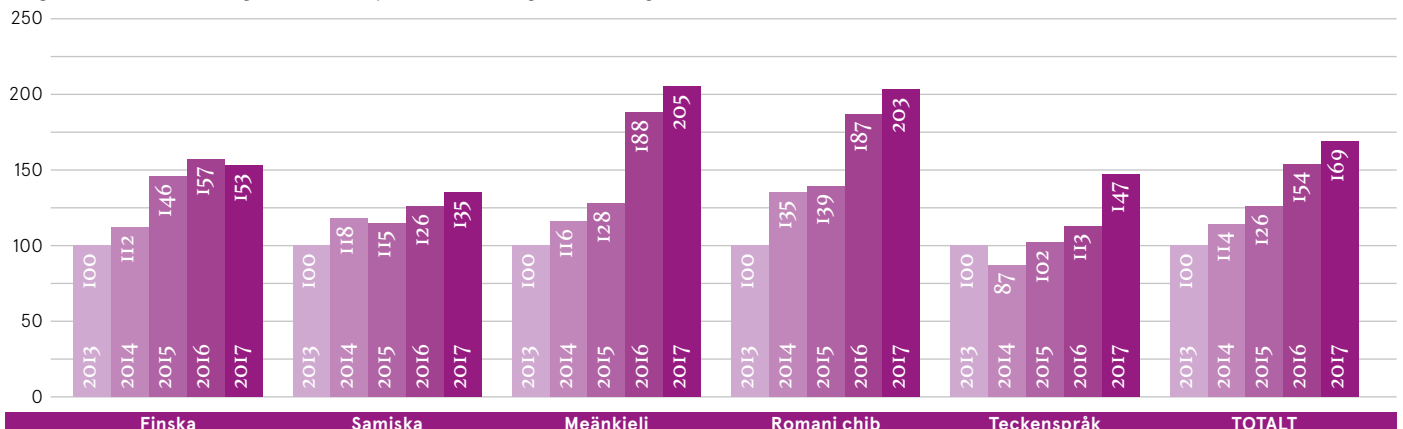
service-bolagens sändningsvolymerna på språken skiljer sig markant. Sveriges Radio sänder exempelvis mer än hundra gånger fler timmar än UR och mer än tio gånger så många timmar som SVT.

För att kunna göra en samlad bedömning av bolagens utbud på de olika språken, använder programbolagen i stället ett index. Språkutbudet (per språk) 2013 motsvarar index 100. För varje år räknas index per bolag upp eller ner utifrån förändring av sända timmar.

Index kan i de tre bolagen växla mellan åren och de olika språken. Om en särskild satsning görs på ett språk något år kanske det inte ökar lika mycket nästföljande år.

Indexberäkningen ger en bild av utvecklingen och möjliggör en bedömning av bolagens sammantagna ökning både totalt och per språk. Bolagens sammantagna utbud 2017 motsvarade index

Diagram 7.6.1. Utveckling av minoritetsspråk sammantaget alla bolag. Mål 2019: index 155

- 169, vilket bolagen menar är en betydande ökning jämfört med indexet 2013. Målet är att public service-företagens index i slutet av tillståndsperioden ska motsvara minst 155. Se diagram 7.6.1.

I bilaga 11.3 finns mer detaljer som visar hur dessa siffror tagits fram.

7.6.2 UR:s utbud

Under 2017 har UR sänt totalt 128 timmar radio och tv på de nationella minoritetsspråken samiska, finska, meänkieli och romani chib samt på teckenspråk, vilket är en sammantagen ökning med 14 procent jämfört med 2016. Se tabell 7.6.1. I volymen är inte webbexklusiv publicering inräknad. Över 75 procent av UR:s utbud på nationella minoritetsspråk och teckenspråk är riktat mot barn och unga, vilket gör att UR anser sig uppfylla kravet i sändningstillståndet om att ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper eller är teckenspråkiga. Se tabell 7.6.2.

7.6.3 Minoritetsspråk för barn och unga

Enligt sändningstillståndet ska UR ska ta hänsyn till de språkliga behoven hos barn och unga som tillhör språkliga eller etniska minoritetsgrupper eller är teckenspråkiga. För UR innebär det att producera program med pedagogiskt kunskapsperspektiv och att programmen ska vara både språkutvecklande och språkförstärkande. Programutbudet ska även synliggöra och ge ökad kunskap om minoritetsspråk och teckenspråk.

Sveriges Radio, SVT och UR får sinsemellan fördela ansvaret rörande insatser på minoritetsspråk och teckenspråk. Överenskommelse gällande 2017 lämnades in till Kulturdepartementet

och Myndigheten för press, radio och tv den 15 december 2016.

Under 2017 har UR satsat särskilt på att öka utbudet på svenskt teckenspråk till barn och unga. Sammantaget har utbudet på teckenspråk ökat med 16 timmar eller 76 procent. Se tabell 7.6.1.

Under en tillståndsperiod prioriteras av resursskäl olika språk och målgrupper under olika år. Merparten av UR:s program, i synnerhet språkprogrammen har en lång hållbarhet och programmen finns tillgängliga och används under flera år via UR Skola och UR Access.

Programexempel barn och unga

UR producerar olika former av språkförstärkande program för barn och unga. Dels görs nyproduktioner, dels versioneras program med textning eller voice-over.

Exempel på nyproduktioner under 2017 är till exempel *Vims i rymden* (F-3) på nordsamiska, kortfilmen *Hilbes Biigá* (gymnasium) på samiska.

Språkliga versioner innebär att ett program på svenska bearbetas och kompletteras med en eller flera röster på andra språk till en ny version. Exempel på programserier som versionerats är *Fel väder* (förskolan) på finska. Serien *Berätta för mig* (4-6) har versionerats på jiddisch, finska, meänkieli och nordsamiska.

7.6.4 Program på jiddisch

UR ska liksom övriga public service-bolag, även erbjuda ett utbud på det nationella minoritetsspråket jiddisch. Under 2017 har UR sänt program på jiddisch på drygt 11 timmar vilket nästan är en fördubbling av antalet sända timmar på jiddisch jämförelse med 2016. Se tabell 7.6.2. Exempel på program är tv-serien *Berätta för mig* (åk 4-6) som är

versionerad på jiddisch och för en vuxen publik spelade UR Samtiden in *Jiddisch-seminariet 2017*.

7.6.5 Program på andra minoritetsspråk

UR sänder även program på övriga minoritetsspråk för barn och unga i såväl radio som tv. Under 2017 sände UR program på tio andra minoritetsspråk, utöver de nationella minoritetsspråken. Exempel på program är *Amanda längtar* (förskolan) som versionerats på amhariska, bosniska, kurdiska/kurmanji, persiska och turkiska. *Läsa med* (åk F-3) som versionerats på arabiska och tigrinja, där fokus ligger på läsning och barnen/eleverna kan öva sin läshastighet genom att läsa texten som presenteras på en textremsa.

7.6.6 Dialog

UR bjuder varje år in till dialogmöten med varje nationell minoritetsgrupp. Målet är att ha minst ett fysiskt möte per år och grupp. Från UR:s sida deltar alltid vd och strategichef samt anställda som arbetar med produktioner för och om aktuell nationell minoritetsgrupp.

I april, maj och juni bjöd UR in de sverigefinska, tornedalska och samiska dialoggrupperna och under hösten i oktober, november och december bjöds de jiddischtalande respektive teckenspråkstalande samt romani chib-talande dialoggrupperna in. Genom att kontinuerligt bjuda in representanter från de olika minoritetsgrupperna utbyts kunskap om och behov i de olika användargrupperna vilket bidrar till att de program som produceras upplevs som relevanta och trovärdiga med hög kvalitet av berörda grupper. Utöver dialoggrupperna arbetar UR med olika referensgrupper som bland annat består av representanter från målgrupperna. Referensgrupperna bjuds in såväl vid starten av en produktion som löpande och inför publicering. Syftet med referensgrupperna är att öka identifikation, kvalitetssäkra innehållet och undvika stereotypa bilder och berättelser.

De nationella minoritetsgrupperna har historiskt varit diskriminerade och osynliga vilket gör att dialogen med dessa bygger på att skapa förtroende och tillit som måste vårdas och underhållas. Detta arbete är tidskrävande, men är en förutsättning för att UR kan producera ett utbud som upplevs som sant och relevant för och av användarna, såväl på respektive nationellt minoritetsspråk som om de nationella minoritetsgrupperna. Under 2017 har UR inlett en större satsning på program om de nationella minoriteternas historia i Sverige, se mer i kapitel 7.9.

Tabell 7.6.1 UR:s sändningsvolym i radio och tv på nationella minoritetsspråk och svenskt teckenspråk (timmar)

Språk	2013	2014	2015	2016	2017
Finska	15	19	35	39	37
Meänkieli	13	17	15	18	18
Romani chib	10	12	17	17	19
Samiska	8	14	16	17	17
Teckenspråk	29	17	17	21	37
Totalt	75	79	100	112	128

Tabell 7.6.2 UR:s sändningsvolym i radio och tv på nationella minoritetsspråk, svenskt teckenspråk och jiddisch fördelat på barn, unga och vuxna (timmar)

Språk	Barn	Unga	Vuxna	Totalt
Finska	9,97	10,57	16,17	36,70
Meänkieli	13,18	1,50	3,00	17,68
Romani chib	17,10	1,80	0	18,90
Samiska	12,17	0,67	4,44	17,27
Teckenspråk	17,98	19,17	0	37,15
Jiddisch	2,42	0	8,78	11,19
Totalt	70,40	33,70	23,60	127,70

► 7.7 Variation i produktionsformer

Inom UR förekommer fyra olika produktionsformer som tillsammans med utomstående medverkande är en förutsättning för att UR ska kunna uppfylla sin vision att göra skillnad i människors lärande. Produktionerna delas in i egenproduktion, samproduktion, produktionsutlägg och inköp. Liksom tidigare år utgjordes huvuddelen av förstasändningarna under 2017 i radio och tv av egenproduktion. Sändningsvolymen i radio respektive tv fördelad på olika produktionsformer framgår av tabellerna 7.7.1 och 7.7.2.

Som utomstående medverkande räknar UR programanställda och arvoderade medverkande. Utomståendes medverkan i den egna produktionen kan berika på flera sätt, till exempel genom specifik kompetens, ämneskunskap eller mångfaldsperspektiv.

Genom att göra produktionsutlägg och samproduktioner liksom inköp samt att låta utomstående medverka i programproduktionen verkar UR för mångfald i programverksamheten. Under 2017 har antalet programutlägg minskat något vilket delvis har sin förklaring i att UR systematiskt arbetat med att initiera samarbeten med sådana externa producenter som UR inte tidigare har samarbetat med. Målsättningen är att sprida uppdragen så mycket som det är möjligt i syfte att bidra till mångfald och en variation i produktionsformerna.

Totalkostnaden för utomståendes medverkan och produktionssamarbeten har minskat med 8 procent jämfört med 2016. Dock är det fortfarande en ökning med 6,3 procent i förhållande till 2013. Se tabell 7.7.3.

7.8 Det utökade utbildningsuppdraget

UR fick i och med nuvarande sändningstillstånd ett ännu tydligare utbildningsuppdrag med uppgift att utveckla och vidga sitt utbildningsutbud. Programverksamheten ska inkludera barn- och ungdomsutbildning, högskole- och annan vuxenutbildning liksom den organiserade folkbildningen i form av studieförbund och folkhögskolor. Programutbudet ska som helhet dessutom präglas av folkbildningsambitioner. Det innebär att alla UR:s produktioner har någon form av lärande inslag. UR:s uppdrag att utveckla och vidga utbildningsutbudet tolkar UR som att ytterligare utveckla pedagogiska produktioner av hög kvalitet. Utveckling behöver i denna mening, enligt UR, inte likställas med volymökning, utan kan avse utökad samverkan eller ett utvecklat arbetssätt som leder till att utbudet på ett bättre och tydligare sätt motsvarar de behov som olika utbildningsanordnare har.

2017 har UR fortsatt att utveckla utbildningsuppdraget, bland annat genom att tillgängliggöra fler program som kan användas i en utbildningssituation.

Genom upphovsrättsliga avtal med Copyswede har UR rätt att utan lösenord tillgängliggöra en katalog med egenproducerade program via UR:s webbdomäner. Programmen kan tillgängliggöras i denna katalog under fem år från och med premiärvisning. UR har genom avtal även förlängt publiceringstiden för vissa program. Detta har underlättats genom UR:s utökade medelstilldelning.

En del av att utveckla utbildningsuppdraget handlar om att försäkra sig om att nå användarna och underlätta så att programmen kommer till användning. Under 2017 har flera redaktioner arbetat med att utveckla dialog och samverkan för att på olika sätt underlätta användningen av programmen. Till exempel har *Bildningsbyrån* under 2017 fördjupat samarbetet med folkhögskolor under produktionen av radioserien *Tänka mot strömmen*. Samarbetet har bland annat resulterat i att det finns lärarhandledningar skrivna till seriens alla 30 avsnitt.

Även till radioserien *Småagor* (förskolan) finns det numera lärarhandledning. För de allra yngsta har UR under 2017 även fortsatt utvecklingen av *Tripp, Trapp Träd*, som både är radio, tv och en app som är ett pedagogiskt verktyg som barn kan använda på egen hand eller tillsammans med pedagoger. Under 2017 tillkom två nya säsonger, sammanlagt 16 nya avsnitt vardera för radio respektive tv och appen. Totalt finns nu fem säsonger och en teckenspråkstolkad säsong. Nytt för 2017 var också en lärarhandledning

Tabell 7.7.1 Radio: sändningsvolym 2014–2016 fördelat på olika produktionstyper (timmar/år)

Utbildningsområde	2015	2016	2017
Egenproduktion	296	266	297
Samproduktion	3	3	0
– Varav svenska	3	3	0
– Varav utländska	0	0	0
Produktionsutlägg	54	121	98
– Varav svenska	54	121	97
– Varav utländska	0	0	1
Summa produktion	353	390	395
Förvärv	0	2	1
– Varav svenska	0	0	0
– Varav utländska	0	2	1
TOTALT	353	392	396

Tabell 7.7.2 Tv: sändningsvolym 2014–2016 fördelat på olika produktionstyper (timmar/år)

Utbildningsområde	2015	2016	2017
Egenproduktion	1828	1676	1629
Samproduktion	158	151	123
– Varav svenska	102	124	82
– Varav utländska	56	27	41
Produktionsutlägg	188	132	106
– Varav svenska	188	132	106
– Varav utländska	0	0	0
Summa produktion	2 174	1 959	1 858
Förvärv	1 605	1 372	1 358
– Varav svenska	158	135	131
– Varav utländska	1 447	1 237	1 227
TOTALT	3 779	3 331	3 216

Tabell 7.7.3 Kostnader 2014–2017 för utomståendes medverkan och andra produktionssamarbeten (milj kr/år)

Utbildningsområde	2015	2016	2017
Medverkande	18,3	20,3	18,5
Programanställda	31,2	39,0	27,9
Totalt	49,5	59,3	46,4
Andra slags produktionssamarbeten*	47,0	34,2	39,7
– Varav svenska	36,1	23,4	32,5
– Varav utländska	10,9	10,8	7,2
Totalt utomståendes medverkan och produktionssamarbeten	96,4	93,5	86,1

*Inkluderar ej kostnader för upphovsrättsavtal, översättningsbolag, avtal om musikättigheter, filmavtal etc.

FOTO: Saga Berlin

Familjen Ohlsson Fleetwood består av två vuxna och två barn som bor på Östermalm i Stockholm. Ohlsson Fleetwood har antagit utmaningen i **Zero impact** att under 30 dagar minska sina koldioxidutsläpp. För att få motivation reser familjen till Ghana dit en stor del av västvärldens överblivna elektronikavfall transporteras. Väl hemma börjar familjen minska äta veganskt och åka kommunalt.

► för förskollärare till alla fem säsonger som dels beskriver det pedagogiska syftet, dels ska inspirera till nya sätt att använda appen på tillsammans med barnen. Appen har utvecklats i samarbete med bland annat studenter vid institutet för informatik vid Umeå universitet samt förskollärare som har gett återkoppling kring appens funktionalitet. Appen ägs och vidareutvecklas helt av UR.

Utbudet riktat mot högskola har till stora delar utgjorts av de föreläsningar som *UR Samtiden* spelat in och tillgängliggjort. På så vis blir föreläsningar med koppling till högskolesektorn och forskningen tillgänglig för allmänheten och kan användas i utbildning, fortbildning och livslångt lärande. Under 2017 har *UR Samtiden* utvecklat förberedelserna, vid ett antal utvalda föreläsningar, för att höja kvaliteten på de inspelade föreläsningarna. Arbetet har bland annat inneburit ett tätare samarbete med såväl arrangörer av föreläsningarna som föreläsarna vilket medfört större tidsåtgång inför varje inspelning. *UR Samtiden* kommer under 2018 utvärdera arbetet och vidareutveckla arbetet med inspelningarna.

Minska kunskapsklyftorna

UR har de senaste åren kunnat utveckla stöd i arbetet med att minska kunskapsklyftorna i samhället, exempelvis med program riktade till elever som har svårt att nå kunskapsmålen. UR har gjort särskilda satsningar på skolans kärnämnen, på svenska och läskunnighet med till exempel *Livet i Bokstavslandet*, *Lässugen*, med flera program och på matematikkunskaper med *Livet i Mattelandet*, *Matildas mattegåta* och *Livets hårda skola* med flera. Även UR:s satsning *Orka plugga*, som är en Youtubekanal, syftar till att minska kunskapsklyftor och ger elever strategier och tips på hur de bättre kan ta sig an skolarbete.

Under 2017 har redaktionen utvecklat samskapandet med målgruppen, bland annat genom att göra besök på skolor och i klassrum, för att möta målgruppen på "hemmaplan", i skolan.

Elever har getts möjlighet att tycka till om färdigproducerade klipp, men också att vara med och tycka till om manus på klipp som ännu inte producerats.

Redaktionen strävar efter hög trovärdighet och äkthet i repliker vilket är ytterligare ett skäl att ta hjälp av målgruppen för att hamna rätt.

Genom intervjuer, deltagande på lektioner och aktiv dialog på sociala medier undersöker och kartlägger redaktionen målgruppens behov kontinuerligt. Under 2017 har redaktionen prioriterat att resa till städer utanför Stockholm, bland annat Göteborg, Örnsköldsvik, Umeå, Jokkmokk, Mariefred, Malmö och Helsingborg, för att träffa målgruppen och spela in material. Detta för att spegla hela Sverige och ha en aktiv dialog med ungdomar i hela landet. Under hösten 2017 har innehåll vidgats till att även inkludera program om psykisk hälsa och motivation, till exempel klipp om växande tankesätt, emotionell kompetens, styrfokus, inre och yttre motivation – alla exempel på förutsättningar som gör det enklare att klara av skolan.

UR för en strukturerad dialog med olika utbildningsaktörer och relevanta myndigheter för att fortsätta utveckla och vidga utbildningsutbudet. Genom samverkan med pedagoger och forskare, utbildningsinstitutioner och myndigheter kan utbudet utvecklas för att passa de aktuella behoven inom utbildningen. UR:s mål är att programutbudet ska inspirera till lärande och möta och stötta behoven inom olika undervisningsformer. ►

FOTO: Elisabeth Ohlson Wallin

PK-mannen lever i föreställningen att han är en öppen person med få fördomar. Han är vit, hetero, stockholmare, medelklass, man och har inga funktionsnedsättningar. **PK-mannen** gör misstag i mötet med personer som på olika sätt är normbrytare och får dem att känna sig utsatta. Programserien kan användas i skolans arbete med värdegrund och att främja alla individers lika värde och lika rättigheter.

► 7.9 Särskilda satsningar

Under 2017 har UR gjort ett antal särskilda satsningar inom områden som är aktuella och angelägna för skolan och samhället i stort. Ett par sådana områden är normkritik och hållbar utveckling som var nya för 2017. Några områden som nationella minoriteters historia löper under flera år liksom program inom fokusområdena MIK (medie- och informationskunnighet) Ny i Sverige och Kunskapsmålen. Exempel på program inom Ny i Sverige är till exempel Ny i Sverige-kanalen, som lär ut svenska ord, och dokumentärserien *Nåt måste göras* som utspelar sig i stadsdelen Hageby i Norrköping där utbildningsnivån är låg och arbetslösheten hög. Bostadsbolaget Hyresbostäder startar Portalen för att få ut Hagebyborna i arbete. Under 2015 börjar asylsökande syrier söka sig till Portalen som försöker anpassa sin verksamhet efter de nyanlända. Målet är att alla ska nå försörjning så fort som möjligt.

UR:s utbud syftar till att användarna ska utveckla sin kunskap om och förståelse för komplexa frågor samt utveckla ett kritiskt tänkande som stärker förmågan att bilda sig en egen uppfattning. Det är kunskap, förståelse och förmågor som kan bidra till att motverka kunskapsklyftor och den risk för demokratin som filterbubblor utgör.

7.9.1 Normkritik

UR inledde 2017 med flera serier som ur olika perspektiv problematiserar normer, hur normer fungerar och vad som händer när normer bryts. I tv-serien *PK-mannen* (gymnasium och folkbildning) möter tittaren PK-mannen: han är vit man, hetero, stockholmare, medelklass och utan funktionsnedsättningar. PK-mannen gör misstag i mötet med personer som på olika sätt är normbrytare och får dem att känna sig utsatta. Han gör det inte av illvilja utan som en konsekvens av att själv aldrig ha tillhört någon utsatt grupp.

I *Nationen* (folkbildning) synliggörs den dolda historien, den del som inte har platsat i historieböckerna. Serien försöker visa att vår historia berättas på olika sätt beroende på vem berättelsen utgår ifrån och vilken ställning eller status berättaren representerar.

En viktig aspekt i programmet är också att koppla historiska händelser till samtida fenomen och förhållanden, till exempel att visa att afrofobi har rötter i slavhandeln. Genom att bredda bilden av vilka som ingår i kollektivet Sverige kan vi få en förståelse för att det hela tiden har gjorts val när historia har nedtecknats.

Få syn på normerna (åk 7–9) beskriver och definierar vad normer är och varför de finns, i *Normer i fokus* (lärarfortbildning) möter tittaren personer som medvetet arbetar normkritiskt.

7.9.2 Hållbar utveckling

Att det är hög tid att få ner koldioxidutsläppen för att bromsa pågående klimatförändringar är världens forskare och ledare tämligen överens om. År 2016 var det varmaste året sedan mätningarna startade år 1880 och år 2017 ser ut att bli det tredje rekordvarma året globalt sett. Hållbar utveckling är ett ämne som är synnerligen aktuellt och klimatförändringen är något som oroar många. I tv-serien *Zero impact* (gymnasium) liksom *Klimatresan* (åk 7–9) möter tittaren fyra familjer som antagit utmaningen att genomgå en klimatsmart livsstilsförändring. Familjerna har 30 dagar på sig att förändra sina levnadsvanor så att de inte överbelastar miljön. I *Tänk till*-kanalen möter vi två av deltagarna och genom *Olivias resa* och *Lanas resa* följer vi deras känslor, tankar och upplevelser under inspelningen av *Zero impact*. I tv-serien *Totalt globalt* (åk 4–6) ställs två tävlande mot varandra i en fiktiv frågesport om hållbar utveckling. I serien *Big Cities* (folkbildning) skildras konkreta exempel på hur man på individ- och samhälls nivå kan minska miljöbelastning och motverka sociala problem. Det handlar bland annat om boendeanternativ i Korea, fiskodling mitt i Berlin, hemlösa situation i Malaysia och kulturellt samarbete i Jordanien.

FOTO: Sportsground AB/UR

UR Samtiden – Har vi blivit mer faktaresistenta? Hur ser man som representant från politiken, journalistiken respektive kyrkan på fakta- och kunskapsresistens? Ett samtal mellan Lina Nordquist (L), regionråd i Uppsala, Jack Werner, journalist och grundare av Viralgranskaren, och Anders Wejryd, ärkebiskop emeritus. Inspelat den 23 februari 2017 på Citykonditoriet, Stockholm.

► 7.9.3 Nationella minoriteter

UR inledde under 2017 arbetet med att producera och sända program om de nationella minoriteternas historia i Sverige, vilka för det stora flertalet är okända historier. Satsningen kommer att pågå under tre år. Först ut var tv-serien *Romernas historia 1900-tal* (åk 7–9) som i fyra delar berättar om hur det varit att leva och växa upp som rom i Sverige under 1900-talet, att inte ha samma demokratiska rät-

tigheter som svenska medborgare. För åk 4–6 producerades *Romernas nittonhund-ratal med Dolly och Dusan* där tittaren får möta flera romer som bland annat berättar om hur det kunde vara att ofta behöva flytta, bo i tältläger och hur det var att gå i skolan och möta fördomar på grund av sin härkomst.

Syftet med programmen är att möta skolans behov av material om de nationella minoriteterna för att kunna förstå deras historia och verklighet i dag. I seriens personliga berättelser får tittarna, utifrån olika perspektiv, ta del av enskilda människors upplevelser och minnen av livet som rom i Sverige – då och nu.

7.9.4 MIK-satsning

UR har under flera år haft fokus på att utveckla ett programutbud inom MIK, medie- och informationskunnighet. Och det finns i flera produktioner med ett mer eller mindre inbyggt MIK-perspektiv i och med att mycket av UR:s program-innehåll bygger på evidensbaserad vetenskap och kunskap där källkritik är ett naturligt inslag.

Under 2017 har till exempel radiopro-

”Jag har följt *Tänk till* på Youtube i något år och jag tycker om de serierna så himla mycket. Det är så skönt att någon prioriterar oss som annars inte får synas i media.”

grammet Bildningsbyrån producerat serien *Tänka mot strömmen* som i 30 avsnitt grundligt tar upp vad kritiskt tänkande är och hur man tänker kritiskt. Genom serien får lyssnaren ta del av olika historiska personers kritiska tankar som många gånger utmanat och utvecklat sin samtid.

I en tid då begrepp som alternativa fakta, trollfabriker och faktaresistens varit frekventa i samhällsdebatten

har UR under 2017 bidragit med flera programserier, både i radio och tv och för flera målgrupper, för att belysa och klargöra vad som har hänt med vårt förhållningssätt till fakta och kunskap. För radion producerade UR till exempel serierna *Fejk*, målgrupp gymnasium och unga vuxna, som med hjälp av populärkultur visade att falska nyheter inte är något nytt fenomen, och *Kjellkritik* som undersöker hur vi kan vara källkritiska

i den medie-värld där allt fler publicerar och delar fakta. UR Samtiden spelade under 2017

in föreläsningsserier som *Har vi blivit mer faktaresistenta?* och *Sanning eller konsekvens?* Och i barnradion har *Tisdagskollen med Farzad* (åk F–3) som har ett källkritiskt anslag i jakten på ny kunskap sänts. ■

Lär dig engelsk grammatik med Mats och Britt-Inger på **The Grammar Company**. Varje episod tar upp en aspekt av engelsk grammatik i tal, grafik och sång. I programserien talar man huvudsakligen engelska.

FOTO: Lili Trulsson

8 Användarna

UR ska bedriva programverksamhet inom utbildningsområdet i allmänhetens tjänst. För att lyckas bidra och göra skillnad i människors lärande är det nödvändigt att både ha god kännedom om användarna – vad de behöver, hur de betar sig – och att möta dem på de plattformar där de finns.

Liksom övriga medieaktörer befinner sig UR i en utmanande förflyttning från broadcast till online. Ett tydligt krav från användarna är att programmen ska vara tillgängliga för dem när de väljer att titta/lyssna. Det ställer större krav på tillgänglighet både vad gäller hur länge ett program är tillgängligt och hur stort utbudet är liksom hur lätt det är att hitta det. Allteftersom tekniken utvecklas och UR:s utbud också tillgängliggörs på nya plattformar ökar komplexiteten i att följa användningen. Å andra sidan öppnas nya möjligheter till att lära mer om, och lära känna användarna genom den dialog som UR kan ha med dem via bloggar, videoplattformar och andra sociala medier. Dialogen med användarna ger viktig återkoppling på programutbudet och är en viktig del i utvecklingen av nya program.

Eftersom alla UR:s program tillgängliggörs på webben och via mediecentraler når varje program en större publik än den som tar del av programmen via sändning i broadcast.

Möjligheten till en flexibel och långsiktig användning skapar en unik bredd i utbudet och gör att användarna kan ta del av program som sänts för flera år sedan, men som fortfarande är relevanta. Ett av de mest använda programmen på UR:s webbplatser under 2017 var till exempel *Livet i Bokstavslandet* med tre säsonger där första säsongen sändes 2013. Även *Livet i Mattelandet* från 2015 tillhör de mest använda serierna under 2017. Dessa program har hittills startats över 2,7 miljoner gånger sedan premiären.

Via Mediamätning i Skandinavien AB (MMS) och Kantar Sifo följer UR tittandet och lyssnandet av UR-program i radio, tv och på webben. Användningen på UR:s webbplatser och via mediecentralerna följs också upp internt via bland annat Google Analytics. Det räcker emellertid inte att mäta hur många som

har tagit del av UR:s program för att kunna avgöra hur UR lyckas. Kompletteras användarmätningarna med en årlig attitydundersökning bland lärare och allmänhet ilken redovisas i kapitel 3. Först när det säkerställs att utbudet både når fram till och är relevant för målgrupperna kan det avgöras om UR uppfyller uppdraget och når visionen att göra skillnad i människors lärande.

8.1 Här finns användarna

Allt UR sänder i radio och tv publiceras på UR:s webbplatser vilket gör det möjligt för användarna att välja hur och när de vill ta del av programmen. Användarnas beteenden förändras och olika grupper betar sig på olika sätt. Genom att följa och förstå användarnas beteenden kan utbudet tillgängliggöras där användarna finns och anpassas efter respektive plattform. Yngre personer använder oftare mobilen och sociala medier som källa och mediespelare medan äldre publik använder traditionell radio eller tv för mediekonsumtion.

På UR Skolas webbplats sker besöken huvudsakligen under skoldagen medan besöken på UR Play är mer frekventa under kvällstid. Att UR Skola besöks till största delen besöks under skoldagen indikerar att programmen förekommer i undervisningssammanhang, som i ett klassrum eller motsvarande.

Enligt UR:s egna webbundersökningar hösten 2017 besöker 71 procent av användarna UR Skola i sin yrkesroll där majoriteten är lärare/pedagoger. 78 procent är nöjda med sitt besök.

Av besökarna på UR Play under 2017 angav 81 procent att de besökte webbplatsen som privatperson. 74 procent av användarna var nöjda med sitt besök.

UR publicerar medieinnehåll via drygt tjugo olika Facebook-konton. Vissa konton är avsedda för en bredare målgrupp medan andra är avsedda för

en smalare publik. Innehåll från UR återfinns även på Youtube med fyra olika, aktiva kanaler. Under 2017 har UR:s radioprogram funnits tillgängliga även via Itunes, Spotify och Acast vilket gör att användare har flera möjligheter att ta del av UR:s radioprogram digitalt.

UR når även användare med hjälp av apparna *Tripp, Trapp, Träd* som är riktad till förskolan samt *ABC-Raketten* som vänder sig till en bredare åldersgrupp barn.

Tripp, Trapp, Träd appen har under 2017 varit en viktig kanal för att nå de yngsta barnen med över 50 000 användare per månad.

8.2 Lyssnande

UR sänder program i samtliga Sveriges Radios rikstäckande radiokanaler: P1, P2, P3 och P4. Flest lyssnare har UR:s program som sänds i P4. Under året hade programserierna *Fejk, Kjellkritik*, och *Retorikmatchen* alla mer än en halv miljon lyssnare i radio. Radiolyssnandet mäts av Kantar Sifo.

Användningen av UR:s radioprogram på webben uppmättes 2017 till cirka 930 000 streamingstarter (UR Skola och UR Play), vilket är en ökning med 14 procent jämfört med 2016. En streamingstart säger inte hur stor del av programmet lyssnaren har tagit del av. Antal streamingstarter går därför inte att jämföra med lyssnarsiffror för broadcast.

Antalet streamingstarter indikerar hur stort intresset är för ett visst program på webben, men det är svårt att utifrån streamingstarter utläsa hur många som har tagit del av programmet. Det kan till exempel vara en hel skolklass som lyssnat tillsammans på en uppspelning. Några av de mest populära radioprogrammen för UR är de återkommande språk – och nyhetsprogrammen *Newsreel*, *¿Qué pasa?* och *Nouvelles en français*. Dessa spelas främst upp på dagtid och från UR Skolas plattform. Det är därför mycket troligt att ►

► det sker i ett undervisningssammanhang. Avseende användning av UR:s radio-program på webben har programmen riktade mot yngre barn flest uppspelningar under 2017.

Förutom att strömma UR:s ljudfiler finns flera titlar att ladda ner i form av ljudfiler. Under 2017 har det skett 386 497 nedladdningar jämfört med 155 093 under 2016 en ökning med 150 procent. En stor anledning till ökningen är att fler av UR:s program nu är tillgängliga på iTunes/Podcaster. En annan starkt bidragande orsak till ökningen är lanseringen av *NPF-podden* som riktar sig till alla som är intresserade av frågor som rör barn med neuropsykiatriska diagnoser. Under 2017 var *NPF-podden* den tredje mest nedladdade ljudfilen på UR:s webbplattformer. Programmet sänds inte i eterradio men har över 30 000 nedladdningar och 20 000 streamstarter via iTunes.

Även programmet *Didaktorn* som inte heller sänds i eterradio och riktar sig till lärarfortbildning hade under 2017 över 20 000 nedladdningar.

UR:s program finns också tillgängliga för användning via mediecentralerna. All användning via mediecentralerna kan antas ske i utbildningssammanhang. Medan användningen av nya radioprogram är hög på webben, syns användningen av äldre program främst hos mediecentralerna. Användning av radio-program via mediecentralerna uppgick under 2017 till cirka 213 000 starter vilket var en ökning med 15 procent jämfört med 2016.

8.3 Tittande

Tv-tittarvanorna har förändrats under de senaste åren med allt mer tittande via play-tjänster och minskat tittande på linjär-tv. Den genomsnittliga tittartiden via broadcast minskade under 2017 med fem procent, eller åtta minuter, till 140 minuter jämfört med året innan. Samtidigt har samtliga typer av play-tjänster (Play, VOD och SVOD) ökat i användning. Barn och unga 3–24 år

ersätter i allt högre grad tv-tittandet med strömmat innehåll. Allra mest minskar 15–24-åringarna sitt tv-tittande – bara var tredje ser på linjär-tv under en genomsnittlig dag. Även i den äldsta gruppen, över 60 år, ses en minskning av tv-tittandet, under 2017 med fyra procent. Men de äldre är fortfarande de överlägset flitigaste linjär-tv-tittarna.

Youtube är den stora dominanten hos den yngre publiken. Bland 9–19-åringar använder 8 av 10 Youtube (MMS Trend o Tema 2017:3) varje dag.

Demografien för att titta på rörlig bild har en stor betydelse för UR:s förutsättningar att nå alla användare. Den yngsta målgruppen i MMS-mätningarna ägnar i dag tv endast en fjärdedel av den tid de äldsta gör. För UR-utbudet kan tv-publiken variera från ett par tusen upp till över trehundra tusen per program beroende på kanal, sändningstid och sammanhang.

UR:s publiksiffror på linjär-tv sträcker sig under 2017 från över 300 000 på en serietitel till ett par tusen på en annan. Tittarsiffror under 20 000 är inte statistiskt säkerställda. Då UR återfinns i SVT1, SVT2, Barnkanalen, SVT24 eller Kunskapskanalens utbud följer tittarmönstret ofta kanalens publik i stort. Detta innebär också att variationen är stor för publiksiffrorna på UR:s produktioner.

Tittningen på UR:s program i broadcast följer de generella mönstren i tv-konsumtion. Det går inte att särskilja upp- eller nedgångar för olika kategorier av program, det vill säga de olika utbildningsstadierna som UR:s utbud riktar sig till.

I UR:s uppdrag är fokus främst på användning inom utbildningen över tid. Sett till uppspelningarna av UR:s tv-program på webben uppgick antal streamingstarter under 2017 till sammanlagt cirka 9,7 miljoner vilket är en ökning med 9 procent jämfört med 2016. Det totala antalet spenderade timmar på UR Skola/UR Play, vilket mäts av MMS, ökade samma period med cirka 4 procent.

Varken streamingstarter eller spenderade timmar svarar på hur många som tagit del av varje tv-program. I ett utbildningssammanhang kan till exempel 15–30 elever ta del av samma streamingstart. Måtten indikerar därför snarare intresset för programmet på webben än motsvarar hur många som tagit del av det. Liksom för radio är användningen av tv-program på webben högst för program riktade till yngre barn.

En förklaring till ökningen av konsumtionen av rörlig bild på UR:s plattformar är att nya titlar som *Geografens Testamente* hade premiär av en ny säsong. I samband med premiären ökade även användningen av de tidigare säsongerna för serien. Förutom att nya titlar tillkommer finns det flera äldre program med en stadigt ökande användning.

Användning av tv-program via mediecentralerna uppgick under 2017 till cirka 2 600 000 starter vilket är ungefär samma siffra som jämfört med 2016.

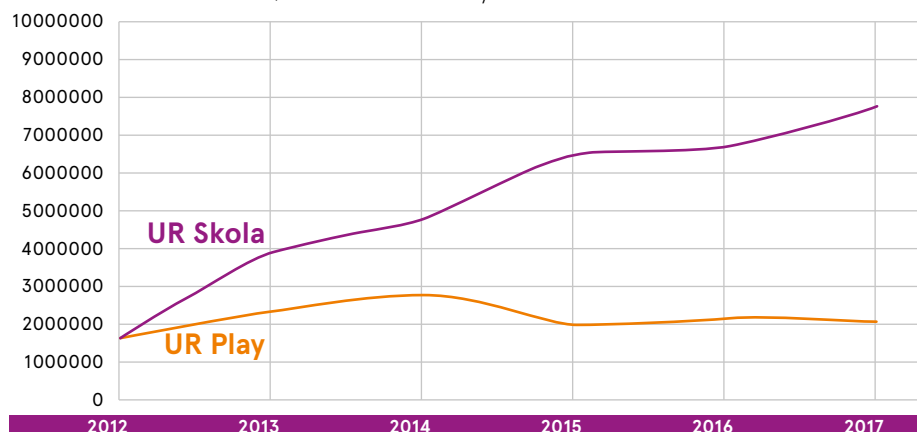
8.4 Synpunkter från användarna

Det är tredje året i rad som Novus genomför en stor attitydundersökning under november månad. I denna mäts utöver attityder även kännedom om och användning av UR:s utbud samt nämnda effektmål (se kapitel 3). Fyra grupper intervjuas i undersökningen: lärare i alla stadier (fritidshem, förskola, åk F–3, åk 4–6, åk 7–9, gymnasiet, folkhögskola/studieförbund och högskola/universitet), allmänheten 16–79 år, föräldrar med hemmavarande barn 0–17 år samt barn 8–15 år. Under november 2017 genomfördes telefonintervjuer med totalt 800 lärare, 100 lärare inom varje stadium. Allmänheten intervjuades via webb i Novus Sverigepanel, totalt genomfördes 3 130 intervjuer varav extrafrågor har ställts till 952 föräldrar med barn 0–17 år samt att 204 barn mellan 8 och 15 år har intervjuats.

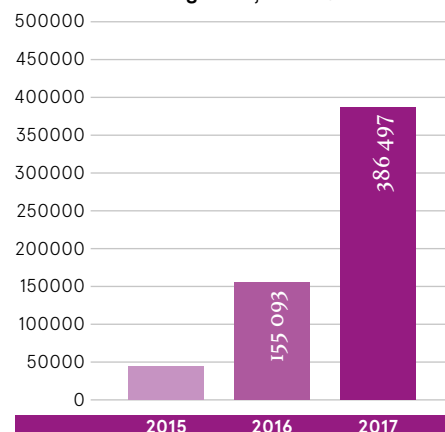
8.4.1 Synpunkter från lärarna

UR har en fortsatt stark position bland lärarna, de använder UR:s program i stor

Streamstarter tv och radio, UR Skola och UR Play

Antal nedladdningar av ljudfiler / år

Ina och Simon är två användare som tar del av UR:s utbud och som gärna delar med sig av sina tankar och synpunkter kring utbudet. På så vis hjälper de UR att utveckla programmen.

- utsträckning, har en god kännedom om och mycket positiv inställning till UR.

Enligt Novus attitydundersökning 2017 (se kapitel 3) uppger sju av tio lärare att de har mycket god kännedom om UR. För lärare inom åk F-3, 4-6 och 7-9 är andelen drygt 80 procent. 85 procent av lärarna är mycket eller ganska positivt inställda till UR. Lärare i åk F-3 och 4-6 samt inom folkhögskola och studieförbund är ännu mer positivt inställda än lärare överlag.

Drygt sex av tio lärare använder video eller audio i undervisningen varje månad, andelen årliga användare ligger nu på drygt 80 procent. 45 procent av lärarna använder video och audio från UR i sin undervisning varje månad och det är nu nästan sju av tio som använder UR årligen. Lärare i åk F-3 (87 procent) och 4-6 (84 procent) använder program från UR årligen i högre grad än andra. Förutom att lärarna tycker att UR:s program håller hög kvalitet, nästan åtta av tio håller med om detta i hög grad, så anser 62 procent att UR:s program ökar eleverns lust att lära. Drygt hälften av lärarna tycker att UR:s program är tydligt kopplade till styrdokument. Lärare i åk F-3 och 4-6 anser i högre grad än andra lärare att UR:s program ökar eleverns lust att lära samt att UR:s program är tydligt kopplade till styrdokument.

Lärarna har överlag mycket positiva attityder till UR och UR:s utbud. Åtta av tio instämmer i mycket hög grad i påstå-

endet att UR är en trovärdig aktör, drygt sju av tio lärare instämmer också i mycket hög grad i påståendet att UR:s program är både användbara och relevanta. Lärare i åk F-3 håller med om detta i högre grad än lärarna överlag och utöver ovan nämna värdeord så instämmer de också i hög grad i påståendet att UR även är inspirerande, motiverande och nytänkande.

UR:s webbplatser är de viktigaste informationskällorna när lärarna söker information om UR, men även SVT är en viktig informationskälla samt andra lärare. Sociala medier får även en allt större betydelse som informationskälla.

8.4.2 Synpunkter från allmänheten

Nära nog samtliga känner till UR i någon mån och nio av tio vet vem som står bakom UR:s logotype. Högutbildade och personer mellan 35 och 64 år har en högre kännedom om UR:s logotype och bakom dessa döljer sig troligtvis många lärare och föräldrar till skolbarn.

Sex av tio är positivt inställda till UR. Av de som tar del av UR:s program varje månad är nio av tio positivt inställda till UR.

Ungefär varannan har någon gång under det senaste året sett eller hört något program från UR. Bland föräldrar är andelen något högre än bland allmänheten totalt sett. De som är högutbildade har i något högre utsträckning tagit del av program från UR under det senaste året. Med tanke på kännedomen så är det

dock troligt att fler sett eller hört något från UR fast de inte lagt märke till att det är just UR som står bakom programmet. Eftersom UR sänder i SVT:s och SR:s kanaler samt Kunskapskanalen är det inte självklart för användarna att det är UR som är avsändare. Andelen som uppger att de tittar på program från UR via tv-sändning går ner och ligger nu på cirka en fjärdedel. En grupp som sticker ut vad gäller månatlig användning av UR är personer med annat modersmål än svenska, det gäller både tv-sändningar samt sociala medier, poddar och Youtube.

Allmänheten förknippar UR:s utbud med program inom utbildning, fakta och samhälle. Kvinnor förknippar även UR med program för barn och unga, dokumentärer och program om kultur och historia. Föräldrar förknippar också oftare än allmänheten överlag UR med barnprogram, men även språkprogram.

8.4.3 Synpunkter från barn

Kännedomen om UR är hög bland barn. Nio av tio barn känner igen UR:s logotype och av dessa kan sex av tio säga vilket företag som ligger bakom logotypen. Åtta av tio har hört talas om UR/Utbildningsradion. Tre av fyra barn minns att de sett något program från UR medan tre av tio barn minns att de lyssnat på något program från UR. De program som de spontant nämner som de tagit del av är *Geografens testamente*, *Livet i Bokstavslan- det* och *Lilla Aktuellt skola*. ■

FOTO: Lili Truission

9 Resursanvändning

UR finansieras via radio- och TV-avgiften. Riksdagen beslutade inför 2017 om en medelstildelning till UR på 419,4 Mkr, motsvarande 5,1 procent av de totalt 8 184 Mkr som tilldelades public service-bolagen.

Digitaliseringen och den nya användarlogiken ställer andra krav på organisation och arbetssätt. Det handlar bland annat om fördjupning av dialog och kontakt med användarna liksom utveckling av sökfunktioner på de digitala plattformarna samt nya och uppdaterade tekniska system. Därför har UR under 2017 genomfört en omfattande omorganisation. UR har också gått från avdelningsekonomi till projektkonomi. Detta för att skapa en mer flexibel struktur där UR snabbare kan anpassa sig till nya behov och krav i en digital tid. Genom att övergå till projektkonomi underlättas och förbättras både kostnadskontroll och verksamhetsstyrning. Ett av målen är att lättare kunna följa hur resurserna används i varje enskilt programprojekt. Omställningen har påverkat hela organisationen vilket även syns i den ekonomiska redovisningen.

9.1. Intäkter

Från de erhållna avgiftsmedlen från rundradiokontot, 419,4 Mkr, görs mindre omfördelningar mellan public service-bolagen. UR äger tillsammans med SVT och Sveriges Radio två gemensamma dotterbolag: Radiotjänst och Sveriges Radio Förvaltnings AB, SRF. Dessa bolag finansieras med avgiftsmedel från de tre public service-bolagen. Efter överförda avgiftsmedel samt förändring av skuldförda avgiftsmedel (vilket framförallt avser senarelagda programproduktioner) blir de intäktsförda anslagsmedlen för året 381,9 Mkr.

Summa intäkter vid sidan av avgiftsmedel under 2017 var 1,5 Mkr. Övriga intäkter består till exempel av produktionsbidrag från samarbeten med

nordiska och andra europeiska public service-bolag. Summa totala intäkter uppgick 2017 till 383,4 Mkr.

9.2 Kostnader

UR:s totala kostnader uppgick 2017 till 383,4 Mkr, av dessa utgör 64,5 procent programproduktionskostnader, jämfört med 75 procent 2016. Dessa kostnader inkluderar direkta programkostnader för produktion men även kostnader för exempelvis sändningsplanering, rättigheter och programinköp. Till programproduktionskostnaderna räknas också det pedagogiska utvecklings- och kontaktarbete som ingår i alla UR-produktioner. En del av dessa kostnader har från och med 2017 inkluderats direkt i programprojekten, vilket är en förklaring till det lägre beloppet på 4,9 Mkr jämfört med tidigare år. Se tabell 9.2.1.

Övergången från avdelningsekonomi

till projektkonomi har inneburit en del direkta övriga kostnader, samtidigt som en del roller har omdefinierats och hör till andra enheter än tidigare, vilket förklarar en del av minskningen av andelen programproduktionskostnader.

I och med omorganisationen och de förändringar i programproduktionen som den tillfälligt medfört är det svårt att göra en direkt jämförelse mellan 2017 och föregående år.

Den främsta förklaringen till de lägre programproduktionskostnaderna är att omställningen till ny organisation bidragit till en förskjutning av en del programproduktion till 2018. Även en del kostnader som klassificerats som övriga kostnader, som till exempel kostnader för produktionsnätverk, har en direkt koppling till programproduktionen.

Merparten av resurserna ska användas till programproduktion och även

Tabell 9.1. UR:s intäkter 2015–2017 (Mkr)

Intäkter (Mkr)	2015	2016	2017
Erhållna avgiftsmedel från rundradiokontot	403,1	411,2	419,4
Justering mellan programbolagen	0,1	0,9	0,1
Totalt erhållna avgiftsmedel	403,2	412,1	419,5
Avgiftsmedel överförda till RIKAB	-8,8	-8,7	-7,1
Avgiftsmedel överförda till SRF	-19,8	-18,0	-18,5
Delsumma	-28,6	-26,7	-25,6
Förändring skuldförda avgiftsmedel	-16,9	-1,8	-12,0
Summa intäktsförda avgiftsmedel	357,7	383,6	381,9
Samproduktioner och royalty	3,0	0,3	1,0
Lönebidrag	0,2	0,3	0,2
Valutakursvinster	0,2	0,1	0,2
Övriga intäkter (t ex vinst vid försäljning av maskiner och inventarier)	0,5	0,6	0,1
Summa övriga intäkter	3,9	1,3	1,5
Summa	361,6	384,9	383,4
Sidoverksamhet	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	361,6	384,9	383,4

FOTO: Lili Trulsson

► med de förändringar och omständigheter som rått 2017 har UR uppfyllt det kravet.

Övriga kostnader består till största delen av kostnader för de så kallade stödfunktionerna, som till exempel strategi, HR, ekonomi, strategisk kommunikation, IT/teknik och investeringar. I dessa funktioner ingår tjänster och kostnader som i första hand går att hänföra till stöd för programverksamheten. Därför kan man inte likställa stödfunktionerna med overheadkostnader.

Övriga kostnader är högre 2017 jämfört med 2016 beroende på omstrukturingskostnader av olika slag. Kostnaderna består till största delen av personalkostnader av engångskaraktär, ökade investeringskostnader, bland annat i sändningsplaneringssystem, nätverk, videoredigeringsystem för tv samt kostnader i samband med att införa ett mer effektivt, aktivitetsbaserat arbetssätt. Det har bland annat medfört förändringar och ommöbleringar i lokalerna och merparten av alla golv har försetts med ljuddämpande mattor för att bidra till en bättre arbetsmiljö. Som distribution räknas kostnaden för distribution av marksändningar för radio (81 procent) och kostnaden för internetdistribution (19 procent).

Tabell 9.2.1 UR:s kostnader 2015–2017 (Mkr)

UR:s kostnader	2015	2016	2017
Tv-produktion	246,7	250,1	208,6
Radioproduktion	35,4	39,3	38,8
Summa programproduktion	282,1	289,3	247,4
Varav pedagogiskt utvecklings- och kontaktarbete	10,4	9,6	4,9
Distribution	3,0	2,8	3,1
Övriga kostnader <small>t ex IT/teknik, investeringar, personalkostnader, kommunikationskostnader mm</small>	76,5	92,8	132,9
Summa kostnader	361,6	384,9	383,4
Sidoverksamhet	-	-	-
Summa kostnader	361,6	384,9	383,4

Tabell 9.2.2 Kostnadsandel per utbildningsområde 2015–2017 (procent). I utbildningsområdet högskola ingår lärarutbildning och lärarfortbildning

Kostnadsandel per utbildningsområde	2015	2016	2017
Yngre barn	15,9	13,4	15,8
Äldre barn	10,8	20,3	16,2
Unga	27,4	21,0	26,0
Högskola	20,0	22,7	19,4
Studieförbund och folkhögskola	9,0	8,5	5,9
Folkbildning	16,9	14,1	16,7
Summa kostnader	100	100	100

Tabell 9.2.3 UR:s totala kostnader fördelade per utbildningsområde 2015–2017 (Mkr)

Kostnader per utbildningsområde	2015	2016	2017
Yngre barn	57 598	51 511	60 577
Äldre barn	39 230	78 259	62 266
Unga	99 010	81 041	99 686
Högskola	72 433	87 205	74 237
Studieförbund och folkhögskola	32 390	32 732	22 725
Folkbildning	60 980	54 177	63 870
Summa kostnader	361 641	384 925	383 361

9.2.1. Resursförbrukning per utbildningsområde

UR:s programutbud är riktat till olika målgrupper, eller utbildningsområden. Kostnadsandel per utbildningsområde fördelar sig enligt tabell 9.2.2.

Kostnaden per område kan variera mellan åren beroende på de satsningar UR gör för att tillgodose behoven inom respektive utbildningsområde. Andelen för utbildningsområdena yngre barn, äldre barn och unga har sammantaget ökat åren 2015 till 2017 vilket ligger i linje med UR:s ambition att stärka utbudet för barn och unga.

9.3 Produktivitet och kostnadseffektivitet

Redovisningen av UR:s effektivitet beskrivs i kapitel 3. Där redogör UR för vilka effekter som har nåtts bland annat utifrån flera strategiska effektmål:

- 76 procent av lärarna upplever att UR:s utbud bidrar i deras lärande
  - 77 procent av lärarna anser att UR:s utbud bidrar i deras elevers lärande
  - 88 procent av lärarna vill rekommendera UR:s program till en kollega
- UR har valt att inte redovisa en ren snittkostnad per producerad eller sänd timme som produktivitetstakt, då det inte är en bra indikator på UR:s produktivitet. Ett traditionellt produktivitetstal som kostnad per timme tar framförallt

- inte hänsyn till en för UR mycket viktig kvalitetsfaktor som utgörs av hur länge en produktion kan användas – dess hållbarhet.

UR har därför arbetat fram ett produktivetsmått som inkluderar hållbarhet och som utgår från utbildningsuppdraget och speglar hur effektivt UR har producerat programutbudet i förhållande till kostnaderna.

9.3.1 Produktivitet

UR:s produktivetsmått utgår från en kvalitetsaspekt och möjliggör en jämförelse av olika kategorier av produktioner, det vill säga produktioner per utbildningsområde, i förhållande till kostnad. En viktig kvalitetsaspekt är hur lång hållbarhet ett program förväntas ha och hur länge det kan användas i utbildningen. Därför har UR valt att mäta produktivitet utifrån en så kallad hållbarhetsfaktor. För att fastställa hållbarhetsfaktorn för ett program/en programserie bedöms varje produktion utifrån fastställda kriterier.

Exempel på dessa kriterier är om kunskapsinnehållet är beständigt över tid, om animation används för att förstärka pedagogiken och därmed hållbarheten, om programmen innehåller daterat faktainnehåll eller om det rör sig om en aktualitet.

För varje program/programserie uppskattas en förväntad hållbarhetstid, i år, 5 år eller 10 år, som används som faktor i produktivetsberäkningen. UR har även valt att väga in om innehållets hållbarhetstid utifrån nämnda kriterier beror på en insats från UR:s sida eller inte. Följaktligen har exempelvis filmade föreläsningar ofta fått en kortare hållbarhetstid, dels eftersom det kan handla om aktualiteter, dels eftersom föreläsningen anordnas av extern part och UR därmed har begränsade möjligheter att påverka innehållets pedagogiska kvalitet och hållbarhet.

Utifrån ovanstående resonemang har UR tagit fram ett medelvärde per utbildningsområde baserat på hållbarhetstid multiplicerat med produktionsvolym som ger en hållbarhetsfaktor. Exempel: produktionen Geografens Testamente Europa fick en hållbarhetstid på 5 år, denna multipliceras med produktionsvolymen 4 timmar vilket ger en hållbarhetsfaktor på 20.

Hållbarhetsfaktor = hållbarhetstid ggr produktionsvolym

På samma sätt beräknas alla produktioner inom varje utbildningsområde. Därefter divideras det sammanlagda värdet med den totala produktionsvolymen som ger en viktad hållbarhetsfaktor per utbildningsområde. Se tabell 9.3.1

men som ger en viktad hållbarhetsfaktor per utbildningsområde. Se tabell 9.3.1

När produktionen inom ett utbildningsområde på detta sätt har klassificerats, kan utbildningsområdets totala kostnad för varje producerad radio- respektive tv-timme divideras med det framräknade värdet, hållbarhetsfaktorn per utbildningsområde, för att få fram produktivetsmättet för utbildningsområdet.

Produktivitet = totala kostnaden / hållbarhetsfaktor

På detta sätt har UR ett produktivetsmått som tar hänsyn till hållbarhet och kvantitet i förhållande till kostnaderna. Måttet ger också en mer rättvisande jämförelse av kostnader per utbildningsområde. Observera att hållbarhetsfaktorn framräknad föregående år, 2016, även har använts retroaktivt för att beräkna produktiviteten för 2015. Se tabell 9.3.2 samt 9.3.3.

Kostnaden delad med hållbarhetsfaktorn (hög hållbarhetsfaktor = programmet används under lång tid) gör att en dyr produktion som beräknas hålla under lång tid kan jämföras med en billig produktion som kanske inte håller lika länge.

Radioutbudet har generellt en lägre hållbarhetsfaktor än tv-utbudet för barn och unga samt för folkhögskola och studieförbund. Se tabell 9.3.1. Anledningen beror delvis på att radiokanalerna P3 och P4, där den största delen av UR:s radioutbud för dessa utbildningsområden sänds, har en profil med starkare koppling till aktualiteter och programmen har därmed en lägre hållbarhetsfaktor. Det gäller speciellt utbudet för äldre barn och unga.

Tv-utbudet för yngre barn har en lägre snittkostnad än utbudet för äldre barn och unga. Detta kan förklaras med att utbudet för äldre barn och unga har ett större inslag av aktualiteter och därmed en kortare hållbarhet än till exempel dramatiseringar för yngre barn vilka är användbara under lång tid.

Högskoleutbudet, som till övervägande del består av inspelade föreläsningar, bedöms ha en lägre produktivitet. Även om den produktionen kan bedömas vara kostnadseffektiv är värdet i användbarhet över tid inte förutsägbart. UR spelar in ett kunskapsinnehåll som någon annan kan sägas ha producerat, och har därmed begränsade möjligheter att styra över innehållets pedagogiska kvalitet eller hållbarhet.

9.3.2 Effektmått

Förutom de mått på effektivitet som UR:s effektmål utgör (presenteras i kapitel 3) har UR under året arbetat med att ta

Tabell 9.3.1 Hållbarhetsfaktor per utbildningsområde 2016–2017

Utbildningsområden	2016		2017	
	Tv	Radio	Tv	Radio
Yngre barn	9,3	7,5	9,7	8,8
Äldre barn	6,2	4,0	5,8	5,3
Unga	6,7	4,6	5,4	2,9
Högskola	1,2	5,0	1,2	5,0
Folkhögskola och studieförbund	6,6	5,0	5,5	5,0
Folkbildning	6,8	7,5	5,0	7,3
Totalt	6,1	5,6	5,4	5,7

Tabell 9.3.2 Produktivitet per utbildningsområde radio (kostnad/prod timme justerat för hållbarhet)

Produktivitet per utbildningsområde radio	2015	2016	2017
Yngre barn	30,1	31,3	23,9
Äldre barn	33,0	51,3	28,9
Unga	39,3	34,3	44,5
Högskola	47,2	51,6	48,6
Folkhögskola och studieförbund	19,4	37,4	59,4
Folkbildning	12,5	10,9	13,8
Totalt	26,3	28,9	28,5

Tabell 9.3.3 Produktivitet per utbildningsområde tv (kostnad/prod timme justerat för hållbarhet)

Produktivitet per utbildningsområde tv	2015	2016	2017
Yngrebarn	109,6	95,6	71,4
Äldre barn	95,0	139,5	107,4
Unga	116,7	114,9	136,5
Högskola	81,7	89,2	71,7
Folkhögskola och studieförbund	71,8	163,0	49,5
Folkbildning	22,1	32,2	29,8
Totalt	40,8	46,5	42,7

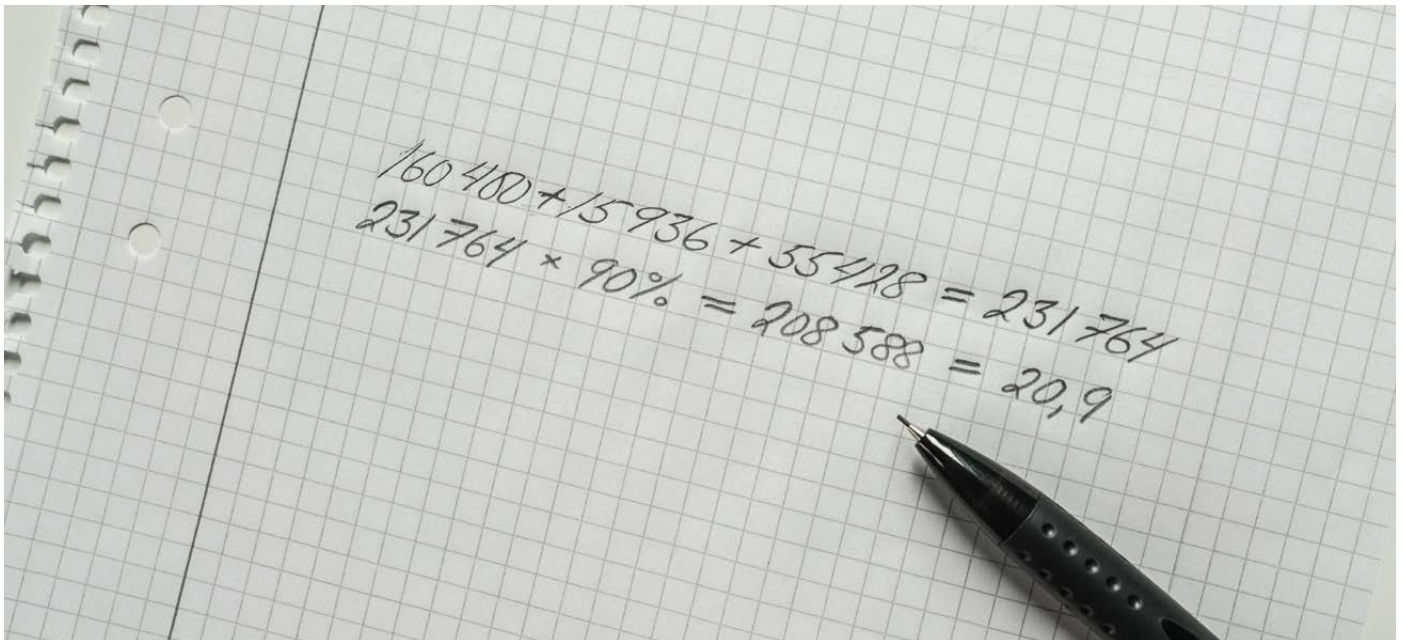

FOTO: Lili Trulsson

Genom att lägga ihop de tre olika värdena för användning och sedan multiplicera med lärandebetyget räknas måttet för lärandeeffekt fram.

► fram effektmått som kan påvisa vilken lärandeeffekt enskilda program har. Metoden är inte tänkt att aggregeras och användas på företagsnivå för trender eller liknande utan kommer att vara till hjälp i enskilda produktioner. Användandet av dessa effektmått förväntas däremot ha en mer långsiktig positiv påverkan på de övergripande effektmål som presenteras i kapitel 3.

En projektgrupp har under hösten utvecklat och prövat hur olika indikatorer kan beskriva lärandeeffekten för att ta fram ett mått som kan komplettera och stödja UR:s övergripande effektmål. Till en början har metoden endast prövats mot ett urval tv-program.

Två kriterier har identifierats, användning och lärande, som sedan har kombinerats för att få fram ett mått på lärandeeffekt.

En tv-produktion per målgrupp som sänts i broadcast under 2016 har valts ut för att utveckla metoden. Målgrupperna är förskola, årskurserna F-3, 4-6, 7-9 samt gymnasieskola. Användning består av tre olika kvantitativa mått (beskrivs nedan) som vägs samman. Lärande mäts via en kvalitativ webbenkät som besvaras av lärare som använt programmet. Nedan redogörs för kriterierna för användning och lärande.

Användning

Publikstorlek broadcast – Publikstorlek i broadcast mätt av MMS (Mediamätning i Skandinavien) uttryckt i rating, det vill säga genomsnittlig publik per minut av sändning. Endast förstasändning.

Webbpublik konsoliderad 28 – Webbpublik de första 28 dagarna efter publicering. Webbpublik är summan av total tittartid av ett specifikt program via webben dividerat med programmets längd.

Streaming start – antal starter i snitt per månad uppmätta under de 12 första månaderna från och med första publicering.

Lärande

Lärande har mätts genom en kvalitativ webbenkät där lärare har besvarat fyra frågor med avseende på lärandeeffekt. Frågorna besvaras enligt en 5-gradig skala där 5 är högsta betyg. Lärandebetyget resulterar i en procentsats där högsta betyg, 5:or i allt, kan ge 100 procent. Webbenkäten har ställts till lärare, bland annat för att det är svårt för en elev att skatta sitt eget lärande. Frågorna som besvarats är:

- I vilken grad anser du att programmet har bidragit till dina elevers lärande?
- I vilken utsträckning återkopplar du till programmet i din fortsatta undervisning?
- Hur sannolikt är det att du kommer att använda programmet igen i din undervisning?
- Hur sannolikt är det att du kommer att rekommendera det här programmet till kollegor?

Ett av programmen som använts för att ta fram måttet är *Grym kemi* (gymnasieskola) Genom att kombinera användningskriterier med lärandebetyg har ett mått tagits fram enligt följande.

Grym kemi hade en publik på 160 400 i broadcast, 5 312 i webbpublik och 13 857 streamingstarter. Webbpublik och streamingstarter har sedan viktats högre eftersom målgruppsträffen i dessa kan antas vara större än i broadcast då det är en aktiv handling att starta en uppspelning respektive att söka upp programmet på webben.

De tre olika värdena för användning läggs ihop, multipliceras med lärandebetyget och räknas om till ett mått på lärandeeffekt, vilket i exemplet med *Grym kemi* blev 20,9. Se tabell 9.3.4.

De övriga programmen som UR prövat att ta fram effektmått på har resulterat i nedanstående index. Se tabell 9.3.5.

Effektmåttet är inte tänkt att användas för att direkt jämföra programmen sinsemellan eller för att aggregera till ett mått på hela utbudet. Poängen är att mäta programmets effekt mot det uppsatta effektmålet och utifrån utfal-

Tabell 9.3.4 Metod för mått på lärandeeffekt utprövat på *Grym kemi*

Grym Kemi	Publik broadcast	Webbpublik	Streamingstarter	Lärandebetyg	Lärandeeffekt	Index
Användning	160 400	5 312	13 857	4,5	-	-
Viktning faktor	1	3	4	-	-	-
Resultat	160 400	15 936	55 428	90 %	208 588	20,9

Tabell 9.3.5. Index lärandeeffekt

Målgrupp	Program	Index lärandeeffekt
Förskola	Doki	8,3
Årskurs F-3	Programmera mera	10,0
Årskurs 4-6	Läsmysteriet	14,3
Årskurs 7-9	Pregunta Ya	5,1
Gymnasium	Grym kemi	20,9

► let kunna dra lärdomar för att kunna förbättra utformningen och planeringen av produktioner. Därför kommer varje programprojekt sätta effektmål enligt kriterierna redan vid projektstart. Ambitionen är att fler produktioner ska sätta sina effektmål enligt liknande principer under 2018. UR kan sedan 12 månader efter publicering stämma av den faktiska effekten och ge svar på i vilken utsträckning programmet nått upp till effektmålet.

Exempelvis skulle programmet *Grym kemi* kunna se ut enligt nedan: i projektuppdraget antas användning och lärandeffekt ge effektmålet 22. Efter 12 månader från första publicering mäts effekten till 20,9. Detta innebär att programmet nått 95 procent av sitt uppsatta effektmål. På samma sätt går det att räkna fram i hur hög grad varje program når det uppsatta effektmålet. Tabell 9.3.6 är endast exempel för att illustrera hur det skulle kunna se ut.

Varje produktion har olika förväntningar på var och hur programmen används vilket gör att kriterierna för effektmålen varierar. Till exempel kan streaming antas ha en större publik för en viss produktion än broadcast. Varje programprojekt avgör vilka kriterier som är viktigast och detta påverkar också hur man sätter effektmålet. Under 2018 har UR för avsikt att utveckla effektmåttet vidare för att även kunna tillämpas på program som är folkbildande samt även på radioutbudet.

Sammanfattningsvis har UR under 2017 utvecklat en metod för att få fram ett effektmått. Metoden behöver utvecklas vidare och nästa steg är att programprojekten redan i inledningen av ett projekt sätter upp ett effektmål som sedan kan utvärderas och mätas i andel uppnådd effekt.

9.3.3 Utveckling över tid

Målsättningen är att kunna visa på en positiv trend där produktiviteten ökar utan att avkall på kvaliteten görs. Effektmåttet är tänkt att vara ett internt mått för att kunna följa upp och analysera resultat utifrån uppsatta mål. Metoden för hur effektmåttet ska beräknas är under utveckling, i ett första skede har enbart program som används i utbildningskontext valts liksom program som sänds via broadcast. För andra typer av produktioner krävs en fortsatt utveckling av metoden.

9.3.4 Investeringar

Under 2017 har UR investerat i ett nytt sändningsplaneringssystem och nätverk, videoredigeringsystem för tv samt implementerat Office 365. Löpande underhållsinvesteringar har gjorts för utbyte av bland annat servers, dator klienter, telefoner, kameror och uppgradering av mjukvaror.

9.3.5 Åtgärder för ökad effektivitet och produktivitet

I början av 2017 rullades den nya organisationen ut i syfte att modernisera och anpassa arbetet efter nya medievänor och krav. Produktionen ska bli mer flexibel och projektbaserad.

Ett aktivitetsbaserat arbetssätt, i syfte att kunna arbeta mer effektivt, har stegvis införts under 2017.

UR har fortsatt att fokusera på en mer renodlad projektekonomi, med företagsgemensam kontinuerlig planering och löpande uppföljning istället för tidigare avdelningsekonomi. Syftet är att göra organisationen mer kostnadseffektiv och flexibel.

9.3.6 Koncernsamarbeten

Under 2017 avslutade de tre programbolagen i samarbete med SRF ett tiotal större gemensamma upphandlingar. Under samma period påbörjades ytterligare ett antal upphandlingar som kommer att avslutas våren 2018.

Avslutade upphandlingar avsåg bland annat bevakningstjänster, evenemang, tryckeritjänster, produktionsfordon, LSS-kamera och tillbehör, printtjänster, nätverksprodukter, arkitektjänster, städtjänster, posttjänster samt LTO-band (datalagringsystem Linear Tape-Open).

Påbörjade upphandlingar var bland annat företagshälsovård, synundersökningstjänster, banktjänster, resebyråttjänster, taxitjänster, prenumerationstjänster, tekniska konsulter, låssystem, OB-bussar, fakturaväxel samt flyttjänster.

Den systematiska upphandlingsprocessen bidrar till ständig produktionsförbättring. Processen leder också till ökad standardisering av varor och tjänster, vilket i sin tur leder till kostnadsminskningar. Tidsåtgången från konstaterat inköpsbehov till färdigt avtal och kostnaden för upphandlingskonsulter har minskat.

Sveriges Radio Förvaltnings AB (SRF)

SRF är ett kunskaps- och serviceföretag som ansvarar för gemensamma service- och stödfunktioner åt de tre programbolagen SVT, Sveriges Radio och UR. SRF arbetar på uppdrag av de tre programbolagen och sköter verksamheter som bibliotek, arkiv, telefonväxel, distribution, friskvård och fastighetsförvaltning. SRF är även fastighetsägare i Stockholm, Göteborg och Umeå där SVT, Sveriges Radio och UR bedriver programverksamhet.

SRF ägs av SVT (61 procent), Sveriges Radio (34,4 procent) och UR (4,6 procent) och finansieras genom att programbolagen avstår avgiftsmedel enligt en kostnadsfördelningsmodell. Antalet anställda är 70.

Lokaler

Programbolagen samlokaliserar och samutnyttjar lokaler där så är möjligt och rationellt.

Alla tre bolagen är samlokaliserade i Göteborg och Stockholm.

Sveriges Radio och SVT är samlokaliserade i Borås, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping, Skellefteå, Uddevalla, Visby, Örnsköldsvik, Övertorneå och till viss del i Kiruna.

UR och Sveriges Radio är samlokaliserade i Malmö.

Bolagen har gemensamt med SRF ett fastighetsråd som samordnar lokal- och fastighetsfrågor.

Programsamarbeten

Sveriges Radio och UR samarbetar kring *Barnmorgon med Farzad*.

SVT och UR samarbetar kring *Lilla Aktuellt Skola*.

Alla tre bolagen och Radiohjälpens samarbetar kring *Musikhjälpen*.

9.4 Sidoverksamhet

UR har under 2017 inte bedrivit någon sidoverksamhet.

9.5 Kommersiella samarbeten

UR har under 2017 inte deltagit i några kommersiella samarbeten. ■

Tabell 9.3.6. Exempel på enskilda programs uppnådda effekt

Målgrupp	Program	Index lärandeffekt	Andel uppnådd effekt
Förskola	Doki	8,3	87 %
Årskurs F-3	Programmera mera	10,0	93 %
Årskurs 4-6	Läsmysteriet	14,3	73 %
Årskurs 7-9	Pregunta Ya	5,1	88 %
Gymnasium	Grym kemi	20,9	95 %

Syftet med **Tänk till** är att göra unga människors röster hörda. Målgruppen är 16–20-åringar. Tillsammans med målgruppen samskapas materialet. På bilden syns inspelningen av Tänk till talkshow – med unga om ungas frågor.

FOTO: Lili Trulsson

10 Planer inför framtiden

En grundbult för UR är att producera program som ger kunskap och möjlighet att förkovra sig i olika ämnen. UR vill skapa lust för lärande inom hela utbildningen, från förskola till högskola och en bred allmänhet. Med programutbudet vill UR bidra till att stärka demokratin och vara en tydlig motvikt till falsk information, ryktesspridning och hot och hat på nätet.

2018 går Sverige till val. För UR innebär det en satsning på ett stort utbud av program som rör Sveriges statsskick, demokratiska rättigheter och skyldigheter riktat till såväl elever inom grund- och gymnasieskola som folkhögskola och en bred allmänhet. Det är ett val som riskerar att utsättas för olika påtryckningar inte bara öppet av politiska partier, debattörer och olika intressegrupper utan även aktörer med grumliga avsikter och identiteter. Flera internationella exempel de senaste åren har visat hur främmande makter liksom olika antidemokratiska krafter kan försöka påverka utgången i nationella val. Det svenska valet äger rum i ett samhällsklimat där falsk information och ryktesspridning är något alla behöver förhålla sig till. Behovet av sakliga källor, verktyg för källkritik och grundkunskaper kring hur demokratin fungerar har aldrig varit viktigare. UR har, i sin roll som kunskapsstärkande medieaktör, en unik möjlighet att koppla ihop frågor kring kunskap och källkritik, vilken kunskap eller fakta man kan lita på och hur man arbetar källkritiskt. Det finns därför en stark och logisk koppling mellan UR:s särskilda utbildningsuppdrag, att stärka utbudet inom MIK (Medie- och informationskunskaper) och att koppla det till valet 2018, och även fortsättningsvis.

UR:s tre fokusområden Kunskapsmålen i skolan, MIK (medie- och informationskunskaper) och Ny i Sverige kommer under 2018 att präglas av riksdags- och kommunalval. Totalt får cirka 98 000 fler svenska medborgare rösta i 2018 års val jämfört med 2014 års riksdagsval. Det krävs såväl informa-

tions- som utbildningsinsatser för att stärka förutsättningarna för det demokratiska samhället, för att medborgarna ska utnyttja sina rättigheter genom att ta ställning och rösta i de politiska valen.

Grunden för att kunna ta del av de demokratiska rättigheterna läggs redan i förskolan, vidare genom grund- och gymnasieskola, fortsatta studier och ut i arbetslivet. Här vill UR fortsätta att bidra med utbildnings- och kunskapshöjande program som i förlängningen stärker demokratin.

Att stärka de nationella minoriteterna är en del av arbetet med att värna mänskliga rättigheter och demokratin. Under 2018 kommer UR att bidra genom att producera, sända och tillgängliggöra en rad serier om de nationella minoriteternas historia i Sverige. *Samernas tid* (folkbildning) och *Min samiska historia* (åk 7-9) inleder den satsningen och följs sedan av programserier kring ytterligare tre. Program som behövs och som kan göra skillnad. Kunskapen bland allmänheten kring vilka som är Sveriges nationella minoriteter är låg. I en Novus-undersökning beställd av UR som genomfördes i januari 2018 framkom att tre av tio inte vet vad en nationell minoritet är. På frågan om hur många olika erkända nationella minoriteter det finns i Sverige svarade 36 procent att de inte vet. Bara 18 procent visste att de är fem till antalet.

I läroplanen för grundskolan står det att alla elever ska ha fått kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia när de går ut årskurs 9. UR för kontinuerlig dialog med lärare över hela landet och vet att många tycker att det är svårt att

undervisa om nationella minoriteter i tillräcklig utsträckning. Ett av de största problemen, enligt lärarna, är att det saknas relevant material, såväl för eleverna som för den egna fortbildningen. Behovet av relevanta program om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia är alltså stort. Här kan UR göra skillnad.

Ett annat område som UR kommer fokusera extra på 2018 är de naturvetenskapliga ämnena för grundskolans samtliga stadier. I den dialog som UR har med såväl enskilda lärare som skolor och skolmyndigheter efterfrågas fler pedagogiskt gestaltande program inom ämnesområdet.

Med populära och väl använda serier som *Grym kemi* (gymnasiet) *Programmera mera 2.0* (åk 4-6) och *Livet i mattelandet* (F-3) i programutbudet har UR bidragit till att fylla användarnas behov av program inom naturvetenskapliga ämnen och under 2018 påbörjas en flerårig satsning för att utöka utbudet.

Under 2018 fyller UR 40 år i allmänhetens tjänst. Det ska såklart firas – bästa sättet att uppmärksamma det på är att fortsätta producera program som utbildar och bildar, väcker nyfikenhet och lust att lära inom en rad ämnen för alla åldrar och utbildningsstadier. För radio och för tv, i broadcast och på digitala plattformar. Med användarna i fokus ska UR fortsätta att producera redaktionellt oberoende program med en hög pedagogisk kvalitet.

UR fortsätter att göra skillnad i människors lärande. ■

11 Bilagor

11.1 Kontakter

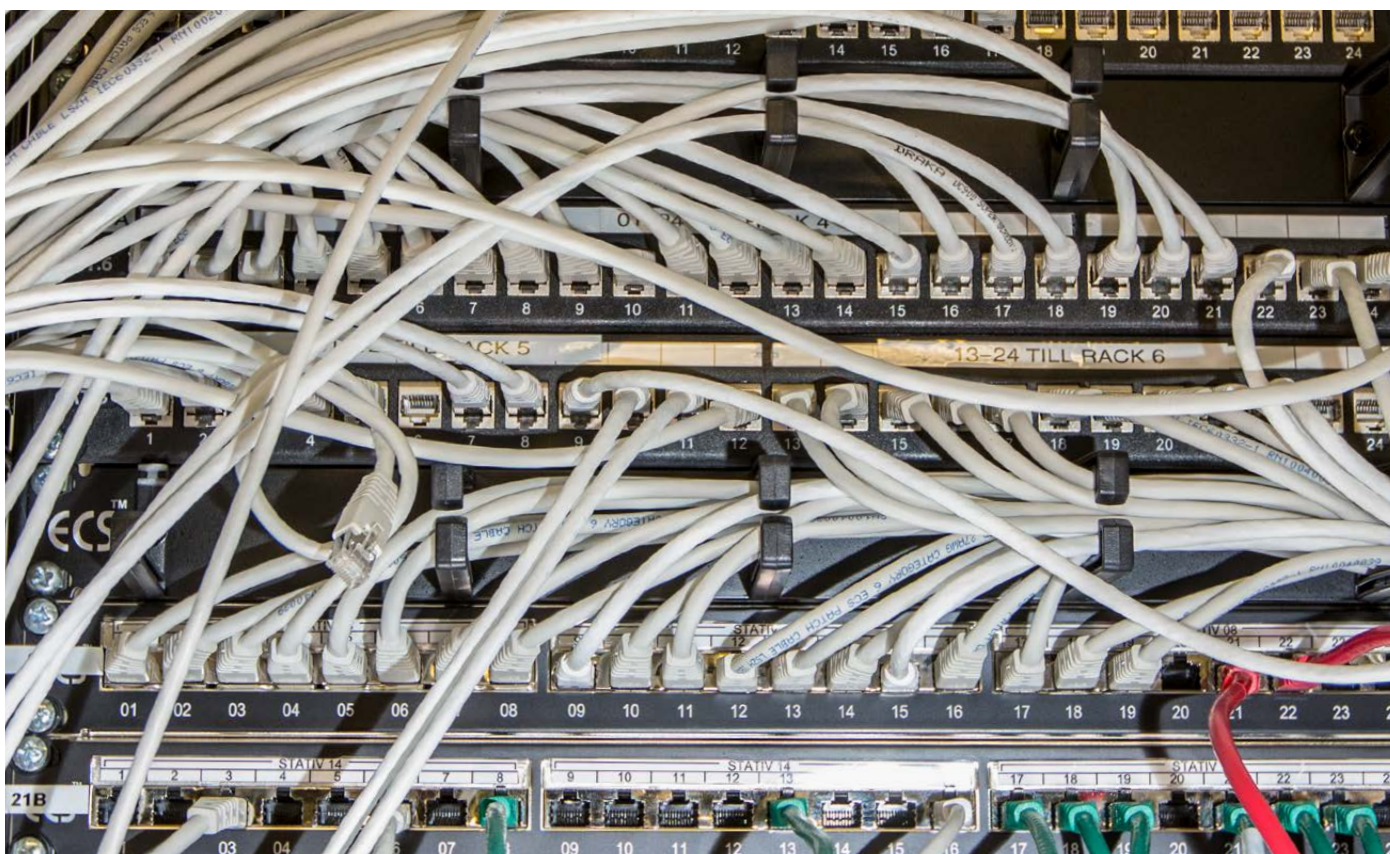

FOTO: Mats Larsson

UR står i ständig kontakt med en mängd skolor, utbildningsanordnare, myndigheter och organisationer runt om i landet. Under 2017 gick UR in i ett utforskande av delvis nya arbetssätt och metoder för att komma ännu närmare användarna. Det fanns ett behov av att möta lärare ännu mer direkt. Dessutom möter UR utbildningsvärlden på delvis nya ytor i en allt mer digitaliserad värld. Kontakterna ligger numera allt oftare på individnivå vilket medför att kopplingen till exempelvis enskilda förskolor, skolor och universitet inte längre är lika tydligt. Läs mer kapitel 4.1.4. Här följer några exempel på aktörer inom och nära utbildningsvärlden som projektutvecklare haft samarbete och dialog med under året.

Förskolor och skolor

Förskolan Tappan, Stockholm
Stottsvängens förskolor, Helsingborg
Sollidens förskola, Östersund
Vaxmora förskola, Sollentuna
Ångsdals förskola, Bunkeflostrand
Vaxmora förskola, Sollentuna
Ångsdals förskola, Bunkeflostrand
Katarina Norra skola, Stockholm
Kiruna Sameskolan, Kiruna
Manillaskolan, Stockholm
Mörbyskolan, Danderyd
Novia Engelska skolan, Stockholm
Rösjöskolan, Sollentuna
Svenska skolan i London, London, Storbritannien
Sverigefinska skolan, Stockholm
Tunaskolan, Tumba
Victor Rydbergs skola, Sundbyberg
Vårbyaskolan, Vårby
Ångsdals skolor, Bunkeflostrand

Gymnasier

Angereds gymnasiet, Göteborg
Aspero Idrottsgymnasium, Göteborg
Enskilda gymnasiet, Stockholm
Globala gymnasiet, Stockholm
Morabergs studiecentrum, Södertälje
Norra Real, Stockholm
NTI Odenplan, Stockholm
Polhemsgymnasiet, Gävle Särskola
St Botvids gymnasium, Botkyrka
Svenska skolan i London, London, Storbritannien
Vasa Real, judiska studier, Stockholm
Voxnadalens gymnasium, Edsbyn
Gryningskolan i Södertälje sarskola
Riksgymnasiet för döva och hörselskadade, Örebro

Högskolor och universitet

Högskolan i Halmstad, Halmstad
Malmö högskola, Malmö
Mälardalens högskola, Västerås
Stockholms konstnärliga högskola (Stockholms dramatiska högskola), Stockholm
Södertörns Högskola, Huddinge
Göteborgs universitet, Göteborg
Karlstads universitet, Karlstad
Karolinska institutet, Solna
Lapplands Universitet, Rovaniemi, Finland
Linneuniversitetet, Kalmar/Växjö
Stockholms universitet, Stockholm
Uppsala universitet, Uppsala

Studieförbund

/folkbildningsorganisationer
ABF, Arbetarnas bildningsförbund
Folkuniversitetet
Medborgarskolan
Studieförbundet
Studieförbundet Bilda
Studieförbundet Vuxenskolan

Folkhögskolor

Bosöns idrottsfolkhögskola, Lidingö
Botkyrka Folkhögskola, Norsborg
Fryshuset folkhögskola, Stockholm
Gotland folkhögskola, Hemse
Jakobsbergs folkhögskola, Järfälla
Kalix folkhögskola, Kalix
Kristinehamns folkhögskola, Kristinehamn

Organisationer

BRIS – Barnens rätt i samhället
Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning
Civil Rights Defenders
Demokratiakademien
Der Nayer Dor
Fanzingo
Finlandsinstitutet
Folkbildarforum
Folkbildningsrådet
Forum för levande historia
Funktionsrätt Sverige
Frantz Wagner Sällskapet
Förbundet Folkhögskollärarna
Föreningen för hörselskadade och döva barn med familjer
Författarcentrum
Giron sami teather
Hörselskadades riksförbund
Institutet Dans i skolan
Jiddischförbundet
Jiddischkultur i Göteborg
KomTek
Kulturhuset Stadsteatern
Lika unika
LISA, Riksförbundet för lärare i svenska som andraspråk
Läraryrket
Läraryrket Student
Lärarnas Riksförbund
Lärarnas Riksförbunds studerandeförening
Malmö Ungdomscentral
Met Nuoret

Mind

NSPH, Nationell samverkan för psykisk ohälsa
Retorikcentrum i Sverige
RFSL Ungdom
RFSU
Right Livelihood
Riksteatern Tyst teater
Romskt Informations- och kunskapscenter, Göteborg
Romska Kulturcentret i Malmö
Romska ungdomsförbundet
Rädda Barnen
Röda Korset
Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation
Sametinget
Sameskolstyrelsen
Samiska Ungdomsrådet
Säminuorra
Samiskt språkcentrum
Svenska Tornedalings Riksförbund – Tornionlaaksoisäät
Svenska Samernas Riksförbund
Sverigefinska riksförbundet
Sveriges Jiddischförbund
Sveriges röster
Sveriges Skolledarförbund
Tehara Media, Malmö
Tornedalsteatern
Unga hörselskadades förbund
Unga med synnedläggning
Ung Media Sverige
Uusi Teatteri
Vasa Real, judiska studier
Webbstjärnan
Vi Unga

Myndigheter och offentliga aktörer

Barn- och elevombudet, Skolinspektionen
Handisam - myndigheten för handikappolitisk samordning
Hjärnkoll - NSPH
Institutet för språk och folkminnen, Språkrådet
Myndigheten för tillgängliga medier
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Nationellt centrum för svenska som andraspråk
Nordicom
Sameskolstyrelsen
Sametinget
Skolinspektionen
Skolverket
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Statens medieråd
UMO - Ungdomsmottagningen på nätet
Världens barn

Företag

Datorn i Utbildningen
Gleerups
Lernia
Nationalencyklopedin, NE
Nobelmuseet
Skolporten

Pedagogiska resurscentrum/

Mediecentraler

AV Media Skåne
AVC Botkyrka-Huddinge
AV-centralen, Avesta
AV-centralen, Järfälla
AV-Media Kalmar län
AV-Media Kronoberg Region Kronoberg, Växjö
AV-media, Katrineholm
AV-media, Region Dalarna, Falun
AV-Media, Trelleborg
AV-Media, Ystads stadsbibliotek
Folkbildningsnätet / folkbildning.net
GR Utbildning Läromedel, Göteborg
Haninge Mediecenter
It-media, Ljusdals kommun
Learnify
Lärande IKT, Norrköping
LärMedia/Materielrummet AB, Linköping
Läromedelscentralen, Halmstad
Läromedelscentralen, Ludvika
MediaCenter i Västerbottens län
MediaCenter Norrbotten
MediaCenter Region Västerbotten
MediaCenter, Jönköpings län
Mediapoolen Västra Götaland
Mediateket, Helsingborg
Mediecenter Värmland
Mediecenterum Bolinas
Mediatek, Sundsvall
Mediateket, Stockholm
Pedagogisk inspiration, Malmö
Pedagogiskt mediecentrum Gotland
Skoldateket Hudiksvall
SLI Education, Västerås
SLI Utbildningsförvaltningen, Uppsala
SLI, Vadstena
Utbildning Gävle

Bilaga 11.2 Bilaga uppfyllelse av krav i sändningstillstånd och anslagsvillkor

	Villkor	Utfall	Kapitel
ST 1	Sända ljudradio- och tv-program	UR har sänt 396 timmar radio och 3 216 timmar tv	5.1, 5.2
ST 2	Sända sökbar text-tv	UR har sänt text-tv	5.3
ST 3	Ska kunna tas emot av alla	UR sändningar har kunnat nås av hela befolkningen	4.7, 5
ST 4	Använda analog utsändningsteknik för ljudradio	UR använde analog sändningsteknik i radio	4.7
ST 5	Använda digital utsändningsteknik vid sändning av tv	UR använde digital sändningsteknik i tv	4.7
ST 6	Hög kvalitet vid utsändning Samverka i tekniska frågor Ingå avtal API enligt europeisk standard	Den tekniska kvaliteten var hög Under 2017 har inga tekniska frågor varit aktuella för samverkan Senaste avtalet är från 2014 om programguider Har ej använt sådan tjänst	4.4
ST 7	Mångsidigt programutbud Svenska språket Jämställdhet och mångfald Spegling av hela landet	UR har en spridning i utbudet mellan olika utbildningsstadier och ämnen 42,9 procent av UR:s sändningar är på svenska, UR värnar svenska språket Ny definition och policy har tagits fram 2017 76 procent av lärarna anser att UR:s utbud speglar hela befolkningen	6 7.5.1 4.2, 7.1 3.2
ST 8	Utveckla och vidga sitt utbildningsutbud Programverksamhet inom utbildningsområdet och därutöver ett utbud av folkbildningsprogram Inkludera barn- och ungdomsutbildning, högskole- och annan vuxenutbildning samt studieförbund och folkhögskolor Förstärka, bredda och komplettera de insatser som görs av andra Användarna ska ges möjligheter att framföra synpunkter och önskemål gällande programverksamheten	Utbildningsutbudet har utvecklats och vidgats	7.8 6.1 6 6 4.1.4 5.5 7.5.8, 7.6.6 8.4
ST 9	Variation i produktionsformer	UR har haft variation i produktionsformer	7.7
ST 10	Barn och unga Språkliga behov hos barn och unga	Varierat utbud, omfattande nyproduktion för barn och unga Ta hänsyn till språkliga behov hos barn och unga tillhörande språkliga eller etniska minoriteter	7.4 7.6.3 7.6.4 7.6.5
ST 11	Tillgänglighet	UR har uppfyllt kraven på tillgängliggörande och tillgänglighet	7.5
ST 12	Mångsidigt utbud som speglar de olika kulturer som finns	UR har ett mångsidigt utbud som speglar olika kulturer	7.3 7.4.4
ST 13	Minoritetsspråk	Bolagens utbud på nationella minoritetsspråk och svenskt teckenspråk har ökat betydande	7.6
ST 14	Opartiskt och sakligt	UR har utövat sändningsrätten opartiskt och sakligt	4.5
ST 15	Beriktigande och genmäle	Ingen begäran om beriktigande eller genmäle har inkommit 2017	4.5
ST 16	Enskildes privatliv	Utbildningar genomförs för att respektera den enskildes privatliv	4.1.3
ST 17	Tv:s och radions särskilda genomslagskraft	Utbildningar genomförs liksom redaktionella samtal för att ta hänsyn	4.1.3
ST 18	Reklam	UR sänder inte reklam	
ST 19	Direkt sponsring Indirekt sponsring	Ingen sponsring har förekommit	4.1.2
ST 20	Reklam enligt §17	Reglerna följs	
ST 21	Produktplacering	Ingen produktplacering förekommit	
ST 22	Hög säkerhet	UR håller hög säkerhet	
ST 23	Beredskapsplaner Samråd med MSB Höjd beredskap	UR skickar årligen in en beredskapsplan till MSB och Kulturdepartementet Samarbete med MSB sker	

	Villkor	Utfall	Kapitel
AV 1	Verksamheten ska bedrivas rationellt, åtgärder ska vidtas för ökad effektivitet och produktivitet	UR har drivit verksamheten rationellt och gjort åtgärder för ökad produktivitet och effektivitet	9
AV 2	Kärn- och kompletterande	Medlen har huvudsakligen använts till kärnverksamheten	9
AV 3	Sidoverksamhet	UR har under 2017 inte bedrivit sidoverksamhet	9.4
AV 4	Rikab	UR anslår medel till RIKAB	9.1
AV 5	Rikab	UR är delägare	9.1
AV 6	Distribution	SVT står enligt avtal för UR:s distributionskostnader	9.1
AV 7	Sändningar	UR har sänt i SR:s och SVT:s kanaler	4.7, 5.1, 5.2
AV 8	Sändningar i Sverige och utanför	Allmänheten kan ta emot UR:s sändningar utan särskild betalning utöver radio- och tv-avgiften	4.7
AV 9	Olika plattformar	UR:s utbud sänds i SR:s och SVT:s kanaler och på olika plattformar online	4.7, 5
AV 10	Kärn-, kompletterande och sidoverksamhet	UR har en god balans mellan kärnverksamhet och kompletterande verksamhet	5.7
AV 11	Anmälan av nya permanenta tjänster	Inga nya tjänster har startats	4.6
AV 12	Tillgängligheten till och kunskap om programmen Samarbeta med aktörer inom utbildning och forskning	UR samverkar med flera aktörer	4.1.4 7.5, 7.6
AV 13	Överenskommelser mellan bolagen	Har gjorts mellan bolagen och sänt in till Kulturdepartementet och MRTV	7.5, 7.6.3
AV 14	Regional indelning av organisation		
AV 15	Dialog med externa produktionsbolag	UR för dialog	4
AV 16	Sändningstid	Avtal finns och ingen oenighet har uppstått	
AV 17	Upphörande av sändningstillstånd		
AV 18	Budgetunderlag	Lämnades den 1 mars inklusive redovisning av RIKAB:s verksamhet	
AV 19	Redovisning av uppdraget	Se denna public service-redovisning	
AV 20	Revisorer	Revisorer granskar såväl denna redovisning som Budgetunderlagen Revisorsintyg bifogas	

Bilaga 11.3 Minoritetsspråk alla bolagen

2013	SR	SVT	UR	Totalt		SR	SVT	UR	Snitt
Finska	7 319	314	15	7 648		100	100	100	100
Samiska	1 393	84	13	1 490		100	100	100	100
Meänkieli	803	17	10	830		100	100	100	100
Romani chib	392	23	8	423		100	100	100	100
Teckenspråk		121	29	150			100	100	100
Totalt	9 907	559	75	10 541		100	100	100	100

2014	SR	SVT	UR	Totalt		SR	SVT	UR	Snitt
Finska	7 319	342	19	7 680		100	109	127	112
Samiska	1 393	103	17	1 513		100	123	131	118
Meänkieli	803	22	12	837		100	129	120	116
Romani chib	392	30	14	436		100	130	175	135
Teckenspråk		139	17	156			115	59	87
Total	9 907	636	79	10 622		100	121	122	114

2015	SR	SVT	UR	Totalt		SR	SVT	UR	Snitt
Finska	7 390	325	35	7 750		101	104	233	146
Samiska	1 390	109	15	1 514		100	130	115	115
Meänkieli	830	19	17	866		103	112	170	128
Romani chib	395	27	16	438		101	117	200	139
Teckenspråk		175	17	192			145	59	102
Total	10 005	655	100	10 760		101	121	155	126

2016	SR	SVT	UR	Totalt		SR	SVT	UR	Snitt
Finska	7 479	341	39	7 859		102	109	260	157
Samiska	1 392	117	18	1 527		100	139	138	126
Meänkieli	1 047	45	17	1 109		130	265	170	188
Romani chib	400	57	17	474		102	248	213	187
Teckenspråk		187	21	208		-	155	72	113
Total	10 318	747	112	11 177		109	183	171	154

2017	SR	SVT	UR	Totalt		SR	SVT	UR	Snitt
Finska	7 445	348	37	7 830		102	111	247	153
Samiska	1 416	145	17	1 578		102	173	131	135
Meänkieli	1 089	51	18	1 158		136	300	180	205
Romani chib	433	60	19	512		110	261	238	203
Teckenspråk		201	37	238			166	128	147
Total	10 383	805	128	11 316		112	202	185	169

Sammantaget index	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Exempel Mål 2019
Finska	100	112	146	157	153	0	0	145
Samiska	100	118	115	126	135	0	0	150
Meänkieli	100	116	128	188	205	0	0	170
Romani chib	100	135	139	187	203	0	0	180
Teckenspråk	100	87	102	113	147	0	0	130
Totalt	100	114	126	154	169	0	0	155

I **Färgernas hemligheter** reser programledaren och forskaren Helen Czerski jorden runt för att ta reda på hur det kommer sig att vår planet är så full av färger. Saltets vita färg, här på botten av Death Valley USA, är egentligen en återspeglning av alla färger.

FOTO: Robert Hollingworth

Sveriges Utbildningsradio AB

Oxenstiernsgatan 34 • 105 10 Stockholm
ur.se • urplay.se • urskola.se